

Ioan Munteanu

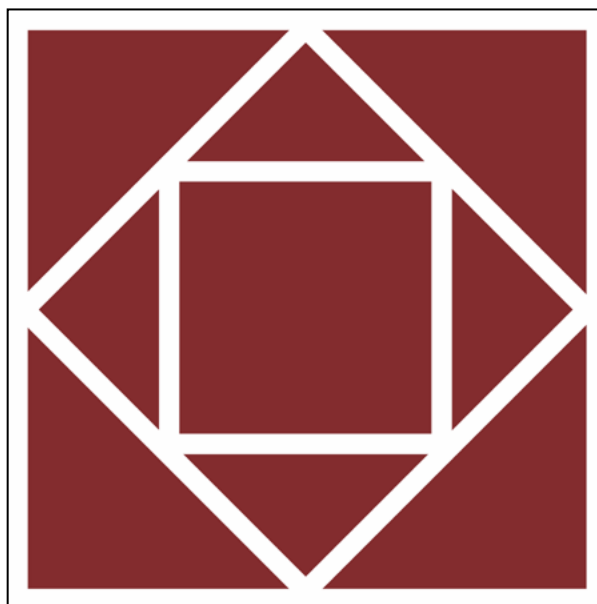
Aleii CUZA și alte monumente
- O istorie ilustrată -

PROILAVIA

Brăila, 2015

ALEIUL CUZA și alte monumente
O istorie ilustrată

Lucrarea este finanțată de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean – cultură, culte, sport pentru anul 2015.

IOAN MUNTEANU

***ALEIUL CUZA* și alte monumente**
O istorie ilustrată

PROILAVIA
Brăila, 2015

Tehnoredactare și prelucrare imagini: Cerasela GEORGESCU

Copertă: Laurențiu MUNTEANU

Foto: Dan DELIGHIOSU

Mihai GHEORGHIȚĂ

Dragoș Adrian NEAGU

Marian PAPADOPOL

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MUNTEANU, IOAN

Aleiul Cuza și alte monumente : o istorie ilustrată /

Ioan Munteanu. - Brăila : Proilavia, 2015

ISBN 978-606-8375-70-0

725.94(498 Brăila)(084)

ISBN 978-606-8375-70-0

Codurile QR din această lucrare reprezintă localizarea clădirilor prin intermediul Google Maps. Ele pot fi accesate cu ajutorul unui smartphone sau a unei tablete, care au instalată o aplicație capabilă să le interpreteze și pot fi un excelent ghid cu răspuns rapid de identificare a obiectivelor în teren.

Argument

Încercarea noastră se vrea o contribuție în chiar anul în care Brăila candidează la demnitatea de Capitală Culturală Europeană 2021. Evidențiind puținătatea monumentelor din Brăila (**doar trei** - Biserica *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril*; ruinele Bisericii *Nașterea Sf. Ioan Botezătorul* ale fostei mănăstiri Măxineni - lista datează din 2010, dar este o reluare a celei din 2004! și Biserica *Buna Vestire / Greacă*, din 1 iulie 2015 - **reprezintă monumente de interes național, restul intrând în categoria monumentelor de interes local**), ne propunem să aducem în atenția marelui public o serie de monumente de arhitectură și memoriale, care, deși sunt recunoscute ca atare, au o istorie/o poveste necunoscută, ca și altele, neconsemnate în lista INMI, dar care ar merita includerea, răspunzând criteriilor selecției – vechime, valoare arhitectural-artistică, frecvența (numărul de exemplare), unicitate (cap de serie) și memorial-simbolică.

Astfel, situl centrul vechi / istoric al orașului Brăila [Br-II-s (sit)-B-02062], caracteristic pentru anul 1900 românesc, este unic în toată zona extracarpatică, Brăila fiind *singurul oraș care poate oferi la scară naturală imaginea evoluției istorice, economice și urbanistice a unei așezări românești din epoca modernă* (*Atlas istoric Brăila*, p. XI) inclus, totuși, în întregime în categoria monumentelor istorice de interes local, și amintit alături de Sighișoara pentru epoca medievală, va prinde consistență iar efigia de monument istoric va străluci pe numeroase alte imobile.

Adresându-se, în primul rând, brăilenilor, care sunt invitați la cunoaștere și autocunoaștere, albumul are în vedere și puținii turiști (în orașul nostru de tranzit, deocamdată), fiind un ghid instructiv, dar și plăcut, conform adagiului horatian *utile dulci*.

Lucrarea se adresează și municipalității care are datoria de a le conserva / reabilita (v. cazul *Fântânii arteziene* din Piața Traian, 1892, datând dinaintea Statuiei Împăratul Traian - 1906 (care a fost lipsită însă la restaurare de inscripția aniversară), și a Ceasului - 1909 sau de a da viață unor monumente de arheologie industrială - *Fabrica de bere* – 1872, *Rizeria* sau *Fabrica de cuie Nedelcu Chercea* - 1906, din care se mai păstrează încă zidurile!

De ce „Aleii Cuza?” Pentru că e strada cu cele mai multe monumente istorice / de arhitectură, fiind aleasă pentru calitatea de „bulevard”, de loc de promenadă pentru pietoni și trăsuri, acestea având un tarif oficial: una oră în oraș pentru plimbare- 80 lei (în 1922, de ex.), promenada pe Bulevard fiind echivalentul plimbării la Șosea în București.

Un leac pentru Alzheimer-ul urbanistic brăilean

Nimic din ceea ce, în timpurile trecute, a făcut să palpitate sufletul uman, nu poate și nu trebuie să piară.

Pico della Mirandola (1463-1533)

În orașul nou, cu blocuri de o monotonie copleșitoare, ieși cu treburile; în orașul vechi ieși să te plimbi savurând, de exemplu, aerul de distincție al clădirilor de pe fosta stradă Regală și, pentru o clipă, întrezești la un balcon o domniță cu pălărie dantelată, făcându-și vânt cu un evantai uriaș. Odată breșa făcută, se deschid porți după porți către imaginar. **În față ai straturi suprapuse de var peste var. Dacă le rașchetezi, descoperi orașul palimpsest, textul original, și de-abia atunci vei înțelege farmecul Brăilei de altădată, considerată „picior de Paris”.**

Căutând rădăcinile urbei, îți propun să-ți dezmarginiești propria vremelnicie printr-o pendulare între „unde odată era” și „unde este”, după cum spunea Nicolae Iorga. Îți propun o preumblare inițiativă într-un spațiu urbanistic aparent cunoscut și totuși necunoscut, ale cărui „documente” – clădiri cu fațade, balcoane, grilaje, colonade, frontoane și multe altele – trebuie citite ca semne ale trecutului material, dar și spiritual, fiecare dintre acestea trădând o anumită concepție despre viață.

Toate aceste clădiri vorbesc despre o lume care a fost și care, pentru momentul 1900, reprezintă sintetic arhitectura românească extracarpatică a acelei perioade. Și fiecare dintre acestea sunt clădiri unicat, contrastând cu aerul de cazarmă al cartierelor - dormitor Obor, Vidin și Viziru (mai puțin Hipodrom, zona construită în prima etapă de arhitectul Ștefan Cocioabă). Sunt clădiri cărora trebuie să le descoperim unicitatea, după cum ne-nvăța încă Paul Valéry: «N-ai observat oare, plimbându-te prin oraș, că **unele edificii sunt mute, altele vorbesc și, în sfârșit, cele mai rare cântă?**»

Pentru mine, în zona veche a orașului, cele mai multe cântă, numai că trebuie să le privești îndelung, cu răbdare, frecvent, după cum glăsuiește butada: „**Dacă vezi zece catedrale o dată** (ca turist-n.n.), **n-ai văzut nimic. Dacă vezi o catedrală de zece ori, ai văzut ceva.**”

Propuneam în 2005 (Stradele Brăilei I) plantarea de panouri explicative...au apărut printr-un proiect după 5 ani; propuneam un an mai târziu (Povestea unei străzi-Regala) un întreg program în capitolul Salvați strada Regală !; aduceam în atenția municipalității soarta statuilor de la Polivalentă, rod al celei de-a doua tabere de sculptură Donaris 2, din 1985, după cea de pe faleză, dar nu s-a făcut nimic...Propuneam...

Acum, venim cu altă propunere...

Neavând posibilitatea să pătrund în interiorul clădirilor și a defini destinația acestora, m-am oprit asupra formei sau plasticii construcției (elemente constructive-stâlpi, coloane, bolți; elemente funcționale - ziduri, arcade, balcoane, terase, scări și, mai ales, elemente strict estetice-capiteluri, frize, inscripții, panouri decorative etc.). În final, prin însumarea tuturor acestor forme, a ieșit în evidență caracterul compozit al arhitecturii brăilene, cu elemente clasicizante (normale, dat fiind preponderența populației elene din protipendada urbei), baroce și ale Artei 1900.

Convins că imobilele pe lângă care trecem adesea fără să le observăm au și suflet, am apelat la istoria minoră [înregistrând povestirile celor vârstnici, deposedați de avutul lor și aruncați în stradă, oameni care au fost / case care sunt încă, dar pe care citim de ani de zile: *De vânzare / For sale*], la presa epocii, la ilustratele / vederile de altădată și la documentele de arhivă, revenind la **ipostaza de „flâneur” parizian** (diferit de „trecătorul” mereu grăbit și neatent), care hoinărește prin oraș „citind” nu doar vitrinele, afișele, reclamele, dar și, mai ales, ornamentica.

Am simțit însă puternic lipsa articolelor de specialitate privind arhitectura Brăilei (sursele ei, motivația pentru care s-a dezvoltat astfel, modul particular în care se încadrează în arhitectura europeană, exemplarele cu adevărat reprezentative pe care orașul - încă - le mai deține, în afara celor din lista monumentelor etc.).

Am peregrinat așadar prin propriul oraș observând - dintr-o perspectivă întrucâtva personală - detalii, majoritatea de ornamentică, pe care trecătorul grăbit, cu siguranță, nu le mai observă. Am avut în peregrinările mele un interlocutor avizat și atent: doamna Ana-Maria Harțuche, expert în artă, căreia îi mulțumesc respectuos pentru bunăvoință.

La sfârșit, dar nu în cele din urmă, mulțumesc doamnei Corina Ciuraru, care și-a însușit ideea albumului și, fără de care, apariția acestuia n-ar fi fost posibilă în condițiile graficii de excepție.

Autorul

Cetatea Brăilei cu cele cinci incinte concentrice, în secolul al XVIII-lea.
(plan întocmit de ofițerul de stat major austriac Johann von Vermatti)

Machetă întocmită de col. Vasile Gîlcă
(Muzeul Brăilei „Carol I”)

Amintirea cetății

În anul 1538, Brăila devine raia turcească, situație care se va menține până în 1829 iar numele Brăilei, pronunțat în spiritul cuceritorilor, primește un „i” protetic și ajunge Ibrail. Acum, Ibrail devine **ordu-kalesi**, adică „cetate armată”, o „cetate de margine” (*serhat*), ce domina fluviul.

Cetatea era alcătuită dintr-o incintă pătrată, având la cele patru colțuri câte un bastion circular. Ea forma inima cetății, punctul ultim de rezistență. Această primă incintă era înconjurată de o a doua, tot pătrată, dar fără bastioane, apoi, o a treia, pentagonală, având la colțuri câte un bastion, din care două erau circulare iar trei unghiulare. O a patra incintă pornește în partea de nord chiar de la fluviu, fără să-l mai atingă și-n partea de sud. Ea formează diferite unghiuri, dar fără bastioane. În sfârșit, o a cincea incintă, cu șapte bastioane, dublată de un șanț spre exterior, se află tot sus, pe platou, fără să atingă Dunărea. Casele și bordeiele orașului erau cuprinse între această incintă exterioară și incinta a patra.

După ce, prin pacea de la București din 1812, turcii „pierduseră” cetățile posedate la nord de gurile Dunării, Brăila devenise capul de pod cel mai înaintat al întregului dispozitiv defensiv otoman de pe malul stâng al Dunării, pe care turcii îl fortifică în secret, făcând din Ibrail cea mai puternică cetate turcească de la Dunărea de Jos, mai puternică chiar decât Vidinul.

Macheta a II-a, întocmită de col. Vasile Gilcă, pune într-o lumină nouă fortificația cetății. Se constată existența unui șanț de apărare de tip nou, lat de 15 -25 m și adânc de 4 m, prevăzut cu opt cortine și nouă bastioane. În spatele escarpei (taluzul șanțului, obstacol dintr-o fortificație – n.n.), era un val de pământ lat de 12 m și înalt de 6 m, împingând zidul dincolo de marginea exterioară a bulevardului. Cele nouă bastioane ale noii incinte, cu mult mai dezvoltate decât acelea ale fostei palance de pământ, erau echipate cu câte zece tunuri fiecare iar cortinele cu numeroase mortiere, astfel că în această fază cetatea Brăilei avea 278 de guri de foc.

Era o cetate cu „un aspect falnic, impunător; bine apărată și bine aprovizionată, putând rezista și unui asediu îndelungat”, conchide Constantin C. Giurescu (*op.cit.*, p.74). Nu era însă și inexpugnabilă, rușii cucerind-o la 17 iunie 1828.

După cucerire, cetatea va fi dărâmată. Rușii cereau divanului Țării Românești un contingent zilnic de 3 000 de oameni, cu lopeți, cazmale și topoare, care va lucra la dărâmarea cetății până la temelie. La 10 octombrie 1828 zidurile, fuseseră dărâmate pe jumătate. S-a lucrat și în cursul anului 1829, socotelile fiind încheiate abia la 5 februarie 1831.

Beci-Poternă / Grădina Publică, latura de Est/ sec. XVIII, BR-II-B-02105

„Dispărea astfel cetatea, concluzionează Constantin C. Giurescu, p. 139, care 300 de ani ținuse sub amenințarea ei atât Muntenia, cât și Moldova, contribuind în chip esențial la menținerea țărilor noastre sub suzeranitatea Porții”.

Așadar, **fortificațiile fostei cetăți turcești au fost demolate din temelii, nerămânând la suprafața solului decât o „poternă”** [„o poartă secretă a fortificațiilor castelelor care dădea spre șanțul împrejmuitor”] **cu zidul ei de susținere a malului, indicată și în planul lui Berrocryn, care se află la scările de la faleză Grădinii Publice.** În anul 1965, odată cu amenajarea malului dinspre faleză, zidul a fost reparat în partea superioară iar gura tunelului a fost astupată, „poterna” nemaifiind accesibilă vizitatorilor.

Zidul era (și este!) construit din trei planuri: cel din mijloc, unde se află tunelul, are forma concavă în sens vertical iar celelalte două planuri de pe flancuri, tot în sens vertical, sunt în formă convexă, având o lățime totală de 12 m și o înălțime de 6 m. Pământul de deasupra tunelului are 8 m înălțime. Poterna ar fi avut legătură cu alte ramificații subterane ce converg în subsolul Grădinii Publice.

Zidul acestei poterne, așa cum se prezintă astăzi refăcut, este judicios încadrat în faleză, cu cele două mari scări din beton, cu câte 72 de trepte și cu largi repausuri, ce îi dau o înfățișare monumentală. În ultimii ani, s-au reluat săpăturile la poternă.

Beci-Poternă / Grădina Publică, latura de Est/ sec. XVIII, BR-II-B-02105 (Codul include categoria monumentului: *Monument de arhitectură*; grupa valorică: *B* – de interes local și numărul curent în cadrul categoriei, unic pe țară: *02105*. Am omis minuscula *m* = monument, care ar fi trebuit repetată la toate obiectivele prezentate în continuare.)

A mai rămas, de asemenea, o hrubă boltită pe strada Cetății nr. 43. Dacă „poterna” reprezenta gura tunelului, hruba reprezintă un fragment de tunel, fiind cunoscută sub numele de „pulberăria” sau „ierbăria nouă”. Hruba, realizată din cărămidă, este bine conservată pe o lungime de 50,65 m având o lățime de 6,75 m cu o puternică boltă, cu înălțimea în centrul bolții de 4,15 m.

Hruba stârnea admirația și, mai ales, fantezia călinesciană, pentru care fragmentul merită să fie citat integral: „E o subterană grandioasă, în chipul unei jumătăți de cilindru, tăiat în lung și așezat așa fel încât formează un salon infinit cu boltă în bute. Pereții, care fac una cu bolta, sunt de zid masiv, sprijiniți la distanțe egale de nervure de zidărie. Din loc în loc răsuflători ies la suprafața solului. Galerile acestea, care aveau 12 km lungime, sunt așa de largi, încât un regiment de cavalerie poate trece în voie prin ele. Turcii le străbăteau călare. S-au găsit acolo, după spusele oamenilor mai în vârstă, schelete de ostași cu armuri turcești. Puține lucruri mai mărețe decât această absurdă galerie subpământeană s-au văzut”.

Acest „fragment de catacombă” a avut însă o funcționalitate precisă, fiind **pulberăria sau ierbăria cetății**, care, la sugestia căpitanului inginer rus Vladimir de Blarenburg din 1833 (v. I. C. Filitti, *lucr. cit.*, p. 20) urma să devină *cea mai sigură închisoare din Valahia, în ea putând locui 200-250 „vinovați”*. Folosită mult timp ca depozit de vinuri (v. foto p.12), este astăzi inaccesibilă vizitatorilor.

Dacă aceste relicve sunt necunoscute marelui public, există însă o realitate cu care venim zilnic în contact, câteva nume de străzi – Cetățuiei, Fortificației, Citadelei – situate pe locul ocupat odinioară de cetate, cărora li se adaugă pe linia vechiului zid al cetății (azi Bd. Cuza), încă două: Bateriei și Bastionului, localizate de pasionatul cercetător Vasile Gîlcă pe locul vechilor bastioane și curține.

Hruba „Pulberăria Nouă” / Str. Cetății Nr. 43/1812-1814
Monument istoric BR-II-B-02081

Foto - Direcția pentru Cultură Brăila

Un fapt trecut cu vederea până acum îl constituie **vechea denumire a străzii Bălcescu – strada Curtinii**. La prima vedere, aflând că schimbarea numelui a survenit în 1885, suntem înclinați a crede că aceasta a intervenit datorită situării în imediata vecinătate a Liceului „Nicolae Bălcescu”. Triplă eroare: numele de „Bălcescu” dat străzii datează din 1885, clădirea liceului a fost inaugurată în 1886 iar numele de „Bălcescu” a fost atribuit Liceului Real prin decretul nr. 3773 din 3 octombrie 1895.

Un lucru cunoscut de cercetătorii avizați, dar nu și de marele public, este numele de **Bulevardul Cuza**, denumit așa prin decret de abia în 1885. Până atunci, se numea **Strada Bulevardului** sau **Bulivar(d)ului**, pronunție comună în epocă, întâlnită și într-un document al primăriei din 1904. Datorită schiței „**DI Goe...**” se consideră că pronunțiile **marinel** și **bulivar** ar avea caracter ironic, ceea ce nu este adevărat.

*Pe locul vechiului zid al cetății, planul lui G. Riniev, din 1830, proiecta un mare bulevard de centură în formă de arc de cerc. Același bulevard este prevăzut și de Berroczyń în 1834, care ortografiază cuvântul, pe amplasamentul vechiului zid, cu majuscule distanțate **BOULEVARD**, după care urma firesc șanțul cetății notat cu minuscule: **Fosse de la ville**.*

Fără a minimaliza rolul acestor proiecte, să menționăm că ele aparțin unor militari de carieră, buni cunoscători ai limbii franceze. La origine, cuvântul e anglo-saxon (**bolvere**, în germană **Bollwerk**). În limba franceză s-a ajuns la forma **boulevard** sau **boulevard** și înseamnă „pământ bătătorit al unei întărituri (al unui meterez); teren ocupat de un bastion sau de o curtină”, sens care acoperă în totalitate realitatea zidului cetății Ibrail. Zidul era, de fapt, o *palancă*, adică o întăritură din pământ, sprijinită cu pari, bătuți vertical în pământ, unul lângă celălalt. De la acest sens primar s-a ajuns la cel de **stradă largă plantată cu arbori**, cu specificația că **primele bulevarde din Occident** (dar și cel la care ne referim) **s-au ridicat inițial pe amplasamentul vechilor metereze**. Quod erat demonstrandum!

Urma firesc, după cum am spus, șanțul cetății, cu misiunea de apărare. Urme din el, spun martorii, mai puteau fi văzute la sfârșitul secolului al XIX-lea în zona bisericii „Sf. Maria” – strada Carantinei. În memoria locuitorilor stăruia vie amintirea șanțului, **denumirea de strada Șanțului circulând în paralel cu cea de strada Unirii, dubletul Cuza-Unirii înlocuindu-l pe cel militar: bulevard** (cu sensul original) – **șanț**.

Denumirea de stradă a Șanțului va rămâne însă veșnică prin romanul „**Neranțula**” al lui Panait Istrati. Opera purta în ediția originală de la Grasset, din 1927, titlul „**Le refrain de la fosse – Nerantsoula**”. În roman, porțiunea dintre străzile Victoriei și Galați, unde noaptea ard sute de felinare...roșii, se numea „**Șanț**”...

Încheiem excursul cu privire la „amintirea cetății” printr-o altă explicație care a scăpat cercetătorilor în domeniu. După zid (*bulevard*) și șanț (*la fosse*), fortificația se încheia printr-un taluz, o pantă domoală și uniformă. „**Taluzul fortificației**” se cheamă în limba franceză „**glacis**”, pronunțat „**glasi**”. **Iată deci de ce, inițial, s-a numit „Glacis” viitorul bulevard „Carol**” (astăzi Bulevardul Independenței), *poate unic în lume, prin masa de aer, de cer și de spațiu pe care o cuprinde. Larg cât Câmpiile Elysee din Paris și încă pe atâta de lung* (Panait Istrati). Comuniștii rebotezaseră *Bd. Carol I* în *Karl Marx*, dar lumea îi zicea tot *Carol* sau *Carol* (românizarea lui Karl) *Marx*, pronunțat și *Max*.

Cu Bd. Cuza, Unirii și Bd. Carol se deschide structura radial-concentrică a străzilor Brăilei, descrisă poetic de Panait Istrati în romanul „**Neranțula**” :

Brăila e construită după un plan poate unic în lume. Un evantai desfăcut aproape în întregime. Din sâmburele care-i formează centrul, opt străzi și două bulevarde alcătuiesc tot atâtea brațe ce-i înlănțuiesc mijlocul și o arată Dunării, ca pe o ofrandă ispititoare. Dar, pentru ca frumoasa să nu se simtă stingherită, patru căi curmă elanul celor zece brațe, traversându-le întocmai ca legătura unui evantai.

Cele opt străzi și două bulevarde și-au primit numele actual în urma cererii primăriei din 3 octombrie 1885 către Ministrul de Interne, aprobate prin decretul nr. 2884 :

Bulevard	-	Bulevardul Cuza
Șanțului	-	Unirii
Glasis	-	Bulevardul Carol I
Romană	-	Plevnei
Foburgului	-	Rahovei
Raionului	-	Ștefan cel Mare
Gloria	-	Griviței
Luminei	-	Mihai Bravu
Aurora	-	Roșiori
Laterală	-	Dorobanților

De la denumiri impersonale, întâlnite în toate orașele țării sau având o semnificație deja depășită (Foburgului, Raionului) s-a ajuns la o succesiune logică, menită să proslăvească victoria în Războiul de Independență. În fruntea salbei de străzi se află domnitorul Carol; urmează redutele și ostașii biruitori cu intercalarea a două simboluri ale gloriei străvechi – Ștefan cel Mare și Mihai Bravu.

Să mai amintim că porțiunea dintre str. Eremia Grigorescu și Mihai Eminescu, se numea **Ulița Cavafilor** datorită numeroaselor prăvălii de ciubotărie, pielărie și curelărie, ce erau în acea parte.

Cum va fi arătat la începuturi „strada Bulivarului” aflăm din documentele de arhivă, excerptate de doamnele muzeografe Elena Ilie (*Lucrări de înfrumusețare a orașului. Amenajarea străzii Bulevard*, în *Brăila* 632, ianuarie 2000) și Michaela Cristiana Câdea (*Începuturile amenajării spațiilor verzi brăilene*, în *Brăila* 636, ianuarie 2004).

Într-o petiție a 32 de proprietari de pe strada Bulevard din iunie 1864 se consemna: *strada Bulivarului (se afla) în starea cea mai deplorabilă; strada umplută de neplăceri ... tot felul de lucruri și gunoaie aruncate în mijlocul ei; până ce acum din ploile ce au fost săptămâna trecută formându-se baltacuri, printre ele s-au introdus muzica de broaște și încă ce este și mai mult un miros foarte greu și amenințător sănătății.*

Dând curs reclamației proprietarilor și preocupărilor constante de înfrumusețare a orașului, Consiliul Municipal hotărăște noua înfățișare a străzii: *va fi așternută de fiecare latură cu câte un trotuar pe lățime de 2 metri; la mijlocul străzii se va înfățișa o alee cu 2 rânduri de arbori, lățimea ei va fi în raport cu lărgimea totală a stradei, adică de 5 m până la 10 m, iar d'a stânga și d'a dreapta aleii se va face pavaj pe lățime de 8 m de fiecare parte.*

Sacral nume de Cuza a fost atribuit, în 1864, de Consiliul Comunal, Aleiului ce s-a destinat prin aprobarea Guvernului a fi pe strada Bulevardului.

Pentru realizarea „aleii cu două rânduri de arbori”, botezată **Aleiul Cuza**, și a Pieței din jurul Bisericii „Sf. Arhanghel” erau necesari 400 ulmi de câmpie și 200 de salcâmi, pentru a

căror plantare se realizaseră în februarie 1867, între străzile Silistra (azi, Călărași) și București (azi, Mihai Eminescu), 344 de gropi în care se adusesse „pământ vegetabil”.

Întrucât, în septembrie, se constatare că *sunt prinși* (doar) *230 ulmi iar uscați și vătămați de trăsuri și vite 130*, grădinarul orașului, Anton Chelaru, cere înlocuirea arborilor uscați și plantarea în continuare a Bulevardului iar arhitectul C. Mărgăritescu, pentru protejarea acestora, schițează un plan prin care, pe *șoseaua Bulevardului ce se afla plantată cu arbori se așează 684 pari spre a (-i) feri de trăsuri* (care treceau peste „Aleii Cuza”) și *24 canapele de odihnă*.

Să mai menționăm că piatra întrebuințată, provenită de la „Movila Blascova (!)”, se așeza *pe un strat de savură de 20 cm, bine lipită una de alta*.

Deși lucrările de amenajare și, mai ales, de întreținere erau reluate periodic, înfățișarea actuală a Bulevardului Al. I. Cuza prinsese contur încă în urmă cu 150 de ani iar strada era „un spațiu preferat pentru promenadă, ca și un amplasament potrivit pentru reședințe impozante, cu o plastică arhitectonică variată ce încântă privitorul” (Elena Ilie). Povestea lor o veți regăsi în paginile albumului, convins fiind că istoria casei dă noblețe acestui loc, pe care, în 1832, se aflau doar *99 de bordeie* (în conformitate cu *Catastihul statistic pentru orașul Brăila*, întocmit de Const. C. Vechilhari, președintele magistratului/primarului, *apud* Radu I. Perianu, *Raiua Brăilei*, loc. cit., p.30 și Anexa).

Lumea a aflat despre Bd. Cuza din romanul lui Mihail Sebastian- „Orașul cu salcâmi”, 1935: *Bulevardul se deschidea larg purtând în mijloc, între cele două trotuare laterale, un trotuar lat și nepietruit cu două lungi șiruri de salcâmi, ce își uneau coroanele într-un fel de boltă deasă prin care lumina violentă a amiezii trecea filtrată, cuminițată*.

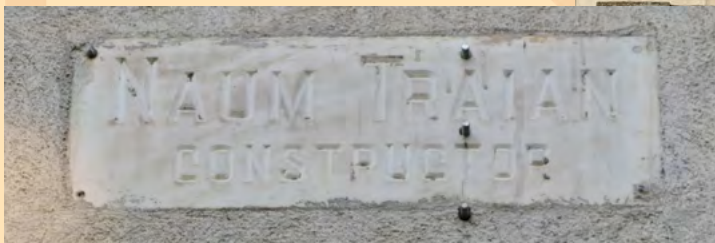
Nu altfel îl vede Nicu Carandino („De la o zi la alta. Memorii”, 1979): *Aproape toți salcâmi orașului s-au concentrat pe această prelungă și umbrită alee* (cum s-a și numit, edilii fiind preocupați, după cum s-a văzut „să gătească” europenește „aleii cel mare”- nota mea, I.M.). *Sub salcâmi aceștia au trecut generații de îndrăgostiți și de poeți, au plâns generații de fete și au tăcut generații de înțelepți*.

Elevii din cursul superior, aflăm de la Theodor Constantin (romanul „Fiul lui Monte Cristo”, 1958), *preferau calea bulevardului, chiar dacă ducea în direcția opusă a casei, pentru că pe bulevard aveau prilejul să vadă defilând elevele de la liceul de fete, al cărui local se afla chiar pe bulevard, aproape de Dunăre.[...] Și întrucât aceleași motive le făceau și pe fete să prefere bulevardul altor străzi, nu este de mirare că porțiunea de bulevard dinspre strada principală și strada Călărași, timp cam de jumătate de oră, devenea locul de promenadă al liceenilor și liceenelor. Idilele, în marea lor majoritate, aici se înfiripau. Aici se vedeau, se plăceau, se înțelegeau din priviri. Pe urmă, printr-o prietenă, soră sau frate, cei doi ajungeau să se cunoască*.

Între acești înțelepți se aflau Basil Munteanu și Vasile Băncilă, ultimul rememorând într-o scrisoare din 12 mai 1934 (când Brăila era plină de mireasma florilor de salcâmi. Era ceva legănător, amețitor și abstract în aer.) o astfel de promenadă: *Ți-aduci aminte de un amurg pe care l-am petrecut, amândoi, pe bulevardul Cuza, exact acum optsprezece ani, ca elevi în clasa a VIII-a, discutând ideologie înaltă și îmbătându-ne înfiorat de proiecte viitoare? Nu ne gândeam la aventuri. Eram prea gravi și prea nuanțați pentru asta. Aventurile la cari râvneam noi erau cel mult aventuri spirituale*.

Bd. Al.
I. Cuza
nr.71

Gimnaziul Schäffer, fost Liceul Sanitar

monument istoric, Br-II-B-02084, 1912

Arhitectură sobră, în spirit neoclasic. Deschiderile-ferestre, ușa de intrare, ușa de acces la balcon sunt ordonate cu strictețe, alcătuind două registre orizontale de forme și dimensiuni identice. Ușa de acces la balconul de zidărie (cu baluștri și console pe ale căror curburi se suprapun ramuri de stejar și ale căror terminații sunt mici volute și capete de îngeri înaripați) este singura mai îngustă, lăsând loc unor perechi de pilaștri, cu caneluri și fronton de inspirație corintică. Aceleași perechi de pilaștri se regăsesc la extremitățile fațadei.

Toate deschiderile au extremitatea superioară ușor arcuită. Chenarele sunt muluri simple cu un mic grup ornamental central, amestec incert dominat de crengi și frunze decorativizate.

Bosaje simple accentuează spațiul intrării. Panouri simple, în relief mic, ocupă spațiile de sub ferestre.

Cornișa se sprijină pe un șir de console – volume geometrice simple, rectangulare.

[Prima școală modernă israelită brăileană (1881) a fost „Școala primară israelito - română de băieți Abraham și David Schwartzman din Brăila” (Bd. Cuza nr. 51), purtând numele donatorilor. Dintre elevii școlii care a dat 66 de promoții (1882-1948) amintim pe Iosif Hechter (Mihail Sebastian), Simon Schmit (Ury Benador), Tudor Andrei (Rosenzweig), Oscar Lemnar (Holtzman), Eugen Schileru (Schiller), M.H. Maxy, Camil Baltazar, Konrad Bercovici, Leon Feraru, Ilarie Voronca. În localul ei a funcționat până la cutremurul din 1977, Școala Nr. 7. După demolare, aici s-a ridicat un bloc de locuințe.

A fost urmată de **Școala primară israelito - română de fete „Zion”** (1897), numită, din anul 1903, **„Clara Baroneasa de Hirsch”**, când va funcționa într-un local nou pe Bd. Cuza nr. 120. După 1948, în localul ei s-a aflat Fabrica de covoare a cooperăției.]

Gimnaziul „Renașterea” a fost înființat în anul 1911, într-un local modest și neîncăpător. În 8 apr. 1912, comerciantul H. L. Schäffer donează teren (**Bd. Cuza nr. 61**) și bani pentru a se construi un gimnaziu încăpător. La 23 apr. 1912, s-a pus piatra fundamentală a viitorului gimnaziu. Document comemorativ semnat de Herș Leib și Netty Schäffer: „Mă bucur că se înfăptuiește un vis al meu de a ridica nivelul cultural al coreligionarilor și nădăjduiesc că această instituție va fi un izvor de știință curată, de iubire de patrie și judaism”. Constructor Naum Traian, cu termen de dare în folosință pe ziua de 1 nov. 1912. Inaugurată la 27 oct. 1913. (În 1 aug. 1913, familia Schäffer mai donase școlii un loc de 1000 mp și un imobil compus din subsol, parter și etaj, situate în același perimetru, între Bd. Cuza 61 și Unirii.) Va purta perpetuu numele de **Gimnaziul Comunității Israelite din Brăila H. L și Netty Schäffer**. În 1940, își schimbă titulatura în „Liceul Teoretic H. L și Netty Schäffer” cu drept de publicitate al Comunității Evreilor. Va funcționa până în anul 1948. **A fost primul institut de învățământ secundar israelit din Brăila.**

După reforma învățământului din anul 1948, în localul școlii *vor funcționa unități de învățământ cu profil sanitar: Școală profesională, Școală postliceală* iar din 1966, *Liceu*, devenit Colegiul *Ana Aslan*. După revendicarea imobilului, care-și așteaptă cumpărătorii, Colegiul va funcționa într-o clădire nouă cu ciclurile primar, gimnazial, liceal și postliceal, în cartierul Călărași IV.

Bd. Al.
I. Cuza
nr.73

Baia comunității evreiești

Monument istoric, Br-II-B-02085, 1922

Fațadă de arhitectură vastă, simplă, simetrică, centrată de intrarea a cărei deschidere este marcată de două coloane puternice, evocându-le pe cele egiptene. Fereastra etajului al doilea, puternic arcuită, joacă, vizual, rolul bolții legând cele două coloane. Fațada este ritmată de golurile ferestrelor, aliniată vertical și încheiate cu frontonul triunghiular amplasat pe ferestrele de la nivelul podului înalt.

Proporții perfect centrate, alternanță elegantă de plinuri și goluri. Ceva din ritmul deschiderilor (alungirea lor, claritatea alternanțelor vertical / orizontal) și acuratețea generală trimit spre valorile Secessionului.

Baia Comunității Israelite / Baia modernă / Baia Comunală a fost o baie publică, exploatată și întreținută de Comunitatea Israelită.

Titulatura inițială se menține și astăzi pe frontispiciul clădirii: *Baia Comunității Israelite, fundațiunea Lazăr Predinger*.

Lazăr Predinger a fost un cunoscut industriaș, așa cum aflăm dintr-o reclamă din *Anuarul Brăilei* pe anul 1913:

L. Predinger. Prima fabrică și rafinărie de spirt și fabrică de cherestea pe Islazul Brăilei [zona Laminorul-Radu Negru]. Distincțiuni obținute de fabrică: 1. Medalie de aur cl. I la Expoziția Națională din 1893; 2. Premiul I. Expoziția Primăriei Urbei Brăila, 1899

Acesta, văzând lipsa unei băi în orașul în care a trăit și în dorința de a face bine, ia inițiativa clădirii acesteia și donează în acest scop Comunității Evreilor din Brăila (act nr. 3467/19 nov. 1921) un teren de pe **Bd. Cuza nr. 63**, plus numerar 130000 lei cu destinația ca să se construiască o Baie sistematică și care să aibă și o **baie rituală (Miwah)** pentru folosirea coreligionarilor evlavioși. Baia a costat peste zece milioane de lei. Comunitatea împreună cu populația orașului au contribuit la înălțarea acestei băi.

Clădirea a fost construită în anul 1922 din piatră, beton armat și cărămidă. Cuprindea subsol, parter și etaj. La subsol era baia de aburi clasa a II-a, două vestiare, o sală de dușuri cu bazin de apă rece, o sală cu 6 cabine cu băi la cadă și un hol. La parter și etaj avea o sală de intrare, sală de frizerie și pedicure, biroul băii, vestiare, cameră de dușuri, bazin cu apă caldă, două săli de aburi, bazin apă rece, o sală de masaj și un hol cu grup sanitar. Întregul imobil avea instalație de lumină, apă și canalizare.

În anul 1940, Comunitatea Israelită „a donat” *baia cu întreg inventarul ei, cu terenul și toate instalațiunile ce se află pe ea* Primăriei Municipiului Brăila, cu procesul verbal de autentificare nr. 2256 din 10 dec.1940, de la Trib. Jud. Br. , Secția 1. Va fi exploatată și întreținută de administrația locală, luând denumirea de **Baia Românească** (*Album Bibl., p. 99*).

Baia a fost construită de fiul ctitorului, arhitectul Iancu Predinger (Valeriu Avramescu, II, p.99), care ridicase și Palatul Agriculturii, Casa Embiricos (azi, Centrul Cultural Nicăpetre) și Casa Panait Violattos de pe Grădinii Publice nr. 9, colț cu str. Oituz. Două ilustrate trimise către fiul său Dumitru, student la Berlin din 17 apr. și 23 mai 1930, consemnează starea de criză a Brăilei: *Aici nu se mișcă nimic. O criză nemaiauzită ... Aici este mare liniște și nu se prevede nimic.* (Greutăți financiare. Grijuliu cu examenele fiului său.) „*Curierul*”, 23 apr. 1931, art. *Impresionanta sinucidere a arhitectului Iancu Predinger: Azi dimineață, la locuința sa de pe str. Vapoarelor nr. 6, cunoscutul arhitect I. P. s-a sinucis, împușcându-se în baie, în cadă, în tâmpla dreaptă. Cauzele: jena financiară și greutățile cu care avea de luptat. N-a lăsat nicio scrisoare. Și tatăl lui P., bătrânul Lazăr P., s-a sinucis tot în baie.*

Tipuri de băi (1940) : Cl. I aburi sau cadă ; Cl.II aburi sau cadă ; Cadă lux ; Abur lux ; Hidroterapie ; Abonamente lunare a 4 băi cl. I ; Abonamente lunare a 4 băi cl. II ; Abonamente ordinare a 10 băi valabile oricând cl. I / cl. II ; Joi și vineri se acordau prețuri populare.

Reclamele asociau *sănătatea și starea generală de bine cu îmbăierea cât mai frecventă*, contribuind la educarea sanitară a populației (dr. Claudiu Brăileanu, *Baia Modernă (Comunală) în reclamele din presa brăileană interbelică* în *Ex libris*, nr. 2/ iunie 2013) :

1) **Sănătate și bună dispoziție puteți avea făcând băi cât mai des la *Baia Modernă din Brăila!*** (1937)

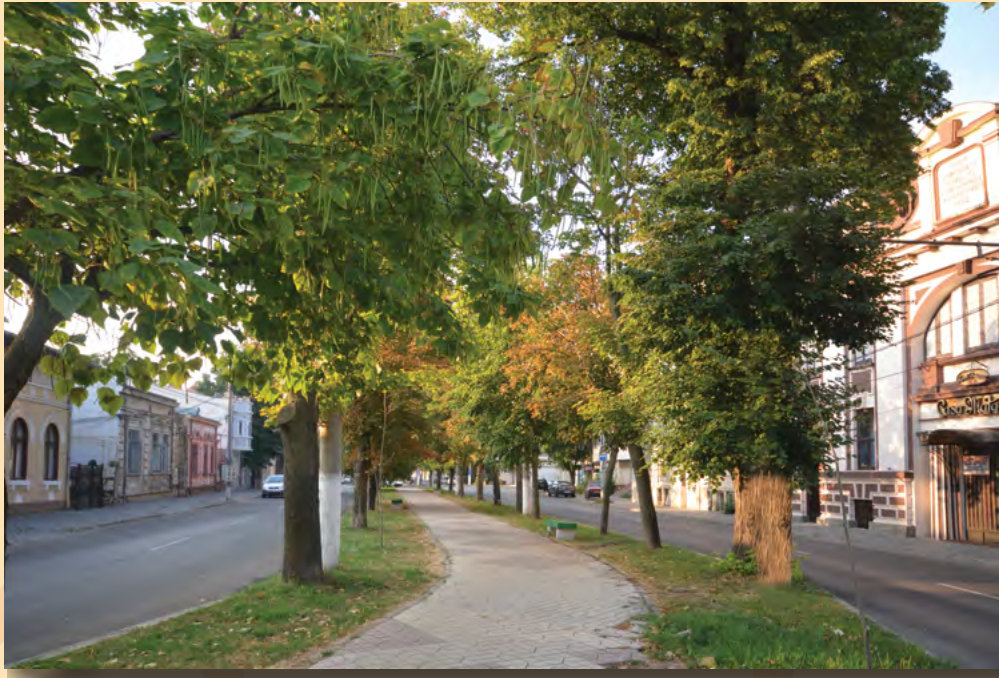
2) **Îngrijiți-vă sănătatea!** folosind băile de tot felul la ***Baia Modernă din Brăila*** - Bulevardul Cuza 63 (1940)

3) **Toate drumurile duc la *Baia Modernă din Brăila.***

Curățenie, Confort – prețuri ieftine!!! [parafrază a dictonului latin *Toate drumurile duc la Roma*. Așa cum cele 29 de căi publice ale Imperiului Roman duceau, invariabil, spre capitală, tot la fel toate drumurile brăilenilor ar trebui să ajungă la *Baia Modernă* (ibidem).]

[Următoarele două imobile (unul la stradă, altul în curte) aparțineau lui Leon Faiderson (1930) - Maria Telescu (1941) și Roza Faiderson (1930) - Florica Faitesohn (1941), astăzi, casa Robitu.]

Bd. Al.
I. Cuza
nr.77

IN ACEASTA CASA A LOCUIT
DR. NICOLAE ROBITU
1907 - 1997
MEDIC
PATRIOT SI LUPTATOR PENTRU LIBERTATE
FIU DEVOTAT AL ORASULUI BRAILA

Casa Dr. Nicolae Robitu

Monument istoric, Br-II-B-02087, 1900

Unul dintre cele două-trei imobile din oraș care etalează, cu știință și înțelegere, caracterele stilului « Arta 1900 », în varianta Art Nouveau.

Îi sunt proprii crenelurile aplatizate, spațiile cu decor floral caracteristic de sub ferestre și curbura limitei superioare a ferestrei podului. În spațiile dintre ferestre se dezvoltă ramuri și frunze, păstrând simțul creșterii naturale a vegetalului ; succesiuni de linii simple, în relief mic, verticale sau orizontale, clare, creează o anume vibrație a luminii și direcționează privirea; compartimentarea ferestrelor (podul și partea de sus a celorlalte) este conformă stilului.

Feroneria – cu destinație incertă- este, ca aspect, caracteristică Art Nouveau-lui și are analogii cu cea dintr-o celebră construcție din Nancy (arhitect Sauvage N.N.). Și nu este singura similitudine. Absolut remarcabilă străduința păstrării/refacerii ei, nealterată.

Imobilul a fost vândut de fiul dr. Robitu, din a doua căsătorie, aflat în Canada. Casa a fost restaurată exemplar de ing. Iulian Troacă.

Dr. Nicolae Robitu, născut la 20 martie 1907 la Ianca, Brăila, fiul lui Marin și al Chiriachiței, plugari. A urmat Liceul „Nicolae Bălcescu”. Absolvent al Fac. de Medicină din Cluj. Devotat locului natal, s-a întors la Brăila, devenind secundul celebrului chirurg Victor Dimitriu la Spitalul municipal.

Reținut în apr. 1945 (6 luni) și arestat în noaptea de 14/15 mai 1948. Detenția în penitenciarul Brăila, unde a cunoscut urmele schingiurii și mutilării maiorului Filip Bechi, căruia i s-au tăiat urechile și nasul după ce corpul îi fusese ciopârțit, sângele fiind mărturie pe pereții celulei.

După câteva luni a fost transferat la penitenciarul Ocnele Mari, unde a rămas aproape doi ani. Buboaietele năpădiseră trupurile scheletice și neputincioase ale deținuților, din cauza mizeriei și a lipsei oricărei asistențe sanitare. Acolo, doctorul Nicolae Robitu și-a ascuțit coada lingurii pe ciment și, fără dezinfectant, scotea puroiul de sub piele, de la țărani până la miniștri. Aici, a trăit teroarea exercitată de Securitate prin înscenarea unui complot al intelectualilor sub învinuirea că au trimis un memoriu la O.N.U.

După eșuarea „complotului”, în toamna anului 1950, a fost ridicat un mare lot, în majoritate legionari, și trimis la Canal, în lagărul de exterminare de la Capul Midia, unde se omora prin muncă faraonică, tortură pentru neîndeplinirea normei, prin înfometare (ajungându-se să se mănânce câini, șerpi, șoareci de câmp), în timp ce călăul Liviu Borcea striga: „Bandașilor, aruncați mâncarea

în W.C. ca să slăbiți, să nu vă faceți norma și să sabotați lucrările”. Toți cei aflați la Capul Midia erau fie necondamnați, fie condamnați în procese înscenate pentru culpe imaginare. Despre acea epocă, dr. Nicolae Robitu afirmă: Și așa, prin tot dramatismul prin care treceam, uniți de sentimente profunde, zbatându-ne să supraviețuim, să ne salvăm corpul, lipsiți de asistență medicală, ocrotiți numai de Dumnezeu, am reușit să ne salvăm sufletele și, mai ales, să scăpăm de mult temuta reeducare, mijlocul cel mai draconic al comunismului.

În aceste condiții, fără medicamente și instrumentar, doctorul Robitu a apelat la leacurile oferite de natură, ceaiuri din buruieni și pansamente cu frunze, la care se adăuga autosugestia bolnavului că trebuie să se vindece pentru a-și regăsi cât mai repede familia și libertatea. În anul morții lui Stalin, călăul suprem, printre cei puțini eliberați (martie 1953) s-a aflat și doctorul Nicolae Robitu.

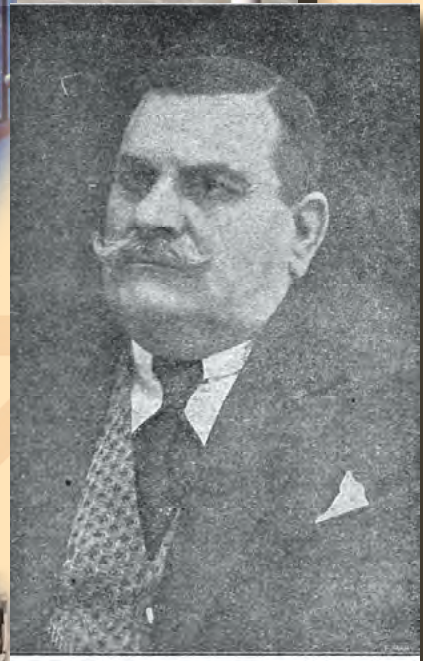
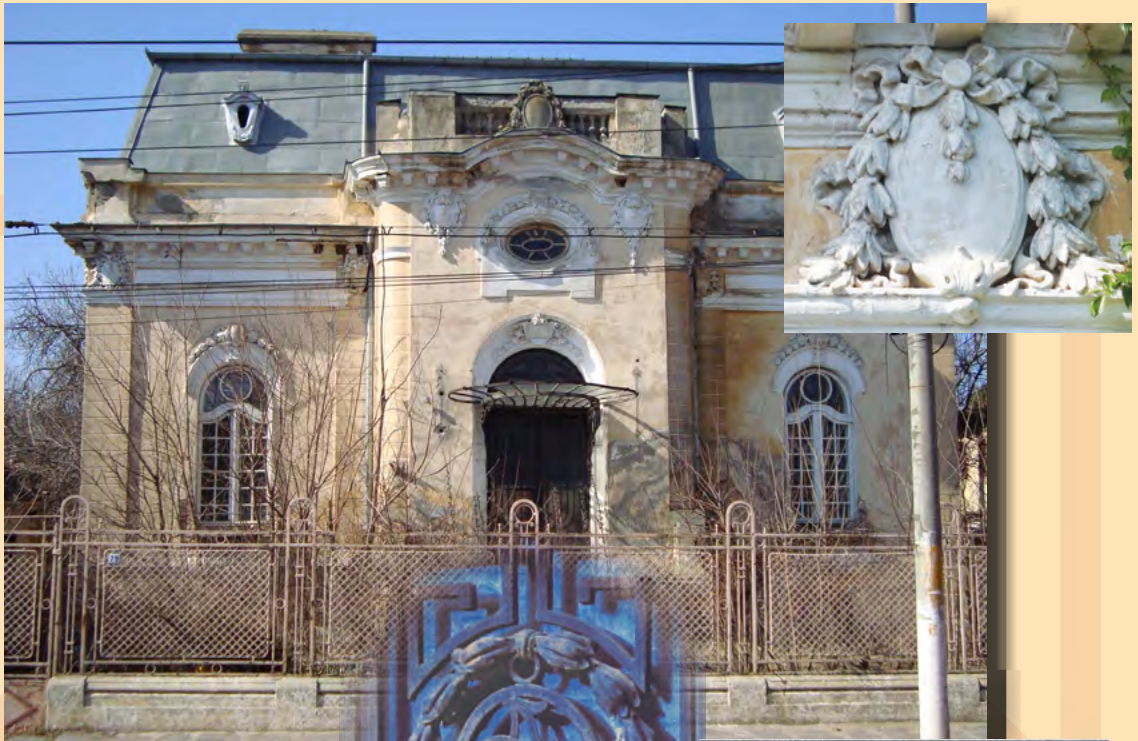
Rearestat odată cu valul din 1958-1959, a fost încarcerat în temnițele de exterminare de la Galați (1958-1959) și Periprava (1959-1961) pentru încă 4 ani. Eliberat pentru a doua oară în martie 1961, n-a putut funcționa decât ca medic de circumscripție.

În timpul detenției, casa i-a fost sechestrată iar fiica Verzea Ileana, exmatriculată din facultate. [Fiica sa din prima căsătorie, cu Elvira Dumitru, avocată, n. 7 apr. 1942, absolventă a Fac. de limbi și literaturi germanice, secția engleză (1961-1965), comparatistă și traducătoare, teză de doctorat „Byron și byronismul în literatura română” (1978). Stagii la Salzburg-1973, Cambridge-1979, SUA-1982.]

A fost reținut timp de 7 ani, o lună și 17 zile. Conform Decretului Lege 118/1990 privitor la acordarea de drepturi, a primit o indemnizație de 200 de lei pentru fiecare an de detenție, asistență medicală sanitară și medicamente gratuite, ca și suplimentarea dreptului de vechime în muncă cu 3 ani, 6 luni și 15 zile, jumătate din perioada detenției.

A murit la 25 iulie 1997.

D-1 IORDACHE N. ALOMAN, mare proprietar]

Casa Aloman

Cândva somptuoasă, clădirea este - constructiv și ornamental – o prezență a neo-barocului: volume rotunjite, curburi, curgeri de ghirlande decorative. În același spirit lucrează și feroneria de cea mai bună calitate: ușa (cu medalionul - monogramă **V.A.**) și marchiza generoasă. Caracter unitar, proporții frumoase.

Imobilul retrocedat, în așteptarea eventualilor cumpărători, se ruinează pe zi ce trece.

Casa Aloman a inclus, la 2 numere distincte (69-71), 2 imobile: 1) *Leagănul de copii*, în administrație comună cu Casa Sassu, rezervată copiilor mai mari; 2) o clădire din Cuza până-n Unirii. Cea dinspre Cuza a fost demolată. Partea dinspre Unirii, cu etaj, adăpostea 12 familii de chiriași, inclusiv fam. Christescu, evacuată, locuind aici 35 de ani.

În 1930, casa figura sub numele lordache Aloman iar în 1941-„moștenitorii V. Aloman”.

Anuar 1913: Moșia Dedulești, Aloman I. 2775 ha; Moșia lanca , I.N.Aloman, 1300 ha.

Lista definitivă a alegătorilor pentru perioada de la 1 mai 1914 până la 30 apr. 1915: Colegiul I de Senat și Colegiul I de Cameră - Aloman N. lordache, Urleasca, proprietar.

După Legea agrară din 17 iulie 1921, adoptată de guvernul Al. Averescu, moșiile lui V. Aloman și Gh. Aloman de câte 405 ha de la Dedulești erau printre cele mai mari din județ.

Activitatea Comitetelor de Construcții, 1924: 1) Tablou de crescătorii *mai principali* de animale din județul Brăila în anul 1922, lordache N. Aloman, comuna Dedulești: 25 cabaline, 150 bovine, 1200 ovine și 200 porcine.

2) *În 1923, d. lordache N. Aloman, mare proprietar în comuna Dedulești, purtător de grijă școlii și în alte sate unde are proprietăți, a donat școlii din Dedulești tot mobilierul nou, compus din 20 bănci, 1 catedră, 1 scaun, 1 tablă, un dulap de bibliotecă, precum și 300 volume de cărți, înzestrând școala cu o frumoasă colecție de citit. Această donațiune a întrecut suma de lei 30000 (p.404). În același an, a donat 65000 lei comunei Cireșu, din care 50000 lei pentru refacerea bisericii (p. 624).*

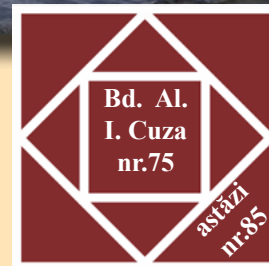
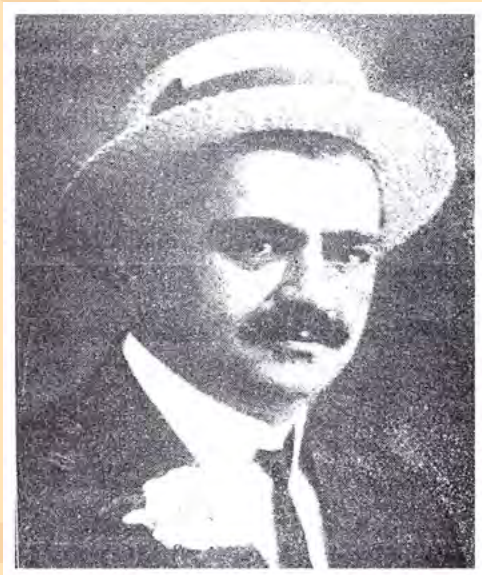
Anuar SOCEC 1923-1924: com. Dedulești-Bagdat, Aloman I.N.-4650 ha (!)

Anuar 1939/1940: Aloman Gheorghe și Aloman Vasile: proprietari mari și mijlocii.

Aloman Margareta profesoară de germană la Liceul de fete.

.....

Imobilul următor (nr. 73), în stare avansată de degradare, nelocuit, aparținuse lui Radu Goga (1930), Maria Malcoci (1941) și pălărierului Capelovici, al cărui magazin se afla pe str. Regală colț cu Unirii (șepcărie), pe locul unde s-a ridicat Eurostil. Soția, Maria Capelovici, o doamnă mignonă / pitică, drăguță. Fata lor, Mioara, educată, frumoasă, înaltă, actorie, a emigrat în Israel. Revendicat de nepotul Paris, preot de ziua a 7-a în SUA.

Casa Marati, 1922

Volum puternic, patrulater, stabil, solid implantat. Deasupra demisolului, nivelul de locuit alternează pilaștri cu caneluri și capiteluri de inspirație clasică și ancadramente de ferestre de aceeași inspirație.

Centrul fațadei acesteia adună, pe zona supraînălțată, într-o vedere destul de alterată, vrejuri, volute, forme heraldice, având în centru monograma și anul.

Dr. Nic. A. Marati figurează, în perioada interbelică, ca medic la Corporația Meseriașilor / Casa Asigurărilor Sociale.

Dr. N. Marati a fost *Președintele Societății Culturale de Ajutor reciproc și Înarmorântări a Meseriașilor brăileni «Mihai Enescu» și Medicul Prim al Corporațiilor Unite Brăila, care fusese înființată din inițiativa sa în cursul anului 1928.*

„Operă de înalt umanitarism”, societatea, prin președintele ei, a susținut chiar în anul înființării 20 de șezători, atrăgând intelectuali de seamă ai Brăilei (farmacistul I. Faltis; directorul Școlii Superioare de Comerț, prof. N. Ciuntu ș.a.) și tinzând astfel a deveni „un puternic focar de cultură, folositor pentru întreaga suflare de meseriași din România”. Prin baluri și reprezentații de cinematograf, inițiate tot de dr. Marati, a strâns frumoasa suma de 120000 lei. Pentru toate acestea, *Almanahul Meseriașilor* pe anul 1929 elogiază energia și dragostea dedicate cauzei meseriașilor și conchide: *Onoare creatorului ei, onoare tuturor celorla ce-l vor sprijini în acțiunea sa.*

A avut 3 copii: Neiu, Nichi și Lucica, căsătorită cu col. Racoveanu, înregistrat ca proprietar în 1941. Anuarul 1939-1940 consemnează: **Colonel Racoveanu Constantin, ajutor de comandant al Regimentului de Pontonieri, Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazu”**. A avut 2 copii: dr. Carmen și Neculai, specialist în fizică atomică. Recăsătorit cu o profesoară de chimie.

Fiul său, **Nicolae/Nichi Marati**, balerin și profesor de balet cu studii la Paris. În anii 1950, îl aflăm semnând coregrafia ca „maestru de balet” la spectacolul „Burghezul gentilom” la Teatrul de Stat, la opereta „Pericola” de Offenbach la Școala Populară de Arte sau evoluând în rolul Vulpiei din spectacolul „Artiștii pădurii” la Teatrul de Păpuși. Inculpat și condamnat la ani grei de închisoare pentru orientare homosexuală, la Periprava. Locuia în subsolul clădirii, destul de călduros, încât nu făcea foc iarna. Poseda câteva obiecte de artă, între care tablourile pictorului olandez fovist Kees Van Dongen (1877-1968) și al impresionistului Arthur Verona (1868, Brăila – 1946, București), porțelanuri de Saxa și un covor oriental. Știa să ghicească în făină albă pe lună plină.

Casa a fost vândută de copiii col. Racoveanu dnei Dinulescu, revândută, la rândul-i, dnei Psaropol (1988-1995), și apoi familiei Cristache Ghionea, proprietarul societății „Spicul” Chiscani (moară, fabrică de pâine și cofetărie), care a reabilitat / restaurat imobilul.

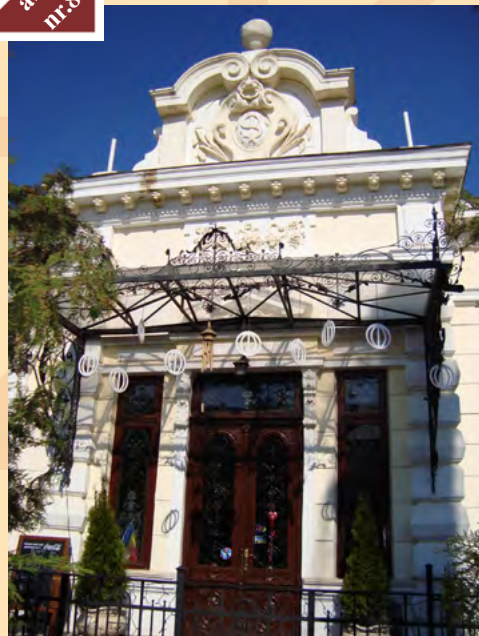
Dna Veronica Dinulescu, fiica lui Traian Baltag, fost primar la Turtucaia, deputat PNT, care, după cedarea Cadrilaterului, practicase pomicultura la Tulcea. Poseda casa descrisă mai sus și un teren de 5000 mp, în zona florăriei Viscocil-Obor, din care a recuperat 3500 mp. Soția regizorului Dumitru Dinulescu, 19 ani la TMF (între 1956, când debutase cu „Dănilă Prepeleac”, și 1975), mult timp fiind unicul regizor al teatrului brăilean.

Bd. Al.
I. Cuza
nr.77
astăzi
nr.87

D-1 I. SASSU
Fost președinte al Camerei de Comerț. — Senator.

Casa Sasu

Volum echilibrat, ordonat, cu o solidă implantare în sol. Nivelul unic al spațiului de locuit se sprijină pe o temelie scundă.

Fațadă somptuoasă, evidențiată prin înaintarea în spațiu a volumului arhitectural. Deasupra cornișei cu muluri, modilioane și denticuli, o supraînălțare a zidului are funcția coronamentului care poartă, într-o compoziție ornamentală specifică (cu volute, scoică, vegetale și chiar un finial sferic), pe o formă aproximativă de blazon, monograma proprietarului (**I.S.**) Sub cornișă, deasupra intrării, un panou special prezintă, în relief mic, o compoziție vegetală – echivalentul coșului de abundență.

Ușa de intrare, cu ferestre laterale, preia ceva din ornamentica ferestrelor.

Ioan G. Sassu, după cum ni-l arată și numele, este originar din Transilvania. Mare proprietar de pământuri.

Ajutor de primar, la puțină vreme după 1900. Deputat în Col. II – Adunarea Deputaților (1904-1907), Col. II, ca reprezentant al PNL, în Adunarea Constituantă din 1914. Senator în 1922. Senator în 1926 și 1927 ca reprezentant al Camerei de Comerț Brăila în circumscripția II Galați. A fost președinte al Camerei de Comerț și Industrie: 22 iunie 1902, reales la 2 iunie 1904-iunie 1905; 12 iulie 1914-august 1918; 16 aprilie 1924–august 1926; 25 iunie 1927-1929. Președinte al Bursei: 29 nov. 1904, reales 29 apr. 1905; 28 febr. 1923. În această calitate, desfășoară o laborioasă activitate. Exemplificăm la nivelul anului 1928: 6 ședințe plene, 152 ședințe ale comitetului de direcție. S-au dezbătut: proiectul de lege pentru clasarea cerealelor și nevoile portului Brăila, intervenindu-se la ministrul Domeniilor și la directorul general al CFR.

În *Expresul*, 4 februarie 1914 (*apud* Stoica Lascu, op.cit., p. 260), citim:

Ioan G. Sassu, candidat liberal

O candidatură serioasă.

Alături de elementele tinere, d. Ioan G. Sassu reprezintă, între candidații la Colegiul II de Cameră, maturitatea ideilor și statornicia hotărârilor.

Vechi liberal, d. Sassu a mai fost deputat, precum, ca negustor, a fost ales președinte al Camerei de Comerț.

Și într-o calitate și într-alta, având vie în minte datoria d-sale de reprezentant al comerțului – candidatul liberal a luptat, cu energie, pentru nevoile portului, a luptat chiar cu propriii săi partizani ca să facă triumfătoare ideile, cari erau ale întregului negoț brăilean.

Este și astăzi tot atât de tenace și tot așa de hotărât pentru o luptă mare, care să asigure solitudinea guvernului liberal pentru portul Brăila, destul de oropsit. [...]

Deputați ca d. Sassu sunt destul de trebuincioși Parlamentului nostru.

Naționalizată prin Decretul 92/1950, cf. Anexa nr. 9, nr. 338: *Sassu Ion prin Aurel Sassu, 2 apartamente (= 2 imobile!), str. Unirii nr.60 și Bd. Cuza nr. 85. Retrocedată.*

Cumpărată de la moștenitorii I. G. Sasu, a fost transformată în restaurant de fam. dr. Lupu, înscris în brandul „Casa Domnească”, preluat apoi de familia Mihaela și Dragoș Cristache, nominalizată în cadrul Galei Premiilor Culturale Brăila, ediția a IV-a, 15 ian. 2015, la secțiunea *Protejarea monumentelor istorice* pentru grija recuperării și restituirii către brăileni a atmosferei tradiționale a urbei, prin amenajarea adecvată a interiorului „Casei Domnești”.

Societatea Semănătoarea

Demisol și etaj; reliefuri mici cu benzi de caneluri, care creează aparența coloanelor încastrate, cu bază simplă și capiteluri compozite. Motivul se repetă, cu mici variații și la dimensiuni diferite, pe întreaga fațadă.

În porțiunea unde cornișa este întreruptă și supraînălțată s-au plantat fleuroane și denticuli. Probabilă modificare în zona demisolului: un brâu simplu separă demisolul de etaj.

**FACTOTUM al societăților care au ființat aici este GLÜCKMAN M.N. (FELICEANU) >
„Omul fericit” / „Fericitul”**

Almanahul ziarului *Monitorul Brăilei* 1924 îi rezervă o pagină, prin 3 reclame:

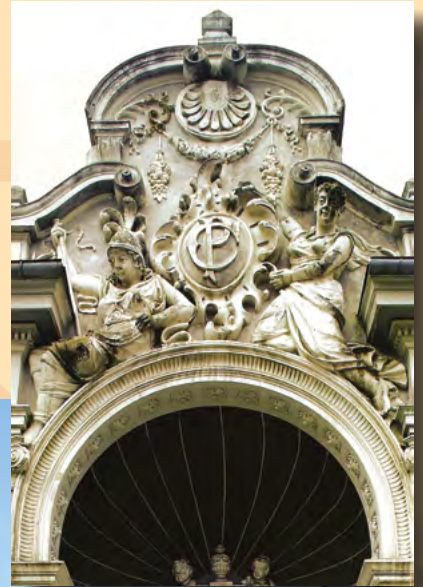
- 1) **Hofherr - Schrantz Clayton - Shuttleworth.** Fabriци de mașini agricole și industriale. Brăila, Bul. Cuza No. 79, telefon 45/2. Director: M.N. Gluckmann-Feliceanu.
- 2) **„URANIA”.** Societate de asigurări și reasigurări. Capital social lei 12000000. Face asigurări de VIAȚĂ, INCENDIU, ACCIDENTE, TRANSPORT în condițiunile și cu primele cele mai avantajoase. Reprezentanța Generală M.N. GLUCKMANN-FELICEANU (aceeași adresă).
- 3) **M. N. GLUCKMANN-FELICEANU.** Întreprinderi comerciale-agricole-industriale-technice (aceeași adresă).

Anuarul economic 1933 îl consemnează și ca administrator-delegat și director Banca Comerțului S.A.R. (și în 1940).

Anuarul 1913 rezervă o pagină, în chenar, firmei Hofherr - Schrantz Clayton – Shuttleworth, promotoare a mașinilor agricole la zi.

Aici, s-au aflat **internatul Liceului Sanitar (cămin și cantină)** și **S.C. Drumuri și Poduri**, semnalată la intrare printr-o bornă kilometrică. Astăzi, casă particulară.

Bd. Al.
I. Cuza
nr.91

Casa Cristescu, fostă Casa Căsătoriiilor

Monument istoric, Br-II-B-02089, sf. sec. XIX

Echilibrată, simetrică, arhitectura casei face o singură concesie: frontonul supradimensionat de deasupra bolții ce precede intrarea. Va fi avut în vedere probabil și faptul că vizibilitatea casei este foarte mare prin simpla așezare în spațiu și raportarea la străzile vecine. Scopul principal este punerea în valoare a monogramei **C.P.**, indicându-l pe proprietar. În jurul cartușului complicat purtând monograma se organizează o întregă compoziție în altorelief, cu două personaje pereche care susțin cartușul. Deasupra lor, până la finial, se succed capete de volută, o ghirlandă, o palmetă grecească. Ușa care permite accesul în clădire este străjuită de o a doua pereche de personaje, ocrotită de plafonul căruia i s-a dat aparența unei enorme scoici.

În rest, exceptând frontoanele triunghiulare ale ferestrelor și consolele care le sprijină, nu există decât decorație în relief mic: denticuli, baghete, panglici, textile drapate, ghirlande, cartușe, frunze stilizate.

Decorația frontonului are o mișcare și o aglomerare evocând barocul, ceea ce contrastează oarecum cu restul decorației exterioare, îndatorată neoclasicismului.

Monograma „C.P.” indică nu doar proprietarul comanditar, ci vizează întreaga familie: bunicul - Petrache, tatăl - Petre și fiii - Petru și Paul.

Evacuați în 1950, imobilul a fost ocupat inițial de 3 colonei ruși, apoi de partizanii greci și, în cele din urmă, de diverși chiriași. A fost utilizată de Primăria Mun. Brăila drept Casa Căsătoriiilor, la inițiativa primarului Anton Lungu. De menționat că reparațiile făcute cu această ocazie nu au constatat nici o crăpătură de la cutremurul din martie 1977. În tot acest timp, familia fusese strămutată într-o locuință din vecinătate, lângă Leagănul de copii - Casa Aloman. Sediul al Casei Căsătoriiilor. Retrocedare după 8 ani prin hotărârea CEDO (împreună cu imobilul din str. Pomilor, vândut și transformat în restaurant – pensiune „Prezident”). A primit doi ani chirie, apoi retrocedată în natură și vândută unor italieni. În prezent, se caută noi cumpărători.

Petru P. Cristescu, n. 10 oct. 1888, Brăila, Bd. Cuza nr. 89, mijlocitor oficial pe lângă Bursa de Mărfuri și Cereale Brăila timp de 22 de ani, așa cum citim în cererea de înmatriculare din 28 apr. 1942 pentru o firmă având ca obiect comerțul de oleaginoase, leguminoase și alte produse agricole, en gros și în comision, data de începere: 1 mai 1942, capital 500000 lei, firmă ce va fi radiată la 7 mai 1946, după cum aflăm dintr-un document eliberat „spre a-i servi fiului său la școală”. Coproprietar a două șlepuri.

Șlep Sf. Nicolae, coproprietar împreună cu Muedin Osman Ali, capacitate 1099 t sau 2198 KB. A fost închiriat Soc. DDSG, rechiziționat de sovietici: predat URSS la 13 iunie 1945 în cadrul art. 11 din Convenția de armistițiu. Va fi folosit în scopuri militare, la deminare.

Șlep Hârșova, pavilion românesc, capacitate Kile Brăila – 2200, coproprietar împreună cu Moșt. I.G.Sassu, respectiv Aurel I. Sassu, închiriat dlui H. Müller pentru a încărca cereale și derivatele lor, pentru a voiaja între T. Severin și Sulina, cu navlu de lei 300 KB, de la 6 aug. 1940 până la 5 aug. 1941, în total 660000 lei. Pe antetul documentului citim: **Petre P. Cristescu Mijlocitor oficial de navlu Bursa Brăila.**

Casele în oglindă

Nr. 93. Parter și etaj; construcție simplă: fațadă simplă, probabil cu modificări repetate. Atrage atenția neconcordanța între forma și ordinea deschiderilor parterului în raport cu cele ale etajului. Balconul (datat 1868) este caracteristic feroneriei exterioare din anii 1860-1880.

Nr. 95. Construcție simplă. Accentul cade pe utilitatea spațiilor; muluri simple înconjoară golurile (ferestrele). Balconul, în întregime metalic, indică anul 1998, dar decorația panourilor și consolelor sale este cu mult mai veche (aproximativ 1860-1880).

Au aparținut familiilor *Calman Grinberg și Ion Cristescu* (Anuar 1913), *Haia Grinberg și Mihel Grinberg* (1930) și moșt. *Colman Grinberg și Michel Grinberg* (1941), prezentat astfel într-o reclamă: *Magasinul de Hainărie M. Grünberg, Brăila, Str. Regala No. 78, vinde cu prețuri ce desfide orice concurență.*

A fost ocupată după război de numeroși chiriași, cel mai cunoscut fiind dr. chirurg Nicolae Frățilă. Imobilul de la nr. 93 a fost reabilitat.

Bd. Al.
I. Cuza
nr.97

Palatul Copiilor

Simplă, albă, decorată minimalist, cu asimetrie și puțina culoare a feroneriei – rețea, a lemnăriei, coloanei de colț și a unicei plăci cu ornament în relief mic încadrată în zid, casa are similitudini cu arhitectura Sudului. Centrul optic este volumul ieșit în exterior, ținut de console și purtând o fereastră simplă al cărei chenar se dezvoltă într-un arc în ogivă. Sub glaful ferestrei, se întâlnesc două capete de volută.

Pe fațada laterală: intrarea principală, ocrotită de o streășină lată.

În numerotarea imobilelor din anul **1930**, în imobil figurau **Soc. W. Staedeker** [Oscar W. Staedeker - repr. Beiller M., mașini agricole și industriale] și **Soc. An. de Comerț Eugen Behles-mașini agricole** iar în cea din **1941: Nicolae Petcu, grădinar din Vărsătura**, despre care se zicea că „ținea cu zarzavaturi toată Brăila”.

Prin decretul 92/1950, anexa nr. 9, **Petcu T. Nicolae**, naționalizare: 4 apartamente-Bd. Cuza 95 și Generalissimul Stalin (azi, Călărași) nr. 141. Ar fi fost urmat de un alt grădinar, tot din Vărsătura, **Cosaciu**, care are doi fii la București.

Proprietarul, domiciliat în Canada, a fost despăgubit, primind bani. Cu toate acestea, ar fi dorit să restituie banii și să primească imobilul în natură (Obiectiv-Voce a Brăilei, 25 aug. 2006).

Konrad Bercovici (1882, Galați – 1961, New York), prozator, dramaturg, muzician, după absolvirea ciclului primar la Școala israelită de băieți „David și Abraham Schwartzman” din Brăila, de pe Bd. Cuza, va lucra la Societatea de mașini agricole „**W. Staedeker**”, situată pe aceeași stradă, ca funcționar comercial. Era prima slujbă dintr-un impresionant șir de meserii: muncitor într-o fabrică de mobilă și vopsitor la Turnul Eiffel (Paris); lucrător într-un atelier de flori artificiale, spălător de geamuri, nituitor pe șantierul podului dintre Brooklyn și New York, miner și comis voiajor (SUA).

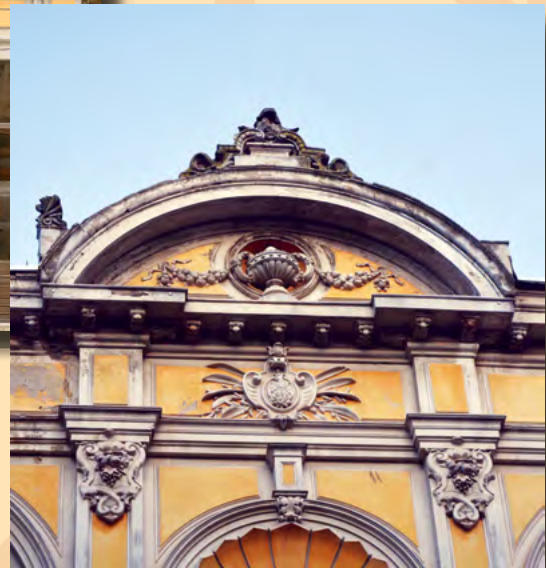
După debutul în 1917, devine un scriitor cunoscut. De un ecou mondial s-a bucurat procesul intentat lui Charlie Chaplin (și câștigat) pentru furtul scenariului filmului „Dictatorul”.

Școala Populară de Arte, prim sediu, începe să funcționeze de la 1 mai 1951, desfășurându-și activitatea până la 19 septembrie 1955, când se mută aici Casa Pionierilor. Clădirea cuprindea 16 încăperi de școală – 337,5 mp și 22 dependințe - 241, 86 mp, având în componență subsol, parter, etaj, pod, curte; încă o clădire în curte cu pod, 3 camere și WC, două porți de acces pe Bd. Cuza și str. Unirii. 19 profesori, între care la canto Liviu Macedonescu, pian Grosu Lucia, regizorul Ștefan Iordănescu, pictorii Naum Gheorghe, Mihail Gavrilov și Emilia Dumitrescu.

Casa Pionierilor (din 1954), azi Palatul Copiilor. Din 1968 (6 secole de la atestarea documentară a Brăilei) – pe fațadă tronează stema orașului. Pe fațada de la stradă, o placă jubiliară, amplasată în 1968, înscrie anii : **1954-2004 (50 de ani de funcționare în această clădire).**

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 105

Casa Ștefănescu - azi sediul filialei Direcției Finanțelor Publice Brăila -

Parterul, modificat, păstrează bosajele.

Etajul, ordonat simetric, are în stânga și în dreapta câte două ferestre egale, legate printr-un arc în plin cintru, comun, adăpostind în centru câte un bust feminin decorativ; alte reliefuri decorative arhitectonice completează decorația.

Axul vertical al fațadei este scos în evidență de frontonul arcuit supraînălțat, deasupra cornișei; o serie de reliefuri urmăresc aceeași axă. Foarte evidentă este scoica stilizată, proprie ornamenticii barocului, și balconul aproape semicircular, din fier forjat.

Se poate observa similitudinea cu ornamentica ferestrelor duble de pe fațada TMF.

Registrele cu numerotarea imobilelor consemnează ca **proprietari: 1912 - Constantin Ștefănescu; 1930 - Moșt. C. Ștefănescu; 1941 - Anastasia Ștefănescu**

Anuar **1913: Soc. Anon. Rom. de Comerț**, Reprezentanța fabricii de automobile «Opel»;
Anuar 1939-1940: **MAȘINI AGRICOLE**

După naționalizare, de-a lungul anilor, s-au perindat: Salon de dans; Sala de antrenament box „Voința”. Antrenori: Ion Zlătaru-Chibrit, Gheorghe Bobinaru, Gheorghe Baltă; Mag. Avicola; Expo Mobila PAL; Banca Credit Bank, faliment; sediul unei filiale a Direcției de Finanțe.

Urma *Stradela Drugescu* (între Cuza și Carol), dispărută prin construcția blocului turn, la fel cum a dispărut și *Stradela A. Simu*, devenită, între Cuza și Unirii, curte interioară a magazinului Dunărea / Winmarkt, dar menținută între Unirii și Carol.

Casa Învățătorilor, fost Cinematograf Trianon/Popular

Monument istoric, Br-II-B-02089, 1900

Clădire monumentală. Etajul nemodificat lasă să se vadă ritmul perfect al ferestrelor puse în acord cu compartimentarea interioară. În jurul ferestrelor, ornamente arhitectonice preluate din stilurile clasice: frontoane în triunghi și în arc de cerc, lezene, baluștri, cartușe, figuri feminine decorative.

Intrarea principală adaugă ornamentației doi atlanți, două compoziții decorative în relief mic, susținute de capete de lei; cornișa se întrerupe spre a face loc unei metope cu stilizarea a doi dragoni susținând forma de bază pentru un blazon sau monogramă; figuri și însemne închise într-un fronton în arc de cerc, surmontat de alte elemente arhitecturale, susțin acoperișul de forma unei cupole cu lanternă.

Există în ornamentație și influențe baroce: flăcări stilizate sub frontoane arcuite, terminate cu volute; ghirlande.

Feroneria balcoanelor cu mici curburi elegante, ținute de console puternice de zidărie, este aerată și ornamentată cu vrejuri și curburi, astfel încât să nu acopere sau să concureze decorația clădirii.

Parterul mai păstrează doar bosajele.

În anii 1928 și 1929 s-au pus bazele ***Asociației Învățătorilor Brăileni***, o formă de organizare de tip sindical (care a avut ca organ „**Foiaia Învățătorului**”) și ***a Societății Cooperative Banca «Învățătorii brăileni»***, având ca unic președinte pe prof. Stanciu Dobre.

Pe Bd. Cuza nr 97, funcționa cu începere de la 10 nov. 1906, un restaurant și o berărie cu emblema *Picadilly*, sucursală a firmei *Rudolf H. Müller*, de pe str. Plevnei 159 (sediul fabricii). Din 1934, emblema devine *Coroana Picadili*.

Imobilul fusese cumpărat de la Rudolf H. Müller (proprietar din 1919) cu fabuloasa (pe atunci) sumă de 2500000 lei, în data de 5 oct. 1935. Suma fusese strânsă timp de 6 ani prin subscripția personală, lunară, de 22 lei, dintr-un salariu situat între 72 și 112 lei, a 518 dascăli brăileni. Era o investiție aducătoare de venit, pentru că avea multe spații închiriate. La data vânzării, imobilul avea următorii locatari: la etaj, cinematograful „Trianon” (concesionari David Schnaer, Z. Goldenbeg și C. Caloyani), devenit „Popular” după naționalizare; *Librăria Universală* a lui Pandelescu (cumnatul lui Teodor Manea, proprietarul renumitei librării „Cartea de aur”, aflată în

imobilul de peste drum, cam în dreptul stației de autobuz de la Winmarkt); salonul de frizerie al lui Ion Ștefănescu ș.a.

Cumpărătoarea, **Banca Populară «Învățătorii brăileni»**, menționa în contractul de vânzare că „Asociația Învățătorilor brăileni” va avea necondiționat sediul său în imobilul cumpărat, având și dreptul să administreze casa de oaspeți/căminul, biblioteca și clubul învățătorilor, aici apărând și „**Foiaia Învățătorului**”, organul Asoc. Învățătorilor din orașul și județul Brăila, director Stanciu Dobre.

Moștenitor de drept al imobilului, Sindicatul Învățăământ „Corneliu Gheorghe Caranica” Brăila, tocmai pe baza acestui contract de vânzare-cumpărare, a reușit să reintre în posesia clădirii de la Întreprinderea Cinematografică, la 3 martie 2003. Astăzi, clădirea se află într-un amplu proces de reabilitare printr-un proiect guvernamental.

Librăria „Universală” Pandele Stănescu. *Asortiment complet de Registre, Copiere, Depozit de hârtie și Papetărie. Complect assortiment de articole pentru birouri, primării și bănci populare, precum și toate imprimătele și requizitele. / Cărți școlare, primare și secundare. Cărți literare române și străine. Reviste etc. Tot felul de requizite școlare. Jucării pentru copii. / Tipografie și legătorie de cărți. Se tipărește orice feluri de imprimăte și registre. Serviciul prom(p)t și conștiincios. Prețuri fixe. Se primesc comenzi pentru ștampile de cauciuc și metal.*

Tot aici a funcționat **Societatea cooperativă „Consumul Românesc”**, președinte Stanciu Dobre: *Bine asortat cu articole de manufactură, galanterie, ștofe, pălării, încălțăminte din renumitele fabrici „D. Mociornița”, coloniale etc. Depozit special pentru vânzarea sării. **Mărfuri minunate. Calități superioare.** Prețuri absolut fixe și avantajoase. Faceți deci toate cumpărăturile la „Consumul Românesc”, încurajând cooperația și comerțul românesc.* După naționalizare, a devenit Societatea de Stat „30 Decembrie” pentru comerț alimentar en gros.

Braila

Bulevardul Cuza

Editeur J. Saraga & Co. „Fortuna” Bucuresci
1140/1904

Photo par H. Wichmann à Galatz (Roumanie)

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 159

Casa Toff

Monument istoric, Br-II-B-02090, 1900

Trei clădiri impozante (nr. 157, 159 și 161 + 163), prin simpla așezare în spațiu, drept str. Polonă, se bucură de o vizibilitate sporită. Două dintre ele sunt monumente istorice, deși chiar și prima se poate bucura de același statut, având în plus bovindoul (*bow-window*). Cercetând anuarele din anii 1913-1939, descoperim o singură dată, în 1913, mențiunea la profesiuni: dr. Toff Oswald E., medic.

O altă informație apare în ziarul *Donau-Armée-Zeitung / Monitor pentru Brăila* din 19 mai 1918, aflat în *Colecțiile Speciale* ale Bibliotecii Județene „Panait Istrati” Brăila.

Jalnicii: Maria, soție, în numele ei și al fiilor Alfred și Victor au nemărginita durere de a anunța rudelor, colegilor, prietenilor și cunoscuților, pierderea preascumpului lor soț și tată

Doctorul Emil Toff

Medic comunal

Cavaler al Coroanei României,

încetat din viață după o scurtă și grea suferință în vârstă de 47 ani.

Înmormântarea va avea loc duminică, 20 mai, 11 a.m. Cortegiul funerar va porni de la locuința decedatului din Bul. Cuza no. 149, la Cimitirul Israelit.

Casa Toff aparține Secessionului prin gândirea fațadei: ferestre accentuate, împărțite geometric în ochiuri mici, ghirlande adaptate locului unde sunt utilizate. Ghirlanda de sub cornișă formează un brâu; leagă consolele de deasupra ferestrelor etajului; înconjoară cartușele dreptunghiulare de sub balcon, ale căror ancadrame sunt terminate cu franjuri, preluate și în grila balconului. Șiruri de baluștri încheie ferestrele de la parter.

Baluștrii de deasupra cornișei supraînălță clădirea, ale cărei camere au înălțimea de 4 metri. Ușile prezintă șilduri și mânere austriece. Ferestrele de la parter și ușa de la intrare au geamuri din cristal bizotat. Corpul din spate prezintă și o mansardă, utilizată ca uscător. Clădirea are și un beci înalt, zidit cu cărămidă. Nu prezintă igrasie.

*Balcon metalic armonios proporționat, punând în valoare, pe rețeaua simplă, geometrică, dominant verticală, ghirlande de frunze și flori stilizate, creând o frumoasă corespondență liniei curbe a extremității superioare. Ornamentul vegetal este însă lipsit de efectul vieții organice, al creșterii. Compoziția este ordonată simetric. Toate acestea ne trimit la varianta austriacă a Artei 1900 (Ana - Maria Harțușche, *Feronerie stil « Arta 1900 »* în *Istros II-III*, 1981-1982, p. 566).*

Trecută în patrimoniul statului conform decretului 111/1951, în urma abandonării, prin sentința Tribunalului Brăila nr. 2659 din 15 august 1953, fostă proprietatea Miltiade Svoronos (etaj și mansardă). Revânzări succesive ale parterului, care a avut, în timp, ca proprietari pe Maria și Ioan Papadopol, soții Dora și dr. Leon Rapaport și Ioan T. Costică. În prezent, parterul este vândut (proprietari Maria și Nelu Vlad - formația „Azur”, vândută firmei de turism „Aviatravel”); în rest, etajul și partea din spate aparțin Spațiului locativ.

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 161

Casa Țane-Babeș

Monument istoric, Br-II-B-02091, 1900

Dacă imobilul Toff aparținea Secessionului, casa Țane – Babeș revine la baroc și neoclasic, caracterizându-se prin bogăție și frumusețe în toată ornamentația exterioară.

Elemente: deasupra ferestrelor de la etaj, cu extremitatea ușor arcuită, frunze curbate în forma literei „C”, având în jur ornamente în ghirlandă. Decorații și deasupra balcoanelor. Elemente de inspirație grecească sunt preluate deasupra ferestrelor: palmete, capete de volută.

Sub cornișă, console în formă de „S” și denticuli.

Deasupra ferestrelor de la parter, capete de lei.

Balconul de zidărie - frecvent într-o epocă mai veche - repetă baluștrii de sub ferestre.

Casa de la nr. 161 este oglinda celei de la nr. anterior. Va fi fost o singură casă, construită pentru două fete: o intrare se face pe poarta de fier forjat, alta – alături, printr-o ușă în adâncime, la extremitatea din stânga. Cea de-a doua are un fronton în pericol de prăbușire. Partea din spate, pereți fisurați și fără acoperiș.

Ambele case împrumută elemente de la nr. 157: există chiar forme identice, precum consolele care sprijină cornișa. Se prea poate să fi avut același constructor sau arhitect.

Țane Sifciu Pavel este înregistrat, în lista electorilor 1914/1915, ca proprietar, locuind pe str. Regală.

Naționalizat prin decretul 92/1950, poziția 191, Gheorghiu Alexandru, cu 4 apartamente (imobile!): Al. I. Cuza 157, Misitii 4, Productelor 32. Parterul vândut, în rest DSP.

Clădire expertizată tehnic, încadrată în clasa I risc seismic, ca și cea de la nr. 163, împreună formând o singură construcție.

Casa Fanciotti

Monument istoric, Br-II-B-02092, 1925

Stil neoromânesc frumos, unitar de la împrejmuirea exterioară și până la forma acoperișului cu streășina largă și lucarnele din lemnărie decorată. Intervenție neavenită prin decuparea unor geamuri în acoperiș și folosirea înlocuitorilor contemporani ai țiglelor ceramice originale.

Sub streășina ocrotitoare, brâu decorativ în relief, cu vrejuri răsucite, fleuroni și butoni decorativi. Brâu din denticuli, prezent și în chenarul ușii.

Ușă adâncită, după modelul retragerii în timpan. Tipic neoromânească este și terasa deschisă, sprijinită pe coloane cu arce trilobate. Coloane scurte, puternice, cu capiteluri din vrejuri.

Ferestrele, rectangulare sau ovale sunt decorate diferit. Cele din lateral nord au deasupra panouri decorative pătrate sau arcuite.

Ferestrele au apărători mult ieșite în afară, frumoase țesături din lemn, cu console terminate cu imitații de coloane în relief.

Socul gardului din piatră cimentuită prezintă un șir de denticuli. Feneria este executată într-un atelier bun: are vigoare, este organizată în structuri geometrice clasice, limpezi. Grila porții este de inspirație florală, ca și brâul ornamental. Asemenea casei din satul românesc figurează și aici un ghiveci cu flori. Barele metalice ale gardului se termină în vârfuri de lance.

Ușa principală este împărțită în panouri pătrate, cu feronerie, în care se află înscrise vrejuri răsucite, în forme perfect rotunde.

Înainte de reabilitare, pe peretele sudic exista un mozaic multicolor.

Inscripția „*Famiglia Fanciotti MCMIX*” (ascunsă vederii, deasupra arcului ușii de la intrare), este însoțită de un mozaic colorat, care cuprinde o seceră, un spic de grâu și o clepsidră, toate cu valoare simbolică. Anul este deci 1909, și nu 1925. Același mozaic-blazon se află și la mausoleul din Cimitirul Catolic.

Naționalizată prin decretul nr. 92/1950: *Ecaterina Fanciotti, 3 apartamente, Bd. Cuza 160; 169*. A funcționat ca grădiniță de copii (nr. 9), în subordinea I.S.J. Retrocedată, se solicita o chirie foarte mare, neacceptată de Primărie. Au venit executorii judecătorești cu camioanele, au încărcat tot ce avea grădinița și, în aceeași zi, au eliberat imobilul. Grădinița va funcționa în cadrul unității din str. Oituz (*Obiectiv-Voceă Brăilei*, 25 aug. 2006). Cumpărată de la moștenitori de Gh. Pușcașu; reabilitată și vândută dlui Florin Cârlichea.

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 182

Colegiul Național „Nicolae Bălcescu” Monument istoric, Br-II-B-02093 , 1885-1886

Piatra de temelie a localului se punea în aprilie 1885, proiectul clădirii și conducerea lucrărilor de construcție au aparținut arhitectului șef al Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor, Al. Săvulescu. Lucrările s-au terminat la 26 octombrie 1886, când școala s-a și mutat aici. Inaugurarea a avut loc pe 6 dec. același an, în prezența ministrului Instrucțiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza, și a secretarului general, Spiru Haret. Clădire în stil neoclasic, impresionează prin fațada centrală, cu coloane dorice și corintice, și prin frontonul triunghiular cu ornamentica timpanului, dar, mai ales, prin cartea sa de vizită.

Întemeiat în 1863, Liceul a fost sărbătorit în 1939 la împlinirea a 75 de ani, cu participarea sociologului Petre Andrei, ministru al Educației; în 1963, la Centenar, cu participarea Acad. Ștefan Bălan, ministru al Învățământului; în 1988, la 125 de ani, pe când ministrul Educației și Învățământului era Ion Teoreanu (toți trei – absolvenți ai Colegiului) și în 2013 – la 150 de ani, în prezența a doi miniștri ai Educației: Ecaterina Andronescu și Remus Pricopie.

În loc de CARTE de VIZITĂ, amintim academicienii care au absolvit această „vatră de lumină seculară”:

Constantin Sandu – Aldea (promoția 1892), agronom și scriitor, membru titular 1919
Gheorghe Munteanu - Murgoci (promoția 1891), geolog, membru corespondent 1923
Ștefan Minovici (promoția 1887), chimist, membru corespondent 1925
Anastase Simu, colecționar de artă, membru de onoare 1933
Radu R. Rosetti, general, istoric militar și memorialist, membru titular 1934
Cezar Papacostea (promoția 1905), lingvist și istoric literar, membru corespondent 1935
Gheorghe Petrașcu (promoția 1892), pictor, membru titular 1936
Basil Munteanu (promoția 1916), critic și istoric literar, membru corespondent 1939
Nicolae Dașcovici, jurist și istoric, membru corespondent 1948
Dumitru Panaiteșcu – Perpessicius (promoția 1910), critic și istoric literar, membru corespondent 1945
Ștefan Bălan (promoția 1930), istoric al științei și tehnicii, membru corespondent 1955, membru titular 1963
Victor Vâlcovici (promoția 1904), matematician, membru titular 1965
Ana Aslan (promoția 1915), endocrinolog, membru titular 1974
Constantin D. Chiriță (promoția 1921), pedagog, membru titular 1990
Ion Băncilă (promoția 1920), geolog, membru titular 1991
Petre Andrei (promoția 1910), sociolog și filosof, membru *post mortem* 1991
Tudor R. Popescu (promoția 1931), jurist de notorietate europeană, nominalizat în 1996 la premiul „Nobel” pentru pace, membru de onoare 1993
Petru T. Mocanu (promoția 1950), matematician, membru titular 2009
Teodor Dima (promoția 1956), filosof, membru titular 2011

De aceea, putem afirma: **Fără Dunăre și fără CNNB, Brăila ar fi un oraș oarecare !**

DOCTOR SCHILLER
BOALE ȘI OPERAȚIUNI
DE GÂT, NAS ȘI URECHI
BRAILA, — BULEV. CUZA No. 176

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 180

Casa Eugen Schileru

Monument istoric, Br-IV (Monument memorial)-B-02150, 1920

Numeroase elemente conduc spre estetica stilului neoromânesc: existența a 3 ferestre, una principală și două secundare, cu arc în plin cintru; brâul ornamental din vrejuri și volute ce înconjoară clădirea în partea de sus, ca și ferestrele; streășina largă sprijinită pe console din lemn.

Acoperământul de deasupra intrării este similar casei românești. Ușa de la intrare, în arc trilobat. Sculptura ușii folosește, ca motive, în partea de sus, frunze de stejar, tratate decorativ iar în cea de jos, rozete. Ușa se termină în arc în plin cintru și prezintă o bandă decorativă arcuită. Balcon comun, cu volute obișnuite.

Sunt și elemente decorative străine stilului, cum ar fi aerisirile, cu mici decorații baroce.

A aparținut dr. Schiller Henri (căsătorit cu Maria Demetrescu, creștin ortodoxă, cu rădăcini în Oltenia), specialist în *boli și operațiuni de gât, nas, urechi*. În anii primului război mondial, a fost mobilizat ca doctor chirurg militar, primind la sfârșitul războiului epoleții de colonel. Această calitate l-a scutit de persecuțiile rasiale din anii 1940. Poliglot și om al cărții, a satirizat politicienii timpului în piesa în trei acte „Lilly”, plasată într-un ... oraș de provincie. A fost tipărită în anul 1913 la tipografia brăileană P.M. Pestemalgioglu.

Fiul său, Eugen Schileru (1916 – 1968), eseist, critic și istoric al artelor plastice, a absolvit Școala primară „Frații Schwartzman” și Liceul „Nicolae Bălcescu”, bacalaureat 1934, casa natală fiind vecină cu edificiul școlii. Licențiat în Estetică și Drept la Universitatea București. Director al Bibliotecii Academiei Române (1948-1951) și profesor de estetică la Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu” (1949-1968). Dintre volumele publicate amintim: *Rembrandt* (1966), *Vincent Van Gogh* (1970), *Scrisoare de dragoste. Studii, eseuri și articole asupra artei* (1971).

Fiica eseistului, Michaela, 68 ani, trăiește la Toronto, Canada.

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 136

Imobil din Bd. Cuza nr. 136

Reabilitat – proiect al Biroului de arhitectură S.C. Arhipolis S.R.L.

Stilul arhitectural este cel neoclasic de inspirație franceză cu un balcon cu feronerie bogată, cu intrare printr-un gang prevăzut cu o poartă din confecție metalică de fier forjat. Construcția este din cărămidă cu parter și etaj, ridicată pe pivnița zidită. Planșeele sunt din lemn, cu plafoane pe șipci și trestie și tencuieli cu mortar și var. Acoperișul este de tip șarpantă din lemn cu învelitoare din tablă zincată. Toate golurile sunt conturate de ancadrame profilate iar timpanele de zidărie sunt bogat ornamentate cu stucaturi. Încheierea orizontală de contur, sub streșină, este puternic profilată și tratată ornamental cu benzi orizontale.

Reabilitare-lucrări: repararea cornișei cu reconstituirea consolitelor decorative și a celorlalte detalii lipsă sau deteriorate; feroneria s-a recondiționat și vopsit în culoarea neagră; fațadele au fost zugrăvite cu zugrăveli de apă; s-a refăcut învelitoarea acoperișului.

O atenție specială, arată Ana – Maria Harțușche, lucr. cit., p. 552, merită feroneria casei: *pe fațada de sud - balcon; pe fațada de vest - poartă (piesă dublă) și două balcoane; pe ambele laturi, deasupra streșinii, opt grilaje identice pentru oprirea zăpezii. Piesele alcătuiesc un ansamblu de concepție unitară, caracterizat prin echilibrul desăvârșit al formelor dematerializate, abstracte. Curbe elegant-capricioase, terminații șfichiuitoare, ca de bici, o impresionantă libertate și suplețe de mișcare, forme rarefiate, cu goluri curajoase, indică apartenența la varianta franceză a stilului și proveniența dintr-un atelier francez.*

Prezentând ca dată a construcției anul 1915, biroul de arhitectură face o dublă eroare: pe frontonul din colț, citim 1903 iar pe grila balconului: 1845, ca și monograma S.B. *Cifrele nu pot fi decât indicația anului când s-a construit (sau a început a se construi clădirea (1845) și a anului când se termina construcția sau se făcea o reparație ori modificare importantă. În orice caz, 1903 era și anul montării pieselor de feronerie. Scriitura – în mod evident comandată de proprietarul casei - este rudimentară, operă a vreuni meșter local, străin de spiritul și eleganța stilului (ibidem).*

În mod cert, în 1941, proprietari erau Anstura Tusembrand și Viron / Viru Tsacariseanu, în imobil locuind 2 familii și 8 persoane. Ultimul ar fi fost armator. Cu siguranță, a existat un supus elen, născut la Amala, Grecia, 1899 (cf. Consulatului Regal al Greciei, Brăila), de profesie *meșter brutar*, proprietar al unor brutării în comuna Islaz, pe nume Byron / Viron Spiru Ts(Tz, Ț)acarisianos. Poseda „bilet de liberă petrecere”, vizat de Siguranță anual.

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 146

Hotelul Petersburg

La intersecția Bd. Cuza cu str. Regală se aflau în concurență hotelurile: *Boulevard* (pe locul Mag. Dunărea-Winmarkt), antr. Basch Ios. și *Petersburg*- Cuza 146, antr. A. Bergher (Anuar 1913) sau antr. Sterie Nic. (Anuar SOCEC, 1924).

În zona zidului cetății (pe care s-a amenajat Bulevardul Cuza), la *Poarta cea Mare* (1789) / *bariera București, la capătul Uliței cu prăvălii* (*Kiseleff / București/ Regală*), principala stradă comercială a orașului, se concentrau mai multe hanuri, oferind hrană și adăpost tuturor călătorilor încă din vremea stăpânirii turcești. Astfel, în perimetrul străzilor Regala - Cuza și Sf. Petru se aflau hanurile *Ceacâru, Petre Boiangiu, Tolbașilor, Trandaburu* și *Parascheva*.

Printr-un gang boltit, asigurat de porți masive, se intra în curtea largă unde se aflau grajdul, șopronul pentru care / trăsuri și fântâna.

O astfel de intrare, pentru a rămâne în zona amintită, se mai află pe Regala lângă fosta Arenă de box, cu o poartă ghintuită, dar și la obiectivul nostru, unde intrarea în curtea interioară se face printr-un gang terminat în arc aplatizat.

Clădire de tip „han”, hotelul „Petersburg” prezintă o singură intrare, ușor de supravegheat, și încăperi simple, așezate „în șir”, servite de lungi coridoare comune.

Mici benzi cu relief simplu înconjoară clădirea, marcând limita între parter și etaj, limita superioară a etajului, cornișa. Ferestrele – simple, dreptunghiulare.

La parterul hotelului Petersburg / Metropol, erau *magazinele de coloniale Mendel Herșcovici,*

de sticlărie fină și porcelanuri („vășărie scumpă”) – brașovenie Ioan N. Popeea & C. A. Roșculeț (ardeleni),

drogheria Simatu Macata, a cărei fiică, Eugenia, profesoară de fizică-chimie, scrisese romanul „Domnița Ruxandra”,

coloniale/delicatese Vitaniotis și

berăria Boulevard, care ocupa și trotuarul, invitându-și clienții printr-o reclamă în stil familiar / argotic:

Dacă vreți să piliți o bere fresco / La Berăria Boulevard.

Dacă vreți să haliți ceva fain și cu gust / La Berăria Boulevard.

Dacă vreți să ascultați pe Caramfil și pe Bageac,

cei mai admirabili jarcaleți / La Berăria Boulevard.

Dacă vreți să nu vă încarce la cont / La Berăria Boulevard.

Dacă vreți să mă ascultați pe mine, cărați-vă în fiecare seară

La Berăria Boulevard.

Naționalizată prin decretul 92/1950: *Sofia Eraclide, 11 apartamente, proprietarul comanditar fiind Xenofon Eraclide.*

Mult timp, sediul Școlii Postliceale Radio-televiziune (R.TV.); azi, sediul unor direcții municipale.

На този им. денъ на Н. В. Царя, сабѣтъ отпущенъ църква въ гр. Браила.
30. V. 1917 г.

În ziua numelui marelui nostru Țar, la ieșirea din biserică din orașul Brăila

[Brăila se afla sub ocupație germano-austriacă-turco-bulgară.]

Biserica Bulgară cu hramul Înălțarea Domnului

Arhitectură religioasă. Acoperirea intrării principale a devenit pretextul etalării unei bogate compoziții arhitecturale, având ca elemente principale coloane duble, antablament complicat. Un fronton amplu, cu limita superioară compusă din unghiuri și curburi, surmontează compoziția de bază și susține, în punctul de maximă înălțime, crucea.

Corpurile din stânga și dreapta intrării au aparența unor turnuri patrulate, având ca semne distinctive câte o rozetă compusă geometric – o formă stelată, cu 8 colțuri, adăpostind în centru o cruce de Malta, cu centrul puternic marcat.

Prezența bulgarilor în Brăila este consemnată încă din anul 1829, după retragerea trupelor ruse de la sudul Dunării. În anii 1840, aici au izbucnit trei revolte ale bulgarilor pentru obținerea independenței. Oameni vrednici, bulgarii s-au organizat în bresle. Min. Cultelor și Instr. Publice, prin ordinul nr. 7056 din 1 iulie 1868, aprobă cererea Com. bulgare de a construi o biserică cu mijloace proprii, din cărămidă și piatră, în stil bizantin, cu turlă. Planul bisericii, elaborat de arhitectul italian Francesco Bonomelli (1872), aprobat de arhitectul orașului sub condiția unor modificări în privința grosimii pereților de la fundament la suprafață, a boltei, a pilaștrilor de susținere și a stilului arhitectural, indicându-se stilul bizantin în locul celui mixt bizantin—greco-roman. Va fi terminată și sfințită în 21 martie 1882, primul preot fiind Nicolai Mihoff. În urma autodizolvării comunității bulgare din anul 1940 (cedarea Cadrilaterului), comunitatea bulgară s-a desființat iar biserica, prin deciziile Min. Cultelor din anii 1950 și 1955, a devenit biserică parohială românească.

Fiecare breaslă era patronată de un sfânt. *Breasla dogarilor și-a ales drept ocrotitoare pe Sfânta Marina*, a cărei icoană din 1881, așezată în rând cu catapeteasma, pe partea stângă, are deasupra ca simbol un vultur care poartă în gheare un butoi în miniatură, butoiul fiind semnul distinctiv al breslei.

Breasla grădinarilor sărbătorea la 1 februarie pe patronul său spiritual, Sfântul Mucenic Trifon, căruia i s-a dedicat în 1893 o icoană de proporții, dotată cu candelă argintată și cu grilaj de fier, împodobind partea stângă din naos.

De ziua Sf. Mucenic Trifon, toți grădarii din oraș și din împrejurimi veneau la biserică încolonați, însoțiți de fanfară și purtând atât drapelul românesc, cât și pe cel bulgăresc, pentru a asista la slujba oficiată întru pomenirea semenilor răposați și pentru prosperitatea celor în viață.

Nu lipsea icoana sfinților creștinători ai poporului bulgar, Chiril și Metodiu, creatori ai alfabetului chirilic, aflată în partea dreaptă a lăcașului.

În 1869 apărea la Brăila *Societatea Literară Bulgară*, care, după cucerirea independenței, s-a mutat la Sofia, cu denumirea *Academia de Științe*, nume sub care funcționează și astăzi. Societatea, aprobată de primul ministru Mihail Kogălniceanu, edita *Revista periodică* (1869-1876), ce avea printre colaboratori pe marele poet Ivan Vazov. Despre această societate ne vorbește și piatra memorială din curtea bisericii, pe care se află, în limbile română și bulgară, următoarea inscripție: *Pe acest loc s-a aflat casa unde, în anul 1869, emigranții bulgari au pus bazele Academiei Bulgare de Științe.*

Str. Șco-
lilor
nr. 26

Casa Constantinescu

Monument istoric, Br-II-B-02129, 1925

Frumos exemplar de arhitectură neoromânească, operă de profesionist, bun cunoscător al stilului. Armonioasă, echilibrată, în acord cu forma și dimensiunea spațiului avut la dispoziție.

Pe demisolul înalt (perfect locuibil) se suprapun două nivele de locuire. Primul, cu spații interioare largi, comunică cu exteriorul prin ferestre mari, cu arce în plin cintru, arc aplatizat, arc trilobat. Muluri simple, puternice, distanțate de arcul ferestrei, subliniază forma arcelor ca niște sprâncene ocrotitoare.

Un bandou simplu, cu secțiune patrulateră, subliniat de denticuli, înconjoară construcția sub ferestrele parterului.

Etajul cu ferestre simple, patrulate, aliniat cu terasa de deasupra intrării și cu balconul de pe fațada din Bd. Cuza, este încins de un brâu ornamental vegetal, în relief mic, provenit din stilul brâncovenesc.

Balconul, terasa, turnul poligonal fațetat, coșurile de fum, acoperișul însuși adaptat volumelor pe care se sprijină, streășina largă, ocrotitoare, din lemn, olanele – totul concordă cu caracterele neoromânescului, în cea mai bună formă a sa. Balconului dinspre Bd. Cuza i s-a acordat o atenție deosebită: console masive de zidărie, suprafețe decorate în relief mic, caracteristice stilului; coloane duble, puternice, cu capiteluri scunde cu frunze de acant, sprijină arcul trilobat al părții superioare.

Ing. Ion Constantinescu (constructor al corpului B al Institutului Sancta Maria) și fiica sa, Rodica, arhitect șef în 1941. Deși casa nu fusese naționalizată, după 1948, aici s-au perindat familii după familii, dintre care amintim: profesorul Manea, frații Dinculescu, dintre care unul - colonel -, era prieten cu Ioana Radu, celebra interpretă de române, care, când venea la Brăila, cânta seara dând adevărate spectacole; familia Pana, expropriată de moșiile avute la Înșurăței – la parter, cu domiciliu obligatoriu (D.O), supravegheată de securitate, iar la demisol, după întoarcerea de la București, Rodica Constantinescu (căsătorită cu ing. Violatos). Casa, după cum mărturisesc unii martori, are o temelie așa de lată, încât putea merge pe ea o căruță. Astăzi, casa este proprietatea comandorului Gogu, care a cumpărat-o de la moștenitorii Constantinescu.

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 74

Casa Solomon
-fostă sediul Corpul Gardienilor Publici-
 Monument istoric, Br-II-B-02086
 1900 (Anno Domini MDCCCC)

Este situată între câteva imobile cu istorii interesante:

- **nr. 72: *Emma Liebrich***, confiscată în 1955 ; fostă **Casa Zisu Kahane**. Construită în 1905 (528,25 mp din care locuibili, 253, 41 mp). Poseda atelierul de mode *Voaleta* (vizavi de fosta Arenă de box, unde lucrase și Clara Hechter, mama lui Mihail Sebastian) și *un magazin de încălțăminte*. Sub direcția lui Kahane Jean (Împ. Traian 6), se aflau în 1941 Societatea de asigurări *Agricola* și una de transporturi. În 1915, posedau șlepurile *Ardeal*, H.P. 815; *Independența* K.B. 580; *Lucie* K.B. 360; *Rodessia* ½ cu Matsoukis Ghe., K.B. 1600; *Thassos* K.B. 1200 și *Carpați*, F.N. 20.

- **nr. 76 : Collegium – Școala de informatică aplicată**. Imobil aparținând Prefecturii. A fost sediul unor servicii publice județene în perioada interbelică (tehnic ; sanitar).

- **nr. 74. Confiscată prin sentința civilă nr. 971/1953. Imobilul, în valoare de 11 miliarde lei, înainte de denominare, a constituit o parte din despăgubirea acordată unuia dintre moștenitorii clădirii Muzeului Brăilei. În anul 2014, era locuită de 10 familii cu chirie.**

În jurul anului 1900, balconul fusese deja asimilat în Țările Române pe urma vechiului sacnasiu, adus în Balcani din lumea Orientului. Adaptarea în practica edilitară brăileană, demonstrează Ana - Maria Harțuche în *Feronerie stil « Arta 1900 »-Istros II-III, 1981-1982, p. 551*, se explică astfel : *avea un înaintaș, răspundea spiritului locului, ca și sacnasiul era un spațiu de loisir apreciat (necesar și ca punct de observație într-un oraș comercial !), putea fi tratat ca element distinctiv, de prezentare, ceea ce convenea dorinței de evidențiere a poziției sociale a proprietarului.*

Casa Solomon, datată MDCCCC (1900) prezintă un foarte frumos balcon de acest gen, asimilabil *bovindoului* (din engl. *bow-window*, în traducere literală - *fereastră - arc*), definit ca « ieșitură pe fața unei clădiri ca un balconaș închis, prevăzută cu una sau două ferestre și având un rol mai mult ornamental decât funcțional ». Alături, la nr. 76, *o clădire construită în jurul aceleiași date, este prevăzută cu două balcoane de zidărie, proporționate astfel încât să fie destul de bine adăpostite sub streșina largă, ce preia – în parte – funcția deținută de acoperișul sacnasiului (ibidem).*

Fațadă bogat decorată, dar cu ordine și bun gust, astfel încât se evită efectele aglomerării.

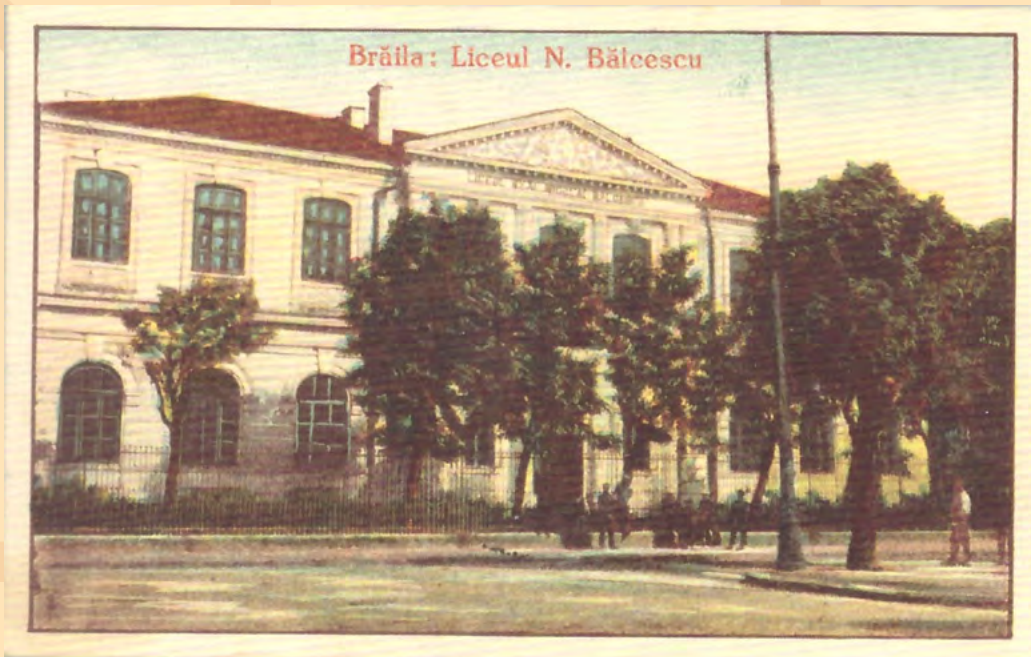
Centrul de importanță al fațadei este balconul tratat ca o surplombă în raport cu planul etajului. Șirul ritmat al ferestrelor continuă fără întrerupere, îngustându-se doar, adaptându-se spațiului semicircular al platformei de susținere. Platforma însăși pare susținută de o imensă valvă

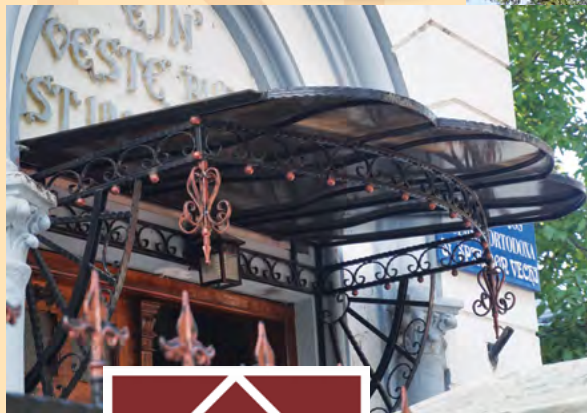
de scoică. Pilaștrii cu capiteluri compozite dintre ferestrele etajului există și între ferestrele mai îngustate ale balconului. Cornișa, sprijinită pe o succesiune de două tipuri de console, urmărește și ea semicercul surplombei.

Chenare, muluri, ornamente în relief – frunze, capete de volută – completează decorația exterioară a fațadei.

Solomon Pascu. Născut la 21 oct. 1867, Rm. Sărat, cetățenie română și religie israelită, fiul lui Solomon Glicman, croitor femeiesc, 40 ani, și al Itei S. Glicman, 34 ani, privată, domiciliat în **Bd. Cuza nr. 76.** În urma petiției înregistrate la nr. 13207/17 ian. 1919, conform decretului Lege nr. 2085/919, obține cetățenia română pentru sine și întreaga familie (Mena Estera, n. 1872, soție ; Lazăr, n. la 13 martie 1899 și Carola, n. la 13 apr. 1903, copii, născuți la Brăila). Cetățenia este menținută și în urma procedurii de revizuire, intrând în categoriile I și III, exercitarea unui comerț și proprietatea unei case, în conformitate cu decretul lege nr. 169/1938.

Îndeplinind condițiile (n-a fost înregistrat pentru nici un fel de comerț; n-a fost declarat în stare de faliment ; nu s-a găsit condamnat pentru nici un fapt penal; nu s-a găsit condamnat pentru nici un fapt criminal sau delict de presă), i se aprobă cererea începând cu 31 aug. 1932 pentru deschiderea unui « magazin de pielărie și încălțăminte en detail pe str. Regală nr. 80 (fostul magazin VOBIS, primul imobil de la Unirii spre Independenței). Va renunța la comerțul cu încălțăminte în anul 1938. Pe anul 1941, a obținut un venit de 30000 lei, impozit 10322. La 1 ian. 1942, avea investiți în comerțul de pielărie și mărunțișuri : 125790 lei - capital rulant și 6913 lei-mobilier. La 31 dec. 1941, solicită radierea firmei, deoarece este bolnav, în vârstă de 74 de ani și incapabil de a mai putea exercita comerțul, cererea fiind aprobată la 9 martie 1942. [Dosar nr. 2526/1932, litera « S » 129 de la Camera de Comerț și Industrie Brăila. Registrul Comercial. Firme individuale, DJAN Brăila]

Bd. Al.
I. Cuza
nr. 25

Biserica evanghelică lutherană / Biserica Ortodoxă Sf. Spiridon Vechi

Prima consemnare o aflăm în dosarul nr.2 DJANBR/ 1843, Primăria acordând un loc pentru construirea unei capele de religie evanghelică pe Islaz. Serviciul divin, în limba germană, s-a desfășurat în case particulare până în anul 1885, când s-a construit casa de rugăciune și școala, pastorii bisericii fiind și institutori, pe un teren viran de pe Bulevardul Cuza.

Deasupra ușii de la intrare stă scris: *Ein feste Burg ist unser Gott* - „O cetate puternică este Dumnezeuul nostru”.

În 1905, comunitatea germană număra 400 de credincioși. Peste un secol, comunitatea a dispărut aproape în totalitate iar biserica, în urma înțelegerii dintre episcopul luteran de la Biserica Neagră Brașov și episcopia Buzăului (1988) și a Dunării de Jos (1998), a intrat în patrimoniul ortodox, fiind sfințită cu hramul Sf. Spiridon Vechi (2000).

În anul 1975, a fost dezafectat și Cimitirul evanghelic de pe strada Școlilor, fiind strămutat în cartierul Nedelcu Chercea. Militari din Germania au îngrijit, în vara anilor 2008 și 2009, mormintele soldaților germani căzuți pe fronturile din România .

Hramul **Sf. Ierarh Spiridon** este preluat de la biserica sfințită în anul 1842, la marginea orașului, dincolo de șanț, lângă vechiul cimitir, în care se transferaseră icoanele, obiectele și cărțile de cult din vechea biserică mitropolitană. În anul 1963, autoritățile comuniste ale Brăilei o dăruiește, pe locul ei ridicându-se așa-zisul Palat al telefoanelor.

Arhitectură religioasă, exprimând, cu modestie, sobrietatea și austeritatea stilului gotic.

Fațada este marcată de succesiunea, pe verticală, pe corpul turnului patrulater, dominant, a următoarelor elemente: portalul ogival, rozasa ocupată de imaginea în mozaic a patronului ortodox al bisericii și triforiumul în care obișnuita deschidere ornamentală superioară este acum locul orologiului. Toate acestea sunt incluse într-un cadru ce repetă, la altă dimensiune, ogiva portalului.

Bosaje simple acoperă suprafața turnului până la decorul de sub cornișă : ritm de coloane aparente sprijinind arce ogivale, de asemenea aparente.

Turnul poartă deasupra o lanternă fațetată, cu acoperiș foarte elansat, obișnuit stilului gotic.

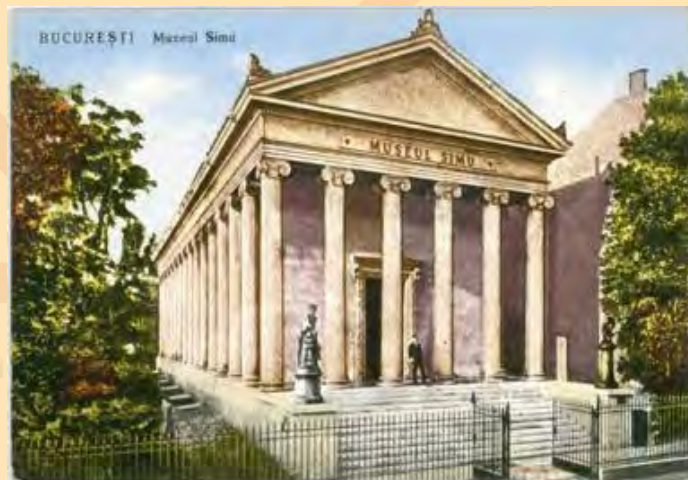
Corpul navei, scăzut în înălțime, lasă la vedere două ferestre simetrice, foarte înalte, înguste, și ele ogivale, ca și o cornișă cu o modenatură simplă și o suprafață cu bosaje.

Anastase Simu și muzeul care îi poartă numele

Farmacia Curții Regale, azi parte a *Teatrului Maria Filotti*

Strada Radu S. Campiniu, fostă **Municipală**, propusă a se numi, în 1885, **Libertății**, fostă **Friederich Engels** în anii comunismului. Radu S. Campiniu (1834-1896), deputat și senator de Brăila. Ca primar al Brăilei (1879-1886 și 1887-1889), a contribuit mult la înfrumusețarea urbei și la construcția mai multor școli. Deși în diferite perioade mulți edili ai Brăilei au dat numele unor străzi, doar numele său a rezistat timpului. Pe str. Călărăși, drept strada Municipală, spre Bulevard, se întindea **Piața Municipalității**, cu principalele unități administrative ale orașului, care a dat și numele străzii de **Municipală**.

Stradă rezidențială, aici s-au născut câteva dintre cele mai mari personalități ale neamului românesc.

Minovici Ștefan, român macedonean, stabilit pe str. Municipalității la nr. 22 (conform numerotării imobilelor din 1862), apoi, pe str. Prusiană (azi, Mărășești nr. 16) a avut trei fii: **Mina Minovici** (1858-1933), fondator și director al Institutului Medico-Legal ce-i poartă numele (1924-1933), primul așezământ medical de acest fel din lume; **Ștefan Minovici** (1867-1935), ctitor al Facultății de Farmacie (1897) și al Institutului de Chimie Teoretică al Universității din București; **Nicolae Minovici** (1868-1941), fondatorul „Salvării”(1906), inițiator și organizator al Spitalului de Urgență și al Muzeului de Artă Populară ce-i poartă numele, donat mun. București. Toți trei au urmat cursurile Școlii primare nr. 1 și cursul inferior al gimnaziului comunal din Brăila.

Mina Minovici a efectuat al doilea stagiu de practică la Farmacia Petzalis din Brăila. Mai târziu, prin căsătoria cu fata farmacistului grec Sofocle Rasty Petzalis, a moștenit „Farmacia Curții Regale”, vânzând-o în 1921 colonelului farmacist C. Ionescu-Berechet. Azi, parte a TME, intrarea actorilor.

Simu, Anastase (25 martie 1854, str. Municipalității nr 26, în dreptul străzii Frumoasa [la numerotarea imobilelor din 1862, figurează *Panaiot Simu*. În 1898, număr nou 36, proprietar - *Anastase Simu*], Brăila-28 februarie 1935, București). Absolvisc Școala Nr. 1 de Băieți și Școala Reală (devenită, în timp, Liceul „N. Bălcescu”). Om de cultură, mare colecționar, fondator al „Muzeului A. Simu”, donat statului român („danie în veci națiunii”) în 1927: 1182 de opere de pictură, sculptură, gravură, între care 362 ale artiștilor români. Localul muzeului a fost demolat de regimul comunist. Membru de Onoare al Academiei Române, 1933.

Neuitându-și obârșia, a inițiat în 1928 pinacoteca Brăilei, secția de artă a Muzeului Brăilei, donând o gravură pe lemn reprezentând cetatea Brăilei și treizeci de picturi și sculpturi având drept autori pe Theodor Aman, Octav Băncilă, Nicolae Tonitza, Sava Henția ș.a., dar și fiii ai Brăilei ca Ion Teodorescu-Sion, Mircea Ștefănescu (fiu de țăran din Cazasu), Mihail Teișanu, Gheorghe Petrașcu, Ion Voinescu.

Prin testament mai lăsa orașului suma de 200000 lei pentru ajutorarea instituțiilor culturale pe plan local. **Cetățean de onoare al Brăilei (25 mai 1931).**

Nae Ionescu

Virgil Grossu

Nae Ionescu a văzut lumina zilei la 4 / 16 iunie 1890 în imobilul din str. Municipală nr. 33 (certificat de naștere nr. 885). Numele la naștere: Nicolae Chr(istache) Ionescu. Tatăl, Christache Ionescu, comisar-director al Poliției orașului Brăila în anul 1897, proprietar al imobilului la recensământul din 1898 (la cel din 1912, figurează Eugenia Cr. Ionescu). Avea obârșie țărănească, afișată cu mândrie, bunicul dinspre mamă, Stroe Ivașcu din Tătaru, reprezentant al țărănimii brăilene în divanul *ad hoc*. Orfan de tată (m. 1901) din clasele primare, mama Eugenia, „menajeră”, luptându-se cu greutățile zilnice pentru întreținerea celor trei copii ai săi: Nae, Alexandru, cunoscut în lumea teatrului cu numele de Ghibericon, și Antoaneta, căsătorită în 1928 cu generalul dr. Vasile A. Panaitescu (1879-1959), întemeietorul Asociației brăilene „Avântul” (1906) .

Cursurile primare (1897-1901) le urmează la Școala Nr. 1 de Băieți din vecinătatea casei părintești, obținând întotdeauna premiul I (certificat de absolvire nr. 204 din 2 iulie 1901).

Studiile secundare le face la **Liceul „Nicolae Bălcescu”** (1901-1909), fiind „întotdeauna cel d-intâiu clasificat la studii”. ... **Va marca profund gândirea filosofică românească.**

Grossu Virgil, avocat, Campiniu 19 (5 iunie 1888, Brăila-1948, Aiud)

Bacalaureat **Liceul „Nicolae Bălcescu”** 1907, licența în drept – Universitatea din București, doctor în drept la Paris, avocat la Brăila din 1913. Președinte al Comitetului de revizuire a Codului civil, reprezentant al României la adunarea antirevizionistă de la Belgrad, mai 1938. Președinte al organizației PNȚ Brăila, pe care a și fondat-o, Secretar general în Ministerul Justiției-1931, vicepreședinte al Camerei-1933, deputat, 1928-1933.

A fost deputat PNȚ la alegerile falsificate din 19 nov. 1946, singurul ales din rândul partidelor istorice la Brăila. Arestat în febr. 1947, încarcerat în închisoarea Aiud, unde și-a găsit sfârșitul.

VLADIMIR GRIGORESCU, Mare agricultor și proprietar

Casa Grigorescu

Vladimir Grigorescu, mare proprietar în comuna Nazâru, azi Siliștea, fiu de țăran din județul Brăila. Președinte al *Comitetului de construcțiune* din comună, a donat în anul 1922-1923, în numerar lei 20000, supraveghind facerea cărămizilor și mersul lucrărilor bisericii.

În marea dragoste ce o avea către săteni, a donat comunei Nazâru conacul din sat cu 4 pogoane de jur împrejur, cu dorința expresă ca, în toamna anului 1924, să poată lua aici ființă o școală de gospodărie cu internat pentru fetele din sat și din comunele vecine. Școala va purta numele fraților Grigorescu.

În anul 1913, figura cu 1144 ha iar după Legea din 1921, cu 406 ha. Este ctitorul bisericii cu hramul „Sf. Dimitrie Izvorătorul de mir” din cimitirul Sf. Constantin, biserică parohială, dar și capelă mortuară, a cărei pictură, executată de Dimitrie Belzarie, abia se mai distinge de sub negreala afumăturii lumânărilor. Ctitorul n-a mai apucat sfințirea lăcașului din 1943, săvârșindu-se din viață în 1942, mormântul său aflându-se în imediata vecinătate a bisericii.

Construcția, cu un singur nivel, simplă, își accentuează orizontalitatea și puternica legătură cu pământul prin păstrarea ferestrelor identice, la aceeași înălțime, și prin folosirea unor brăuri de ornamente geometrice simple, în relief mic, repetate, care înconjoară clădirea. Partea superioară a ferestrelor are și ea un marcaj, o bandă cu un mic coronament.

Doar intrarea în clădire schimbă ceva: ușa - cu marchiză din metal și sticlă – și ferestrele înguste din stânga și dreapta au terminația superioară în arc de cerc.

Un stejar secular (*Quercus robur*), monument al naturii, a spart gardul și „a ocupat” trotuarul.

După ultimul război, a servit drept sediu ca policlinică, institut de proiectări, club de întreținere iar în prezent grădiniță de copii, cu numele „Albinuța”.

Str. R.S.
Campi-
niu nr. 30

TURCOAIA-GRANIT

Soc. Anonimă Minieră Română pentru
exploatarea de mine și cariere

Sedii : București, CALEA VICTORIEI Nr. 103, tel. 3-5832
Brăila, Str. CONST. BERLESCU Nr. 39, tel. 12.21

Exploatarea în Dobrogea și anume la : Turcoaia, Grecii, Piatra Roșie.
Depozite : Turcoaia, Igliza, Brăila, Galați, Oltenița.

Obiectul principal de exploatare : Granitul din care se fabrică piatră
de pavaje, piatră fasonată de construcție, piatră spartă de toate
categoriile, piatră brută de construcție și pavaj.

**Cele mai importante lucrări de pavaje și șoseauire
au fost executate cu produsele Soc. TURCOAIA-
GRANIT : Șoseaua Kiseleff, București-Ploești-
Predeal, București-Giurgiu etc; pavajele din
București, Brăila, Galați, Craiova, Iași etc.**

Carierele societății TURCOAIA-GRANIT sunt echipate și amenajate
după toate cerințele tehnicii moderne. — Uzini proprii
Pare propriu și impozant de vase, remorchere, șlepuri, ceamuri etc.

Casa Daniel

Monument istoric, Br-II-B-02072, 1925

Arhitectură neoromânească echilibrată, cu proporții învățate de la vechea casă românească. Ca și aceasta, are temelie solidă, înaltă, cu terminația marcată de un brâu simplu. Nivelul de locuire, unic, are o supraînălțare deasupra intrării principale, permițând, ca și foișorul casei muntenești, o vedere mai largă dintr-o perspectivă mai înaltă. Toate ferestrele, a căror dispunere orientează clar asupra împărțirii interioare, au, deasupra arcului în plin cintru al părții superioare, butoni decorativi care întrerup și, în același timp, fixează brâul decorativ cu volute, în relief mic. Streașina largă, din lemn, ocrotește și umbrește, în timp ce ferestrele largi deschid spațiile interioare spre lumina zilei.

Este cu siguranță opera unui arhitect și este fără îndoială unul dintre cele mai frumoase exemplare de arhitectură neoromânească din oraș.

Grilajul din fier forjat este evident făcut după modelul casei Fanciotti. Copierea a fost făcută cu siguranță într-un atelier autohton și la mare distanță în timp. Nu mai are eleganța modelului, proporțiile lui, armonia decorației, finețea ei și nici calitățile execuției tehnice. Se păstrează legăturile din fier pentru anumite elemente, centura superioară și cea medie, purtătoarea spațiilor rezervate pentru monograme. Copiază modelul casei Fanciotti și modul de îmbinare al panoului de fier de casa însăși (prelungirea aparentă a zidului casei, nefericită în cazul rigorii neoromânescului). În spațiile pentru monogramă sunt înscrise literele D.B.(Daniel Bebe?), lipsite de decorativismul și eleganța celor ale casei Fanciotti.

Familia Daniel a deținut mai multe proprietăți, între care pe str. C. Berlescu (azi Ana Aslan) nr. 39, demolată, pe locul ei ridicându-se actualul sediu al Poliției, și clădirea cu două etaje de pe Calea Călărașilor, dintre străzile Roșie și R.S. Campiniu, azi monument istoric cu mențiunea „Hotel Atena”, unde, la parter, erau diferite prăvălii iar, la etaj, și-au aflat birourile numeroase societăți, ba chiar „instituția” cu felinar roșu la poartă.

Prin decretul nr. 92/1950, sunt naționalizate 29 apartamente (imobile!): str. C. Berlescu nr. 39; str. Radu S. Campiniu nr. 32; str. Roșie nr. 2; str. Belvedere nr. 55 (!), str. Productelor nr. 55, 57, 60 și 62 (magazii în port).

A fost folosită drept sediu al Comisariatului Brăila și al Casei Pionierilor / Palatului Copiilor, corp B.

O prezență foarte activă pe piața portului în negoțul cu piatră a avut-o Michael Daniel, evreu, cetățean român.

Înființată în 1895 sub denumirea de Mich(a)el Daniel și transformată în 1913 în societate anonimă - „Turcoaia Granit” S.A.R. pentru exploatare de mine, de cariere, de pavaj și șoseluri. Acțiunile societății aparțin aproape toate familiei Michel Daniel. Sediul: București, str. C.A. Rosetti nr. 9 iar Direcțiunea generală: Brăila, str. C. Berlescu nr. 39.

Societatea are diferite exploatări de cariere în Dobrogea: Turcoaia, Greci, Piatra Roșie. Obiectul principal de exploatare e granitul. Capacitatea de producție este de 200000 tone anual, piatră de toate categoriile.

Carierele sunt echipate și amenajate cu linii funiculare, linii decauville, uzină de energie proprie, uzina de aer comprimat. Expedițiunea produselor fabricate se face din depozitele Turcoaia și Igliza cu vase proprii și speciale pentru transportat piatră.

Se aflau înscrise în portul Brăila sub pavilion românesc următoarele vase:

Daniel M. =1915: S. *Hagieni Mich.*, K.B. 1450; S. *Mich.*, K.B. 2800; S. *Minna*, K.B. 4300; R. *Anna*, F.N. 18

Daniel Ioan, Gheorghe și Otto (coproprietari)=**1930:** Șlep *Daniel Nr. 4*, H. P. 1500; Șlep *Daniel Nr. 19*, H.P. 880

Daniel M.=1930: Șlep *Daniel Nr. 1*, H.P. 2170; Șlep *Daniel Nr. 2*, H.P. 2170; Șlep *Daniel Nr. 3*, H.P. 1504; Șlep *Daniel Nr. 5*, H.P. 1217; *Ceam Daniel Nr. 16*, H.P. 659; *Ceam Daniel Nr. 17*, H.P. 816; *Ceam Daniel Nr. 10*, H.P. 987; *Ceam Daniel Nr. 12*, H.P. 775; *Ceam Daniel Nr. 13*, H.P. 872; *Ceam Daniel Nr. 14*, H.P. 620; *Ceam Daniel Nr. 15*, H.P. 640; *Ceam Daniel Nr. 18*, H.P. 955; *Ceam Daniel Nr. 20*, H.P. 880; *Ceam Daniel Nr. 21*, H.P. 1100; R. *Anna*, HP. 90; R. *Frații Daniel*, H.P. 200; R. *Turcoaia Granit*, H.P. 400

Brăila. Bulevardul Cuza-Vodă.

Fürst Cuza Boulevard.

D-l B. BELAFRONTE
Directorul societății generale de transport.

Casa B. Belafronte

Deschisă direct spre stradă, casa însăși se păstrează aproape de nivelul de călcare al străzii, o mică treaptă permițând accesul în interior.

Fațada simetrică este pusă în evidență de intrarea în jurul căreia se concentrează elemente arhitecturale inspirate de clasicism: coloane cu capiteluri preluând componente din ionic și corintic, cu baza și fusul simple, nedetașate complet de perete, din cauza economiei obligatorii de spațiu.

Deasupra intrării – fronton triunghiular de aceeași inspirație; un adaos cu funcție de soclu pentru forme plastic-decorative azi absente, supraînălță fațada, depășind mult frontonul. Cornișa cu baghete și console urmărește și linia frontonului.

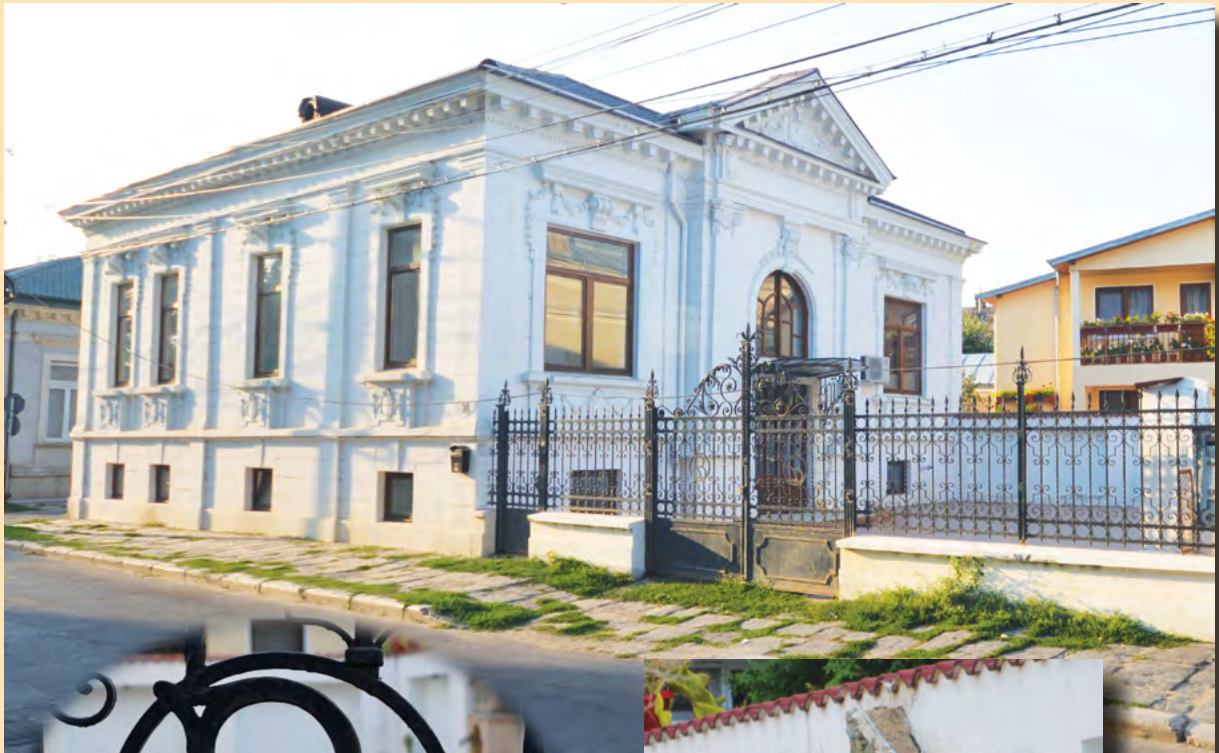
Ferestrele au – cel puțin în forma actuală – un ancadrament simplu, cu care doar partea de sus continuă banda decorativă de deasupra coloanelor.

Ușa din lemn are panouri solide în partea de jos și două grile metalice care protejează restul ușii, pentru care s-a folosit sticla din nevoia de a asigura lumina holului. Grilele amintesc gândirea estetică a Secessionului.

În martie 1907, cu sprijinul oferit de „Turing Club” din Italia s-a constituit la Brăila clubul nautic român, „Istrul”. Președinte a fost ales Bruno Bellafronte. Era primul club nautic înființat în România. În anul 1908, număra 150 de membri. În 1915, era directorul Societății „Generală”, fotografia fiind din Anuarul 1922.

S-a sinucis în anii 1960 prin spânzurare de aplica plafonului.

Imobilul, divizat, cunoaște încă, astăzi, prin reabilitare, ceva din frumusețea originară.

Casa dr. Leon Balter

Arhitectură patrulateră cu un nivel de locuire și cu demisol, echilibrată, armonioasă, cu decorație exterioară bine adaptată și cu bun gust.

Deschiderile spre exterior sunt conforme scopului. Intrarea se face din spațiul curții proprii; ușa de intrare – ocrotită de marchiza de fier forjat – este supraînălțată, vizual, de unica fereastră terminată în arc de cerc. În stânga și-n dreapta intrării, parțial detașate față de zid, capiteluri compozite. Fronton triunghiular supraînălțat.

Toate celelalte ferestre sunt rectangulare; în jurul lor sunt grupate decorații arhitectonice în relief mediu și mic: chenare, console ca elemente de susținere, capete de volută, ghirlande; antablament cu șir de denticuli, cornișa pe șiruri de console.

Monograma comanditarului este înscrisă în grilaj: **B.L.** (Balter Leon).

Urmașii au emigrat pe rând în Israel: fiu, Fredi - lucrător la O.N.T. Brăila), cu soția medic stomatolog; urmași de copii - fata, profesoară de fizică, băiat, dr. stomatolog. Cumpărată în 1977 de familia Ciocla, revândută în 2006.

Noii proprietari, în procesul de reabilitare / reparare, în vederea revânzării, au operat modificări de neacceptat: geamuri termopan dintr-o singură felie în locul geamurilor duble cu oberlicht, cele de la demisol fiind și micșorate.

Str. M.
Sebas-
tian nr.1

Casa Fanciotti

Casa din str. Coroanei (azi Mihail Sebastian) nr. 1 colț cu str. Campiniu a fost reședința familiei Fanciotti, italieni stabiliți la Brăila la mijlocul secolului al XIX-lea. Familia Fanciotti a fost și finanțatoarea construcției. Feroneria exterioară poartă monograma **E. F.**, putând indica în mod egal pe frații Enrico și Eduardo, proprietari de șleपुरi și remorchere. La ridicarea casei, s-au folosit și materiale aduse din Italia (sticlă decorativă venețiană), o parte dintre lucrătorii angajați fiind italieni. **Inventarierea locuințelor din 1862 indică familia Fanciotti ca locuind la aceeași adresă, aceasta fiind singura din lumea afacerilor brăilene, de sorginte străină, atestată la acea dată, ca și în întreg secolul al XIX-lea.**

Clădire somptuoasă, perfect comparabilă cu reședințele central-europene construite în aceeași perioadă. Solidă, echilibrată, de arhitectură clasicizantă.

Așezarea pe sol a construcției, ca și aspectul clădirii principale și al închiderii spațiului spre strada Coroanei transpun în mod evident concepte privind locuirea proprii Italiei chiar și într-o perioadă târzie, sec. al XIX-lea. Proprietarii/constructorii au postat corpurile de clădire astfel încât să ocrotească un mare spațiu – grădină, închis pe trei laturi; cea de-a patra închisă cu grilaj puternic de fier susținut de stâlpi la fel de puternici, arhitecturați solid, ca niște coloane pătrate cu cornișe complicate și încheiate cu urne decorative, lasă impresia de spațiu izolat, bine apărat, greu accesibil.

Corpul principal al clădirii, bine sprijinit pe sol, foarte armonios și frumos proporționat, s-a adaptat cu eleganță formei spațiului, marcat de locul de întâlnire, în unghi, al str. Coroanei cu str. R.S. Campiniu. Au fost tratate în același mod ambele fațade, fără a se da o importanță crescută vreuneia dintre ele. În schimb, la locul lor de întâlnire, vârful unghiului a fost retezat și în mica suprafață plată creată s-a prevăzut o nișă ce va fi conținut (probabil) o sculptură decorativă derivată din forma scoicii. Coloane angajate cu suprafețe canelate, cu capiteluri compozite, străjuiesc nișa. Frontonul triunghiular este identic cu cele ale ferestrelor, cu care și ritmează și se aliniază într-o perfectă unitate.

Ritmul ferestrelor, încadrate în decorații clasicizante și subliniate de metope cu capete de leu, prezența aticului, modilionul repetat sub cornișă, bosajele acoperind colțurile și zonele întărite care marchează compartimentarea interioară, colaborează la rigoarea și curățenia neoclasicismului clădirii, atât ca proporții și structură, cât și ca aspect exterior.

Intrarea în clădire se face prin zona ocrotită, traversând spațiul curte-grădină. Singurele ei marcaje sunt fereastra în arc în plin cintru de deasupra ușii, două mici ferestre înguste și înalte, laterale, supraînălțate de ferestre ovale, marchiza din fier forjat (poate adăugată mai târziu fațadei acesteia, lipsită de finețea și eleganța grilajului) și pavimentul de marmură din fața intrării.

Grilajul este o frumoasă feronerie, viguroasă și expresivă, excelentă și sub aspectul tehnicii

de execuție, probabil, într-un atelier occidental de bună profesionalitate, fiind special comandată. Barele simple, drepte, terminate „agresiv” (precum armele medievale), sunt susținute de trei centuri puternice, consolidate cu elemente decorative în „x” și „c”, cu adaosuri pur decorative de frunze stilizate. Se repetă, în poziții de centru de panou, monograma „E. F.”. Linia superioară a panourilor de fier forjat este ușor arcuită; elementele mari sunt îmbinate cu nituri și legături, cele mici sunt sudate.

Cu siguranță, în 1932 casa era locuită de Eduardo și Daria împreună cu cei trei copii: Romulus (Rory), Ernesto și Ginico. (AMV, p. 66). [Romulus Fanciotti a fost un renumit medic urolog. Fiul acestuia, Enrico Andrea Fanciotti (n. 11 februarie 1924, Brăila) a fost un reputat arhitect, dirijor și compozitor. Absolvent al Liceului „N. Bălcescu” (1942) și al Institutului de Arhitectură „Ion Mincu”. Este autorul proiectului Palatului Nou al Telefoanelor de pe Calea Victoriei. A organizat Orchestra de muzică ușoară a arhitecților „Enrico Fanciotti” (1952), preferata Radiodifuziunii și Televiziunii Române. Din lunga listă a compozițiilor de muzică ușoară amintim: *Moș Crăciun*, *Tu ești cea mai frumoasă*, *Vise de poet*. A colaborat cu interpreții Gică Petrescu, frații Grigoriu, Anda Călugăreanu, Marina Voica, Margareta Pâslaru. Ca pensionar, și-a continuat activitatea muzicală, devenind organistul Bisericii *Maica Maria Îndurerată* din Bucureștii Noi, compunând și muzică de factură religioasă: *Ave Maria*; *Bucură-te, Maria*; *Rugăciune*; *Noapte sfântă* ș.a.]. După moartea Dariai, puțin după 1940, dr. Romulus Fanciotti cu soția și fiul Enrico, viitorul arhitect și compozitor, și Ernesto Fanciotti s-au mutat pe str. Orientală, într-o casă moștenită de Ernesto.

Îi aflăm în fruntea mai multor societăți bancare și de navigație, cum ar fi: **Soc. Rom. de Asigurări „Generală”, 1904**, reprezentant general la Brăila, Ed. Fanciotti;

Banca Română S.A., 1910, la care Eduardo Fanciotti deține 61600 din totalul de 100000 acțiuni;

Soc. Anonimă Română de Elevatoare „Brăila”, 1913. Președintele Consiliului de Administrație era Eduardo Fanciotti (Anuar 1913).

„Ed. Fanciotti et Co”. Agenție maritimă, reprezentanțe de asigurări, afaceri de comision, exploatare de șlepuri și remorhere. Înființată la 1 ianuarie 1915, sediul în Strada Coroanei nr. 1 (după Primul Război, str. Colonel Popovici). Asociați Eduardo, Eugenio și Ernesto Fanciotti. Capital vărsat în numerar - 1500000 lei.

„Ed. Fanciotti & C-ie”. Soc. în nume colectiv. 1933. Proprietari : Eugenio și Ernesto Fanciotti. Centrala: Brăila. Sucursala: Sulina. Agenți ai companiei „Fraissinet”, la Sulina.

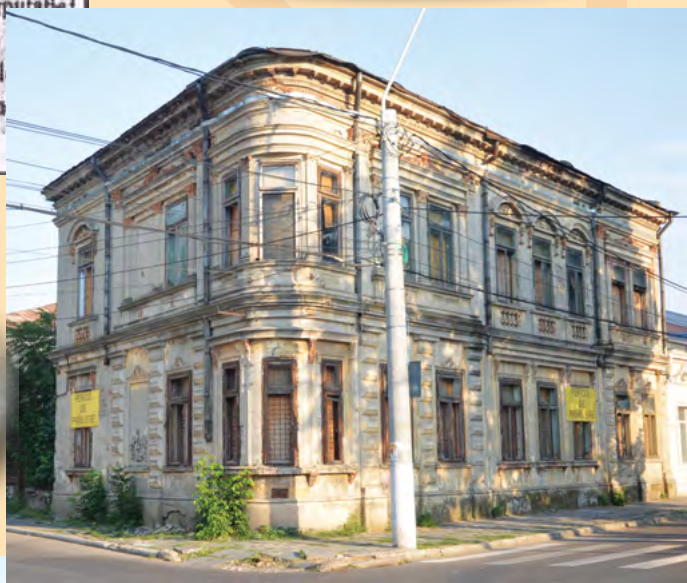
Fanciotti E. posedă șlepurile *Mercedes*, H.P. 1030 (copr. Rașcovici A.) și *Margherita*, K.B. 2100.

O caracterizare sintetică a familiei aflăm în lucrarea *La Colonia*, p. 54-55 (1906): **Eduardo și Enrico Fanciotti, doi frați, adevărate tipuri de oameni de afaceri capabili, activi, corecți, două autorități recunoscute în domeniul comercial a căror judecată este invocată în toate controversile. Deviza lor: Lavoro (munca). Agenți la Sulina ai Navigazione Generale Italiana, ai Deutsche Levant Linie pentru toată România și ai Societății Române de Asigurări „Generală”. Comisionari de cereale și navlositori de vase.**

Ancheta, marți 22 august 1933

Fostul *Consulat italian*

Corpul geometric al construcției are forță și demnitate. Volumul unitar și puternic este lăsat să existe, să-și manifeste forța dominantă. Decorația exterioară este puțină, perfect adaptată arhitecturii și în totalitate preluată (cu bun simț și fără stridențe) din stilurile clasice: coloane aparente cu și fără caneluri și cu capiteluri corintice, baluștri (sub ferestre), console, frontoane cu arc de cerc, modilionul repetat sub cornișă, denticuli, mici marcaje pentru centrul ferestrelor și terminația unora dintre ele.

Grilajul servește perfect clădirea: pe baza de zidărie, egală cu temelia casei, s-au montat panouri de grile simple, drepte, cu vârfuri în lance și piese marcând mijlocul tijelor metalice; legăturile sunt x - uri simple.

Aflată în proprietatea statului italian și, în iminent pericol de prăbușire (v. afișul avertizator), Primăria a amenințat că va începe să aplice amenzi, dacă situația nu se îmbunătățește. Amenințarea a fost însă doar verbală.

Este de neconceput că, în vreo altă țară europeană, s-ar lăsa să se piardă un exemplar de arhitectură burgheză din a doua jumătate a secolului al 19-lea, atât de echilibrat și frumos!

Proprietarul imobilului era dr. Brutto Belafrente. Va fi vice-consul (Brăila era arondată circumscripției consulare Galați) între august 1933 și februarie 1938, lăsând casa prin testament statului italian.

În *Anuarul municipiului și județului Brăila* pe anul 1939/1940 figurează ca *medic de boli interne și venerice*, str. R.S. Campiniu nr. 28.

Cursul seral de limba și literatura italiană, organizat de Institutul de Cultură Italiană în România, în actualul local al Colegiului Economic „Ion Ghica” din strada Bolintineanu, avea ca profesori pe Dr. Belafrente Brutto și Falli Maria Anna.

Casa Bancotescu, 1899

Arhitect: Lorenzo Costa (Custa), autor al proiectelor caselor private Economu, Jaja, Docu și Schwartzman de pe str. Regală; Triandafir de pe Sf. Nicolae și Bancotescu de pe Municipală, ca și al Palatului Administrativ și al Abatorului (*La Colonia*, p. 43)

Arhicunoscuta casă Bancotescu a ținut parcă să repertorieze cele mai folosite tipuri de ornamente arhitecturale pentru exterior, de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Rezultatul este un conglomerat compozit, o fațadă complicată și ostentativă, care aproape că „ascunde” clădirea în sine. Ferestrele păstrate la aceeași dimensiune și aceeași înălțime ordonează întrucâtva fațada.

Cele mai evidente elemente de decor exterior ni se par sculpturile decorative din nișe străjuind intrarea, siluetele feminine tratate drept cariatide purtând coșuri de abundență, coloanele angajate.

Corpul intrării, puternic evidențiat de înaintarea în spațiu, de excesul decorativ și prețiozitatea lui, este supraînălțat și încheiat cu un complicat acoperiș, compus special, în care par să fi supraviețuit amintiri ale liniilor și formelor goticului.

Fragmentul de fațadă de deasupra intrării este semnificativ pentru întreaga decorație exterioară a clădirii, pe care o duce la limita extremă și, totodată, o rezumă. Ornamentele proliferază, acoperă toate suprafețele. Există doar un panou dreptunghiular liber de ornamente, rezervat, în mod evident, pentru însemne sau scriituri care nu au mai fost făcute. La fel se întâmplă și cu cartușul de pe porțiunea supraînălțată de deasupra cornișei. Alte cartușe, stânga și dreapta, ocrotind spații ovale, poartă monograma proprietarului: **J.P.B. (J / Ion Petre Bancotescu)**.

Ele însele, cartușele cu monogramă, se suprapun unor metope decorative cu reliefuri vegetale: ramuri de dafin.

Complicate brăie de frunze și ramuri de stejar subliniază cornișa și încheie registrul de ornamente de deasupra capitulurilor corintice ale coloanelor. În acest registru coexistă reliefuri reprezentând vegetale, semne de abundență, capete de leu, chenare, muluri.

Aici, și-a avut sediul mult timp **Direcția Sanitară Brăila**. Aflată în proprietatea Camerei de Comerț Brăila, ca urmare a donației filantropului, casa este actualmente părăsită și se degradează văzând cu ochii.

Petre Bancotescu (n. 1852, Săcele). Fiul lui I. Bancotă și al Rebecăi, n. Blegeanu. Căsătorit cu Maria Alessiu, al cărei nume „Maria” l-a dat unui șlep, KB 1850. Primele studii, făcute în Transilvania. Stabilite în Brăila în 1864. Dedicându-se comerțului încă de tânăr, și-a câștigat prin muncă, energie și probitate o poziție însemnată în comerțul din localitate. A ajuns conducătorul unei mari case de comerț, cu sediul în Brăila și cu sucursale în București și Galați. În 1904, membru fondator al Fabricii de curățat și decorticat orez „Rizeria Română”.

Patriot luminat, a fost ales președinte al Ligii Culturale, secția din Brăila. Președinte al Camerei de Comerț (22 iunie 1908- iunie 1911) și al Camerei de Meserii. Liberal convins și statornic în principiile adoptate, a fost ales în două rânduri în Parlamentul României, prima oară în martie 1901 iar a doua oară în 1907. Ca om de binefacere, este prezent între membrii de frunte ai „Societății de Patronagiu”. Cavaler al ordinului „Steaua României” și ofițer al ordinului „Coroana României”.

Prin donația testamentară din 7 august 1920 (4 imobile în valoare de 1800000 lei), și-a legat numele de ridicarea Liceului *Comercial* de băieți „Petre Bancotescu”, din 27 martie 1937 (astăzi, Liceul „Nicolae Iorga”), a cărui clădire a fost inaugurată la 9 iunie 1940 în prezența domnilor miniștri Petre Andrei, Radu Portocală și D.V. Țoni. În timpul ocupației sovietice, fusese rechiziționat și utilizat ca local al Școlii Medii rusești (până în 1958).

Institat Sta Maria — Brăila

Str. R.S.
Campi-
niu nr. 21

Institutul „Sancta Maria”, azi Spitalul de pneumologie
Monument istoric, Br-II-B-02071, 1898

Arhitectură simplă cu parter și două etaje, desfășurată orizontal. Deschiderile ferestrelor sunt aceleași pentru parter și etaj, ele creând un ritm puternic și clar și accentuând astfel dezvoltarea orizontală a corpului construit.

Ținuta sobră, clasicizantă, exclude ornamentele. Ferestrele înalte și relativ înguste au doar simple chenare.

Intrarea principală este marcată de împingerea spațiului construit spre exterior. S-a creat un contur geometric, de jumătate de hexagon, cu ferestre pe toate cele trei laturi și decalate în plan – înălțate – față de două mici elemente cu scop decorativ; o modestă consolă (care astăzi nu mai susține nimic) și arcul în plin cintru, deasupra ferestrelor etajului.

Filială a Institutului cu același nume din București. A luat ființă în anul 1885 ca Școală de fete Confesională particulară și s-a desființat în anul 1948. În perioada 1886-1892 și-a desfășurat activitatea într-un imobil închiriat pe str. Sf. Nicolae nr. 35, în spațiul în care a funcționat Tribunalul Brăila. În anul 1892, directoarea școlii cumpără în numele instituției școlare un teren pe str. Municipală nr. 25 (azi, R.S Campiniu nr. 27) pentru construirea școlii, inaugurată în 1893 (*Brăila în cărți poștale ilustrate*, p. 205).

În anul 1930, s-a mai construit o clădire (arhitect Const. Gottwald, inginer constructor Ion Constantinescu), cu același regim de înălțime.

Imobilul se compunea din parter și două etaje, curte spațioasă, grădină cu flori. La parter erau 4 săli de clasă, 4 camere de locuit, două cancelarii, 2 holuri, o bucătărie, o cămară, o baie și o spălătorie. La etajul I, se aflau 7 săli de clasă, 2 dormitoare, 2 săli de mese. La etajul II se aflau capela școlii, un vestiar, 2 camere pentru infirmerie, 6 dormitoare, o cameră de lucru și o baie. Aici funcționa și un internat pentru cei din afara localității. De menajul institutului se ocupau 20 de maici (*Anuar 1939-1940*, p.68).

Institutul cuprindea școlile primară și secundară, liceu de fete și internat.

Institutul *Sancta Maria*, aflat sub îndrumarea maicilor catolice, era preferat în ideea că regulamentele stricte – nici în pauze nu aveai voie să vorbești decât în limba germană – vor avea ca rezultat final, pe lângă cunoașterea a două limbi străine, germana și franceza, însușirea unor deprinderi practice necesare oricărei tinere de condiție bună (Ghena Pricop, *Un grec...*, p.20).

În anul 1922, activau 27 de maici/călugărițe germane, conduse de maica superioară Cunigunde Dickl, locuind în Institut, predând germana-4; pictura-1; lucrul de mână-4; muzica-1, franceza-2; menageră-14; pian-1. Alte cadre predau limba română-5; engleza-1; greaca-1.

După anul 1948, aici au funcționat liceul agricol, institutul de îmbunătățiri funciare, maternitatea. Astăzi, Spitalul de Pneumoftiziologie.

Proprietarul clădirii: Congregația „Jesu”, continuatoarea în drepturi a Ordinului „Sfânta Maria”, a câștigat în instanță, în 2007, dreptul de proprietate a acestei clădiri, plătindu-se o chirie de 5700 euro/lunar. Totalul sumei achitate din 2012 (momentul retrocedării către congregație) până la 1 ian. 2015 a fost 616313, 29 lei (peste 6 miliarde lei vechi), contractul fiind încheiat pe 5 ani, până în 2017. Proprietarul cere 1150000 euro; estimarea Cons. Jud. - 850000 euro, deoarece s-au investit din bani publici cca 3 milioane de lei, finanțare nerambursabilă de la UE. [În aceeași situație se află și clădirea din str. Belvedere a Spitalului TBC, revendicatorii împroprietăriți prin decizia instanței, urmașii lui Lichiardopol Spiru, solicitând pentru achiziție 250000 euro. În prezent, chirie 3100 lei lunar.]

Sub auspiciile Congregației „Jesu” activează astăzi, pe str. Golești 49, Școala și Grădinița „Sf. Maria” iar pe Bd. Cuza, orfelinatul – casă de copii, „Surorile Clarisse”.

Palatul Asigurărilor Sociale (Casa Asigurărilor Sociale),
cunoscut sub numele de *Corporația*,
Monument istoric, Br-II-B-02077, 1936-1937

Operă în stil modernist a lui Ion Ionescu, arhitect șef, Ion Tăbârcă și Mărășescu, arhitecți ai Casei Centrale din București, antreprenori Porfir, Rotaru și Eugeniu Camermann, ingineri, Casa a fost inaugurată la 26 septembrie 1937 în prezența lui Constantin I.C. Brătianu, șeful P.N.L., și a lui Vasile M. Sassu, brăilean, ministru al Justiției la acea vreme.

Imobilul a fost ridicat datorită stăruințelor lui Vasile Demetrescu-Brăila (1876-1941), absolvent al Liceului *Nicolae Bălcescu*, medic, sculptor, politician, militant pentru desăvârșirea unității naționale a României, deputat din partea Partidului Conservator-Democrat și a Partidului Național Liberal (1912-1938), ministru al Cultelor și Artelor în guvernul Take Ionescu (17 decembrie 1921 - 9 ianuarie 1922). Medic la Brăila din 1902 și până la încetarea din viață, președinte al Colegiului Medicilor (1931-1940), medic șef al Asigurărilor Sociale (1933-1938), Cetățean de onoare *post mortem* al municipiului (1998).

Dispensarul cuprindea 21 de cabinete pentru toate specializările, laborator de radiologie și bacteriologie.

Devenit după război spital de copii iar mai apoi policlinică de copii, a trecut în 2004 în administrarea Casei Județene de Pensii, care, în 2007, a realizat expertiza tehnică iar în 2008 a achiziționat proiectul de reabilitare, montându-se și o copertină pentru a-i feri pe trecători de bucățile de moloz care cad. De mai bine de zece ani a început reparația clădirii, dar, tot de pe atunci, din lipsa fondurilor, lucrările au fost întrerupte, pereții devenind locuri pentru afișaj.

Str. Fru-
moasă,
nr. 9
fostă For-
moasă

MONUMENT ISTORIC
Historic monument
Historic monument
Casa
General Moise Groza
sf. sec. XIX

Casa General Moise Groza

Monument istoric, Br-IV-B-02155, sf. sec. XIX

Simplu și „prietenos” spațiu de locuit, desfășurat aproape de nivelul de călcare, împărțit simetric. Ușa de acces are deasupra o metopă – concesie unică făcută decorului baroc, atât de frecvent în arhitectura orașului. Sensul metopei este similar urării de „bun venit”, întrucât rolul principal îl deține o ghirlandă din frunze de stejar, susținută și decorativizată de panglici textile. Deasupra ei, o interpretare de cartuș.

Ferestre cu chenare simple și obișnuitele mici console de teracotă susțin frontoane triunghiulare simple – cu un mic șir de denticuli în interior.

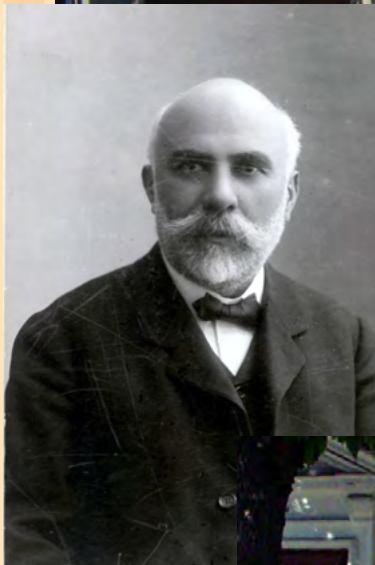
Succesiuni de panouri simple, geometrice, evidențiază locul de intrare și colțurile clădirii. Alte panouri la fel de simple ocupă spațiile de sub ferestre.

Moise Groza (n. 2 februarie 1844, comuna Obreja, județul Caraș-Severin - d. 9 aprilie 1919, Brăila), erou al Războiului de Independență. A urmat cursurile primare la Obreja și Caransebeș, apoi Școala de Război din Viena. A fost profesor la Școala de Ofițeri din Lemberg. Armata a început-o pentru Imperiului Austro-Ungariei. În anul 1873 i s-a încredințat misiunea de stabilire a frontierei între Imperiul Austro-Ungar și România. Cu acest prilej, în Munții Siriului, s-a întâlnit cu generalul Florescu, care i-a propus să treacă în armata română.

Cu grad de căpitan și maior (de la 1 decembrie 1877), luptă în Războiul de Independență, fiindu-i apreciate faptele de vitejie prin Ordinele „Steaua României” și „Sfânta Ana”. Este avansat colonel al armatei române chiar înainte de sfârșitul Războiului de Independență. După război a ocupat mai multe funcții în armata română, ajungând până la gradul de general de divizie. În aprilie 1907 e trecut în rezervă iar în octombrie 1912, în retragere.

A fost un mare patriot al României, fiind recunoscut pentru cucerirea Griviței din 1877. A murit pe data de 29 martie / 9 aprilie 1919 la vârsta de 75 de ani, fiind înmormântat în cimitirul Sfântul Constantin din Brăila.

Pe piatra lui de mormânt, sunt inscripționate pentru eternitate cuvintele: *MOISE GROZA / GENERAL DE DIVIZIE / EROUL DE LA GRIVIȚA / 1877-1878/ Năș. 1844; Dec. 1919.* Osemintele i-au fost strămutate la Cimitirul Eroilor.

IN ACEASTA CASA A LOCUIT PROF.
• ATANASIE POPESCU •
1848 - 1938
DISTINS OM DE CULTURA
INTEMEIETORUL IN 1881 A
BIBLIOTECII SI MUZEULUI
BRAILENII RECUNOSCATORI •

Casa Atanasie Popescu

Cazul tipic al casei relativ modeste, aspirând la eleganță și distincție. S-au ales și folosit, din oferta existentă de elemente decorative ceramice multiplicare, cele ce conveneau spațiului servit și gustului proprietarului: frontoane triunghiulare simple, ocrotind, în interior, capete de înger, cu aripile desfăcute, mici panouri simple – sub ferestre, capiteluri grecizante încheind aparența unor coloane canelate.

Sub cornișă – obișnuitul șir de console cu curbura acoperită de foi răsucite și plăcile dreptunghiulare de ceramică ajurată în rețea – pentru aerisirea podului – puse într-un mic chenar decorativ de elemente vegetale.

Atanasie Popescu, profesor, bibliotecar, fondatorul Bibliotecii și Muzeului Brăilei, fost director al Liceului „Nicolae Bălcescu”, „veteran” al culturii brăilene. S-a născut la 10 noiembrie 1848, în localitatea Lipia, județul Buzău. Absolvă Facultatea de Litere și Filosofie din cadrul Universității București în anul 1874, fiind numit profesor de română și latină la Gimnaziul Comunal (actualul Colegiu “Nicolae Bălcescu”) din Brăila, unde a predat fără întrerupere până la pensionare (în anul 1908), ocupând și funcția de director al instituției timp de 30 de ani.

Profesorul Popescu a fost membru al Comitetului de Inițiativă pentru înființarea Bibliotecii Publice și a Muzeului Științific din Brăila (ctitorite în anul 1881). A fost, de asemenea, primul bibliotecar, deținând aceasta funcție, fără a fi remunerat, până în anul 1909. La propunerea sa, la 18 decembrie 1908, Consiliul Comunal al Brăilei aprobă trecerea bibliotecii în proprietatea Comunei Brăila. Ca bibliotecar, desfășoară o activitate deosebit de rodnică pentru organizarea instituției, introducând, pentru prima dată, un registru-inventar, un catalog alfabetic sistematic și unul alcătuit după felul materiilor. Tot el a adoptat trei formate pentru ordonarea cărților după metoda „Julles Cusin”. Din păcate, multe din publicațiile achiziționate și deținute de bibliotecă prin aportul său au dispărut de-a lungul timpului.

Atanasie Popescu a avut o contribuție importantă la înființarea Societății „Ajutorul școlărilor săraci din Brăila”. A fost fondator și președinte (din 1912 până la moarte) al „Ligii Culturale” - filiala Brăila și al Societății „Carpați” - filiala Brăila, precum și fondator al „Ateneului Brăila” și al „Ateneului Român” din Brăila. Colaborator la mai multe publicații brăilene - în primul rând, „Dunărea de Jos”.

A publicat mai multe lucrări: *Exerciții ortografice lucrate conform principiilor stabilite de Academia Română în sesiunile ei din 1880 și 1881* (ediții în 1888 și 1894), *Biblioteca și Muzeul municipiului Brăila* (ed. a II-a, 1935); *Liceul N. Bălcescu din Brăila - monografie* (ed. a II-a, 1937),

Profesorul Atanasie Popescu s-a stins din viață la venerabila vârstă de 90 de ani, la 20 iulie 1938, după ce a fost un *strălucit exemplu de muncă și înțelepciune*, dascăl patriot și pasionat iubitor al cărții.

Pentru meritele lui, a fost ales în Consiliul General al Instrucțiunii - secția învățământ secundar și i s-au conferit numeroase distincții (*Răsplata Muncii*, clasa I, *Coroana României* în grad de ofițer și *Steaua României* în grad de cavalier). În anul 1997, i-a fost conferit *post mortem* titlul de Cetățean de Onoare al Brăilei.

Profesorul Atanasie Popescu a locuit pe strada Frumoasă la numărul 13. O placă comemorativă din marmură, aflată pe fațada casei, amintește de acesta.

Strada Ana Aslan

O figură luminoasă din administrația Brăilei a fost **Ioan Slătineanu, ocârmuitor al județului timp de 7 ani, despre care s-a spus că găsisese o Brăilă de chirpici și lăsase, la plecare, o Brăilă de cărămizi.** Numit cârmuitor al județului, s-a așezat în casa ultimului comandant turc al Brăilei, Suleyman Pașa, care se afla pe strada Ana Aslan, colț cu Școlilor, unde s-a ridicat în 1890, fosta **Școală de băieți**. Prin 1832, în casele lui Slătineanu, au funcționat poliția și magistratul, adică primăria. Primea călătorii străini cu muzică și-i aducea la casa lui unde le oferea baluri și șampanie.

Pentru pavarea cu piatră a pieței din centrul orașului, amenajarea și înfrumusețarea Grădinii Publice, alinierea ulițelor, întemeierea de piețe, astuparea a 3000 de gropi de cereale, montarea de felinare pe ulițe ș.a., numele său a fost dat străzii unde își avea casa - **Ulița Slătineanului**.

S-a numit apoi **Sf. Nicolae** și, pentru o scurtă perioadă, **C. Berlescu**, primar al Brăilei în anii 1865-1866, 1873 și 1876-1877, care locuise pe aceeași stradă. A primit numele de **Eliberării** (probabil de sub jugul fascist, sigur nu din cel al Securității, ce se afla pe aceeași stradă) și, astăzi, **Ana Aslan**, casa în care s-a născut aceasta, fericită coincidență, fiind aceea a lui Constantin Hepites. **Strada poate fi numită și Str. Platanilor** (*Platanus acerifolia*) pentru exemplarele seculare care se mai păstrează.

Str. Ana
Aslan, nr.
42-44

Casa Chercea

Monument istoric, Br-II-B-02067, 1910

Decorație exterioară bogată, dar nu excesivă, subordonată ritmului ferestrelor etajului, parterul fiind compromis de modificări complet străine armoniei inițiale a formelor.

Ferestre cu chenare simple, dreptunghiulare, cu mici butoni decorativi, florali. Dedesubt, șiruri de baluștri simpli. Deasupra ancadramentelor, pe mici console, frontoane arcuite și triunghiulare, cu centrul marcat de un cartuș oval secundat de ghirlande și de capete de volută (la frontoanele arcuite). Cartușul decorativ, amplificat și mai ornamentat, se reia pe coloanele aparente din stânga și din dreapta intrării: butoni decorativi, bosaje, șir de console sub marginea acoperișului.

Nedelcu P. Chercea (1857-1946), prin pricepere și muncă cinstită, a ajuns un mare industriaș, care și-a călăuzit viața conform devizei *Totul pentru țară, nimic pentru noi*. Un mare industriaș, dar și un mare filantrop, despre ale cărui danii s-au căutat motivații ascunse. O viață cinstită, de muncă și de credință adâncă a spulberat legenda descoperirii unei comori în posesia căreia ar fi intrat prin uciderea tovarășului de muncă, păcatul capital al uciderii unui om fiind răscumpărat tocmai prin numeroasele opere de binefacere.

Nedelcu P. Chercea s-a născut la 7 iulie 1857 în familia morarului Petre Chercea, originar din comuna Viziru, care a mai avut încă cinci copii (două fete și trei băieți). Se pare că acesta s-ar fi mutat în jurul anului 1855 pe teritoriul comunei Islaz, unde a construit o moară de vânt. În jurul acesteia s-a ridicat o mică așezare, noul venit *ctitorind* chiar „o școală” într-un bordei. Ulterior, această așezare a devenit cartier al comunei Islaz sub denumirea de *Vatra Veche*.

Micul Nedelcu învățase carte timp de doi ani la școala înființată de tatăl său. Conform obiceiului, la 12 ani, a fost dat ucenic *la stăpân* pentru a învăța meseria de rotar (lemnar). Este ucenic 3 ani (1869-1871) și un an (1872) - calfă, timp în care economisește o sumă de bani suficientă pentru cumpărarea uneltelor indispensabile meseriei învățate. În preajma Războiului de Independență, își deschide propriul atelier în Piața Poporului / Piața Halelor de astăzi. Între 1877-1882 a slujit în *garda națională*, economisind banii obținuți ca soldă și prin munca de rotar, desfășurată în paralel cu aceea de ostaș. Cu acești bani a cumpărat două terenuri în piață, deschizând un depozit de cherestea, construind o moară și o întreprindere pentru decorticat orezul. Două dintre imobilele centenare ridicate în Piața Poporului mai există și astăzi, având înscris pe frontispiciu numele: **Casa Mihai**, renovată, colț Regala cu Griviței, monument istoric, **Br-II-B-02063**, 1896 și alta, pe latura de nord, vopsită în albastru.

În 1883, se căsătorește cu Ana (1865-1931), fată cu stare materială bună, care-i aduce o zestre de 400 de galbeni. Au avut împreună trei fete: Riveica, Stana și Elena, ultimele două căsătorindu-se cu intelectuali renumiți.

Între 1890-1898 deține la Medgidia o moară de mălai cu aburi, pe care o va muta apoi în Piața Poporului. Apogeul activității sale de întreprinzător a fost atins în preajma Marelui Război. Atunci, a împrumutat de la bancă 300000 lei și a cumpărat din Germania mașinile și utilajele necesare construirii unei fabrici de cuie și a unui atelier de lanțuri, sârmă țâncuită și sârmă ghimpată (pe Vadul Rizeriei, dincolo de moara Lichiardopol, clădirea rezistând vremurilor), într-o vreme când în toată țara era o singură fabrică de cuie la Sinaia, care nu putea satisface toate cererile, ceea ce impunea importul masiv din Germania. Exportându-le în Balcani și în Orientul Apropiat, a devenit unul dintre marii oameni de afaceri ai României, dar și unul dintre marii săi filantropi. Și cum norocul îi ajută pe cei întreprinzători, Nedelcu P. Chercea află, la începutul primului război, că un vapor cu 44 vagoane cu sârmă din Germania este rechiziționat de turci. Se duce la Constantinopol, stă două luni și, cu mare greutate, izbutește să încarce sârma pe un vas italian și s-o aducă în țară, obținând un câștig enorm.

A părăsit această lume în 25 martie 1946, fiind înmormântat în cimitirul Mănăstirii Tudor Vladimirescu - Galați, de unde, prin grija preotului Vasile Frățilă, a fost strămutat în cripta din subsolul bisericii Sfântul Mina, alături de locul unde odihnește soția sa, Ana, la 9 septembrie 1965.

Prin Hotărârea Consiliului Local Municipal Nr. 241/ 2003, filantropul Nedelcu P. Chercea a fost declarat - *post mortem* – **Cetățean de Onoare al Brăilei**.

Operele de binefacere făcute în cartierul care-i poartă numele: **Biserica Sf. Mare Mucenic Mina** (1919-1928), **școala și grădinița de copii** (1925-1928), **casa parohială** (1932), **local de primărie și dispensar** (1933), **monumentul eroilor** (1936), al cărui vultur de aramă a fost furat în urmă cu câțiva ani. Prin procesul verbal nr. 5 din 27 iunie 1926, consiliul comunei Chercea îl declară **Cetățean de onoare**, (pentru că) *și-a câștigat merite deosebite prin daruri, legate, îmbunătățiri și servicii de seamă aduse Comunei de domnia sa*.

În afara comunei, daniile și ctitoriile soților Nedelcu și Ana P. Chercea includ:

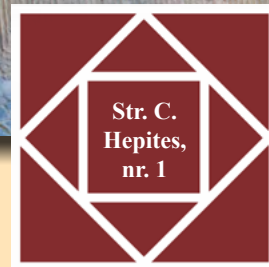
- restaurarea Bisericii „Sfinții Arhangheli” și zidirea unei noi clopotnițe cu două clopote (1922-1924);
- imobilul din strada Tâmplari nr.1, inclusiv Sinagoga, donat comunității israelite, cu condiția expresă de a servi drept locaș de rugăciune;
- clădirea de pe strada Regală nr. 56 pentru amenajarea unui dispensar, pe care l-a dotat cu tot mobilierul necesar, destinat tot comunității israelite (1936);
- școala primară din satul Ghecet, cu mobilierul necesar;
- dotarea unei săli de clasă la Liceul de Fete (azi, Colegiul Național *Gheorghe Munteanu-Murgoci*);
- construirea Bisericii *Adormirea Maicii Domnului* de la Mănăstirea *Tudor Vladimirescu* din județul Galați (unde a și murit).

Detalii Casa Nedelcu Chercea

Constantin și
Smaranda Hepites

Ștefan Hepites

Casa Ana Aslan

Monument istoric, Br-IV-B-02159, sf.sec. XIX

Armonie, echilibru neoclasic.

Clădirea rânduită pe un singur nivel dă impresia de adăpost sigur și confortabil. Contribuie la acest efect proporția între golul ferestrelor moderate ca dimensiune și plinul zidurilor. Ferestre ușor arcuite, cu chenare din benzi simple, terminate la bază cu mici volute. Deasupra chenarelor, un mic panou cu laterale arcuite, marchează distanța dintre ferestre și „sprâncenele” supraînălțate deasupra lor.

Coloane aparente, cu caneluri și decor simplu de capitel. Șir de mici console – „modillon” repetate sub cornișă.

Constantin C. Hepites și Ana Aslan. Două nume importante în istoria științei românești. Hazard sau nu, au locuit, în vremuri diferite, în același imobil ! Adresa de azi, strada Hepites nr. 1, fostă strada Lunii. Imobilul se află pe colț, la intersecția străzii Hepites cu strada Ana Aslan (fostă Slătineanu, Sf. Nicolae, C. Berlescu, Eliberării).

Constantin C. Hepites (1804-1890), licențiat în medicină și farmacie la Viena, se stabilește în 1830 la Brăila, ca „doctoru carantinei și al ținutului Brăilei”. „Doctorul” va înființa și farmacia „La Pajura Românească”, prima farmacie particulară brăileană (a doua după aceea a spitalului), care s-a făcut cunoscută în întreaga Valahie. Va funcționa până în anii naționalizării (din 1854 până în preajma Primului Război Mondial cu numele de „Aquila Română”), într-un imobil de pe strada Galați, colț cu strada Polonă.

Aici s-au făcut primele analize chimice sistematice din Țara Românească. A fost profesor la specialitatea *Materia medica și arta de a formula*, la Școala Națională de Medicină și Farmacie, București, creată de Carol Davilla, între anii 1857-1864, redactând prima *Farmacopee* românească - rețetar farmaceutic -, una dintre primele din Europa.

Implicat în activitatea de reorganizare a orașului, a fost „president al Maghiștratuului” (primar), contribuind la înființarea Grădinii Publice și întocmirea planului orașului (1850-1855); membru al „deputăției emboricești” (ca farmacist intra în categoria negustorilor); judecător la Tribunalul Civil și Comercial al orașului; profesor la Școala Națională, președinte de mai multe ori al Camerei de Comerț Brăila; întemeietor și președinte al Comitetului pentru crearea Bibliotecii Publice și a Muzeului... Pentru contribuția lui Hepites la ridicarea orașului, fosta stradă a Lunii a devenit după moartea sa, prin grija autorităților timpului, strada Hepites, iar casa în care a locuit poartă, din 1968 (600 de ani de la prima atestare documentară a Brăilei), o placă memorială.

Fiul său cel mai mic, **Ștefan Hepites (1851-1922)**, membru corespondent (1880, la numai 29 de ani) și titular (1902) al Academiei, ctitor și director al Serviciului Meteorologic (1884), devenit Institutul meteorologic; al Serviciului de măsuri și greutate (1889), devenit Institutul

Metrologic; al Serviciului Seismologic al României (1892); al Serviciului Orei (1892), din care s-a născut Observatorul Astronomic, și al Observatorului de magnetism terestru de la Filaret (1896).

Alături, pe fațada din strada **Ana Aslan**, se află placa memorială dedicată savantei. Aici, în casa Hepites, s-a născut, la 1 ianuarie 1897, Ana-Vasilichia Aslan (d. 20 mai 1988). Casa impozantă („casă de cărămidă, tencuită cu var, în stare foarte bună, acoperită cu tablă, în lungime aproximativă de 15 m fațada din strada C. Berlescu și 9 m fațada din Hepites, compusă din salon mare; o cameră de locuit lângă salon; un antret; o sufragerie spațioasă; un salonaș; alte trei camere de locuit în prelungire spre fundul curții; plus două camere de locuit în mansarda caselor; plus la subsol o cameră spațioasă; în curte o latrină de zid, acoperită cu tablă; intrarea pe strada C. Berlescu și Hepites; grilaj de fier și porți; în mijlocul curții, pavată cu plăci de bazalt, un mic avuz de apă” – din descrierea făcută de portărei, în 1910 – *apud* Elena Ilie, lucr. cit.), din fericire, nu are modificări majore, încât descrierea sa de la 1910 este în mare parte valabilă și astăzi.

Și-a dorit să fie pilot, dar se hotărăște brusc să devină medic, având dorința arzătoare să se remarce în profesia aleasă. Prin vindecarea unui pacient cu medicamentul **procaină**, i-a încolțit ideea de a prelungi viața omului, dedicându-se cercetării tratamentelor gerontologice. În 1952 a preparat *vitamina H3*, cunoscută sub numele de *Gerovital*, un produs farmaceutic considerat miraculos la acea vreme, *elixir al tinereții fără bătrânețe*, cu un spectru larg de acțiune la tratamentele contra îmbătrânirii, sclerodermiei, reumatismului cronic, depresiei ș.a., brevetat în 30 de țări. În același an, a înființat *Institutul Național de Geriatrie și Gerontologie* din București, primul de acest gen din lume, conducându-l până la sfârșitul vieții. A inventat (în colaborare cu farmacistă Elena Polovrăgeanu) produsul geriatric *Aslavital*, brevetat și introdus în producție industrială în 1980.

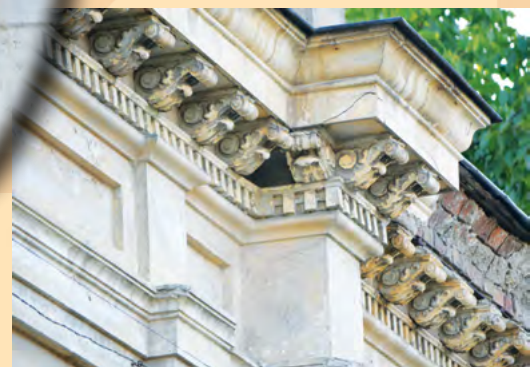
Pentru cercetările și contribuțiile aduse în domeniul gerontologiei, Organizația Mondială a Sănătății i-a acordat, în 1982, premiul internațional și medalia *Léon Bernard*. În 1984, i se acordă Premiul „Marie Curie” al Academiei Medicis (Florența), premiu conferit anterior doar la două femei. Alte distincții: *Merito della Repubblica*, Italia; *Cavaler al Ordinului Palmes académiques*, Franța; *Profesor Honoris Causa* și *Doctor emerit* al *Universității Bragança Paulista*, din Brazilia; membră a *Academiei de Științe*, din New York.

Numele Anei Aslan este trecut pe mausoleul lui Hipocrate de la Larissa din Grecia. A fost Membră a Academiei Române, 1974 și Cetățean de onoare *post mortem* al Municipiului Brăila, 1997.

Tratamentele Anei Aslan cu *Gerovital*, fabricat de „Farmec” la Cluj-Napoca, au fost urmate de mareșalul Tito, Charles de Gaulle, Hrușciiov, Indira Gandhi, Imelda Marcos, Konrad Adenauer, Charlie Chaplin, Kirk Douglas, Salvador Dali, actrițele Claudia Cardinale, Lilian Gish, Greta Garbo și Marlene Dietrich, Aristotelis Onasis, Jacqueline Kennedy, Ahmed Sukarno, generalul Franco, Ronald Reagan, Pablo Neruda, Lyndon Baines Johnson, colonelul Gadaffi sau generalul Pinochet.

Ana Aslan

Str. Ana
Aslan, nr.
10

Biserica „Sf. Nicolae”

Monument istoric, Br-II-B-02065, 1860-1865

Biserica Sf. Ierarh Nicolae s-a zidit între anii 1835-1837, cu ajutorul municipalității și al credincioșilor, și s-a sfințit de către Episcopul Chesarie al Buzăului. Una dintre turlile bisericii, cea mai înaltă, servea ca observator al orașului pentru incendiu. Din neglijența pompierilor de pază, turla a luat foc, care s-a întins cu repeziciune, mistuind întreaga biserică în ziua de 6 octombrie 1860. În același an, a început reclădirea bisericii, după planurile arhitectului Dumitru Poenaru, terminându-se în 1865, când s-a și sfințit de către Episcopul Melchisedec al Dunării de Jos.

Pictura bisericii este executată în anul 1865 de către pictorul Petre Alexandrescu (1828-1899), care își făcuse studiile la *Academia de Arte Frumoase* din Roma. După pictarea bisericii Antim din București, a fost chemat de mai marii orașului să execute și pictura bisericii Sf. Nicolae. Avea 34 de ani. Se va îndrăgosti de Athena, fata lui Rally, proprietarul hanului care, prin transformări succesive, va deveni Teatrul *Maria Filotti. Bogătașul grec l-a acceptat drept ginere, după ce a renunțat la vopseluri. A intrat în comerț și în politică.* Adăugiri târzii au fost executate de pictorii Vasile Georgescu și Costin Petrescu. Catapeteasma a fost opera sculptorilor Petre și Mihail Babic.

În anii 1898-1899, Primăria Brăilei a făcut acestei biserici o reparație radicală în interior și în exterior, ridicându-se cupola din mijloc iar clopotnița din față înălțându-se cu încă 6 m.

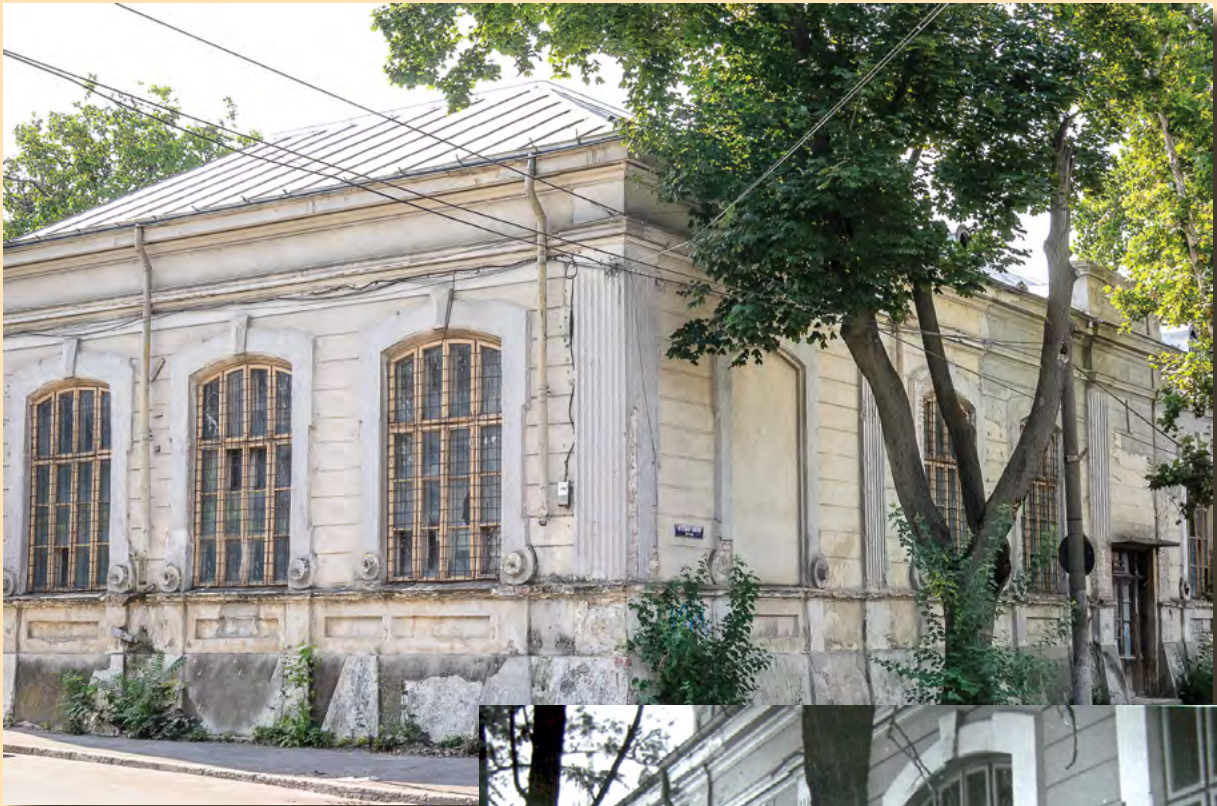
În inventarul bisericii se găsesc obiecte de valoare artistică, un însemnat fond de cărți vechi și material arhivistic, dintre care amintim: catapeteasma, amvonul, două scaune arhieresti, două iconostase, toate din 1865, icoana Maicii Domnului îmbrăcată în argint din 1830, icoana Sf. Nicolae și icoana Sf. Gheorghe din 1839, Crucea Răstignirii, o cruce lucrată din sidex, adusă de la Ierusalim, un epitaf lucrat în fir și mătase din 1864, alte icoane vechi, un clopot turnat în 1893, care, în 1917-1919, a făcut o *plimbare* pe la București, ridicat fiind de trupele germane pentru a fi topit în material de război.

Carol I, cu ocazia venirii în orașul Brăila, a vizitat și biserica *Sf. Nicolae* în 1866, de ziua sărbătoririi *Pogorârea Sf. Duh*; la 1 noiembrie 1867 și în 1894, când devenise catedrală a orașului.

Este singurul lăcaș de cult din oraș care valorifică, în timpurile moderne, ceva din moștenirea esteticii goticului, și anume, folosirea arcului ogival la portalul bisericii și la intrările laterale care îl secondează. Mai amintește de gotic aspirația spre înălțime, concentrată în cazul acesta în turnul clopotniță care domină nu numai arhitectura sacră pe care o servește și care îl susține, ci și un larg spațiu înconjurător.

De fapt, vederea fațadei de vest – valorificată și de larga piațetă în arc de cerc, special creată – permite mai degrabă observarea îmbinării unor forme purtând amprenta stilistică a Europei apusene. Evidente sunt folosirea rozasei/rozetei caracteristice arhitecturii religioase apusene, dar „adaptată” înțelegerii creștin-ortodoxe. Rozasele sunt plasate în stânga și în dreapta, deasupra ușilor secundare, nu au goluri și plinuri, deci nu au nici vitralii. Locul obișnuit al rozasei este ocupat de imaginea celui ce dă hramul bisericii, Sf. Nicolae, văzut însă în culori strălucitoare, clare, suplinind parțial efectul de lumină colorată pe care l-ar fi dat vitraliul absent. Din arhitectura sacră apuseană este preluat și modul de retragere treptată a portalului principal, ca și rezolvarea arhitecturală și decorativă a retragerii. De altfel, prezența însăși a turnului clopotniță, astfel dimensionat, în însuși corpul edificiului, ca și amplasarea ceasului în compartimentul cel mai înalt al turnului trimit la soluții de arhitectură sacră apuseană.

Turnul însuși este un patralater care se etajează păstrând deschideri adaptate pentru dimensiunile fiecărui etaj, dar fără să revină la ogivele goticului; ferestrele se încheie în arc roman, colonetele și capitulele se inspiră din forme greco-romane.

Fosta **Școală de băieți nr. 1** Monument istoric, Br-II-B-02064, 1890

Școala se află pe locul unde în ianuarie 1833 inaugurase Școala Națională, adică în limba română, Ioan Penescu, *cel dintâi și cel mai vajnic fondator cultural al Brăilei* (Radu Perianu). Pentru primul local destinat Școlii naționale s-au ales întâi «o parte din casele pașei Suleiman, comandantul garnizoanei în timpul asediului de la 1828, având la etaj un cerdac decorat cu stâlpi de lemn sculptați, cu capitele în formă de mănunchi de frunze de nufăr și o balustradă cu motive florale» [*Atlas istoric Brăila*, p. IX] iar apoi *o încăpere întunecoasă și dărăpănată, deasupra unei cârciumi*. Din inițiativa lui Ioan Penescu s-a clădit, prin strângere de bani *din casă în casă, pă la fieșcare locuitor*, un nou local cu trei săli de clasă, inaugurat la 7 decembrie 1841. Aici a fondat Școala Națională, devenită școală centrală, un focar cultural, în cadrul căreia a mai înființat o școală normală, cursuri de contabilitate (pentru prima dată în Țara Românească) și o tipografie în care va edita primele periodice brăilene: *Mercur, jurnal comerțial al portului Brăila* (16 decembrie 1839 - 1 ianuarie 1842) și *Econoama română* sau *Jurnal de dame* (22 decembrie 1839), socotit ca primul ziar românesc care se adresa exclusiv femeilor. Tot aici scoate, în 1838, *Cuvânt la sfințirea bisericii Sf. Nicolae din orașul Brăila*, prima tipăritură brăileană. Descurajat de piedicile întâmpinate, va părăsi Brăila în 1844, continuându-și opera la București. Pentru meritele sale în domeniul culturii și al învățământului, a fost declarat *Cetățean de onoare post mortem al municipiului Brăila* (1997).

Vechiul local din 1841, devenit neîncăpător, a fost înlocuit în anii 1896-1897, cu unul nou, realizat după proiectul Casei Școalelor, în formă de **U**, care cuprindea 6 clase. Era situat la întretăierea străzii Școlii Publice cu Sf. Nicolae. Pe clădirea fostei școli de băieți, o placă comemorativă, amplasată în 1968, consemnează opera ctitorului învățământului brăilean: *Ion Penescu întemeietorul primei școli și al primei tipografii din orașul Brăila, animator cultural al orașului în perioada 1832-1844, când a fost învățător la această școală*.

Până în anii '80, a funcționat aici Școala Nr. 15 iar, între 1990 și 1995, Casa Corpului Didactic. În prezent, așteptând reabilitarea, se degradează pe zi ce trece.

Str. Ana
Aslan, nr.
11

MONUMENTE
CASA
Jean Troianos
1910

***Casa Luca Oancea, și nu Jean Trojanos /
Căminul de pensionari „Sf. Nicolae”***
Monument istoric, Br-II-B-02066, 1910

Numele adevăratului proprietar rezultă și din monograma „L.O.”, încrustată în feroneria intrării (v. detaliul). Luca Oancea, șeful PNL din jud. Constanța, mare proprietar în Dobrogea, dispunea și în portul nostru de o casă de cereale împreună cu I. G. Sassu, după cum aflăm din ziarul *Egalitatea Brăilei*, 4 iunie 1910. Casa Trojanos se află la nr. 13, fiind imobilul cu pereții situați spre str. Școlilor.

Deschisă spre mondenități, Casa Oancea era, cu siguranță, printre cele mai costisitoare reședințe construite în oraș la începutul secolului trecut. Ea are toate caracteristicile importante ale Secessionului: volume cu înaintări și retrageri în spațiu care dau mișcare, mobilitate, arc aplatizat la intrarea principală, marcaje ornamentale proprii stilului (ghirlande, coroane, franjuri decorative), dispuse astfel încât să accentueze geometria simplă a ferestrelor și să le creeze o aparentă supraînălțare. Se folosesc însă, mai ales în partea de sus a construcției și la acoperiș, rezolvări și din alte orientări estetice: aglomerarea de deasupra intrării principale, supraînălțarea voită, forțată, ce contrazic simplitatea și curățenia Secessionului; la fel și cornișa foarte puternică, arcele de deasupra micilor ferestre, ornamentele lucarnelor acoperișului.

Proprietarul va fi ținut probabil foarte mult la prezența feroneriei. Ca și aspectul casei, și feroneria combină elemente proprii începutului de secol 20 (traseul centurii care separă treimea superioară a ușii, tijele vegetale de pe panourile principale ale ușii, detaliile de inspirație textilă din feroneria gardului) cu altele mai vechi, îndelung folosite, sau cu unele care creează doar inutile excese ornamentale, cum ar fi feroneria marchizei care excelează în aglomerație obositoare, nepotrivită.

Interiorul avea în stânga un somptuos „salon cu oglinzi” care creau senzația de spațiu dilatat sau care, reflectându-se unele în altele, multiplicau imaginea în mod derutant și straniu.

Este cunoscută drept *Casa cu stafii*, a cărei poveste este prezentă și în romanul *Fiul lui Monte Cristo* de Theodor Constantin.

Un mare cerealist grec, pe nume Nicolachi Mavrocardulas, nume care, în traducere strictă, înseamnă *Inimioară Neagră*, de teama căruia tremurau confrății, rând pe rând ruinați, priceput ca nimeni altul în afaceri; era și un pasionat vânător. Colinda câte o săptămână bălțile Brăilei sau coclaurile Bărăganului după vânat. Într-una dintre aceste expediții, pe la Însurăței,

a descoperit în casa unui țăran, la care ceruse găzduire, o fată frumoasă ca o zeiță, pe care a cumpărat-o, devenindu-i soție. Pentru această fată, pe nume Voica, pe care a educat-o ca pe o femeie din lumea bună, a pus Nicolachi să se construiască o bijuterie de casă.

Abia apoi a arătat-o lumii. *Zaifeturile și sindrofiile se țineau lanț și Voica cuceri inimile tuturor bărbaților cu frumusețea ei uluitoare. Se povestește că era atât de frumoasă și de o atât de majestuoasă distincție, încât pe lângă ea toate celelalte femei păreau niște biete slujnice.*

Petrecerile nu se întrerupeau decât atunci când Mavrocardulas pleca la vânătoare, pentru că nici frumusețea nevestei și nici dragostea idolatră pe care i-o purta nu putuseră stinge patima pentru vânătoare. Atunci când pădurea sau bălțile îl chemau, își lăsa soția singură și pleca zile întregi. Când se înapoia, petrecerile reîncepeau. Orgolios, Nicolachi Mavrocardulas era fericit să-și vadă nevasta strălucind, frumoasă între frumoase.

Iubind-o nebunește și crezându-se iubit, era fericit. Obișnuia să spună intimilor săi că cea mai bună afacere pe care o făcuse în viața lui fusese nevastă-sa. Dar fericirea lui nu ținu prea mult. Așa cum se întâmplă, pe căi tenebroase, dar sigure, ajunse și până la urechile lui șoapta că Voica îl înșela. Deși nu dezvăluia și numele amantului, totuși, șoapta venea cu precizarea că dese expediții de vânătoare constituiau tot atâtea prilejuri fericite și lipsite de riscuri pentru cei doi amanți.

La început n-a vrut să creadă. Totuși, prudent, începu să-și supravegheze nevasta. Dar oricât se strădui, nu descoperi nimic. Dar ghimpele geloziei odată înfipt în inimă, nu mai poate fi scos atât de ușor. De aceea, se hotărî să facă încercarea supremă.

Pe o iarnă cumplită cum nu mai fusese de mulți ani, cu zăpada ce ajungea la pervazul ferestrei, o anunță că pleacă la vânătoare. Spera că îl va opri, dar aceasta nu făcu nici cel mai mic gest. A poposit la un han dincolo de bariera orașului, așteptând să se întunece.

A oprit sania ceva mai departe și, cu pușca sub braț, a pornit-o spre casă. Dulăii, recunoscându-l, nu l-au lătrat. A descuiat și, pe nesimțite, ca un duh, s-a strecurat în casă. Nerăbdarea și dorința de a se convinge îi ascuțiseră simțurile. Vedeă prin întuneric asemenea pisicilor.

Cu pușca sub braț s-a îndreptat spre iatacul nevastă-sii. Ușa nu era nici măcar încuiată. A deschis-o și atunci s-a convins. Acolo, în fața căminului, la lumina roșiatică a mormanului de jar, pe o blană de urs, două trupuri goale ațipiseră îmbrățișate.

Întâmplarea, sau poate privirea lui încărcată de ură, a trezit-o. Când a deschis ochii, l-a văzut. A dat un țipăt de groază. Țipătul l-a trezit pe celălalt, pe amant. El n-a mai țipat, dar, de groază, tremura de-i clănțăneau dinții în gură. Amantul soției sale era procuristul firmei, un băiat tânăr pe care el îl ridicase din simplu funcționar, apreciindu-i priceperea și devotamentul.
[...]

Ochi și arma răbufni de două ori. Alicele mari de lup împroșcară cu moarte trupul alb, care, mai adineauri, fremătase de dragoste.

Ce a urmat după aceea are mai puțină importanță. Nicolachi Mavrocardulas și-a

lichidat afacerile și a plecat în Grecia. Casa a fost scoasă la vânzare și, bineînțeles, repede s-a găsit un cumpărător. Dar, lucru curios, la mai puțin de o săptămână, noul proprietar părăsi casa, oferind-o spre vânzare cu un preț mult mai mic decât acela pe care îl plătise. Totuși, evenimentul acesta încă nu stârni curiozitate. Abia după ce, succesiv, mai mulți proprietari procedară la fel, lumea și, în primul rând, vecinii au început să se întrebe de ce era scoasă atât de des la vânzare.

Și cum calea cea mai sigură atunci când vrei să știi ce se întâmplă într-o casă este să te adresezi slugilor, misterul fu dezlegat. Casa era de nelocuit pentru că - spuneau ele - **în fiecare noapte apare fantoma celei ucise, care, negăsindu-și liniște în mormânt, vine să rățăcească prin iatacuri** (subl.ns. I.M.).

Versiunea aceasta odată pusă în circulație, bineînțeles că alți cumpărători nu se mai oferiră. Casa rămase în grija unui fel de intendent, care, atunci când era întrebat dacă văzuse vreodată fantoma, nici nu nega, dar nici nu confirma. [...]

Ani de zile casa rămase nelocuită, până când, într-o zi, căpătă un proprietar care, asemenea primului, era cerealist. [...] Și iată, **noul proprietar dezminți vechea legendă. Locuia în casă de peste zece ani și fantoma frumoasei și necredincioasei soții nu venise niciodată să-i tulbere liniștea. Dar, cu toate că vechea legendă a casei era aproape uitată, totuși nimeni nu numea casa aceea altfel decât casa cu stafii** (p.347-352).

Încercând să afle adevărul, poetul Gheorghe Lupașcu (revista *Dunărea*, nr. 6-7/1990) plasează numele între **legendă și adevăr**. Stăpânul de la casa care se pregătea să intre în legendă se îmbogățise târziu, la vremea tâmpelor cărunte, și se căsătorise, bineînțeles, târziu, când el știa că avea demnitatea de a se prezenta în fața lumii și a soției cu bogăția adunată, prin jertfa răbdării. Pe lângă pământuri, oi, câteva mici ambarcațiuni, avea în Balta Brăilei o adevărată herghelie de cai murgi, de cai negri, de cai albi, cai de rase diferite; pur sânge arab, pur sânge englezesc, germanic și din cel trăpaș, sfidător și rezistent al veacurilor românești de la Dunăre. [...] Acest om bogat își aducea din imensa lui herghelie din Balta Brăilei câțiva cai, de frumusețea sfântă a nufierilor și a spicelor, pe care îi păstra mereu acasă pentru desfătarea frumoasei lui soții și a musafirilor. [...] La așa cai frumoși, omul bogat, cu tâmpel bine încărunțite, a găsit un herghelie pe măsură: voinic, frumos și cu ochi de hoț de cai din complicitatea somnambulică a câmpiei, (care) prins în fapt cu iubita lui, stăpâna casei, a fost iertat de stăpânul capricios al îmbogățirii, de orice fel de mutilare. Dar femeia, frumoasă cât toată creația lui Dumnezeu, a fost omorâtă de soțul dezonorat, dezamăgit că munca lui de strângător de avere se dovedise zadarnică [...] Despre doamna frumoasă cât tot universul, stăpânul casei a vestit cunoscuților că a plecat la Paris, unde urma să se retragă și el. Și că, în iubirea ei pentru cursele de cai, urma să-l trimită și pe herghelie la Paris, cu cei mai vânjoși cai, să uimească acea capitală a parfumurilor fine și perverse. [...] **Discret, stăpânul a încercat să-și vândă casa. Abia cu această intenție s-a născut halimaua cu stafiele** (subl.ns.-I.M.).

Rudele căruntului îmbogățit se ascundeau prin cotloanele casei, se îmbrăcau peste trupul gol cu ciorapi de Paris și cu chipurile deformate de țesătura subtilă, cu umerii scânteind de opaițe lipite de articulații, apăreau noaptea în dormitorul celor care vroiau să cumpere casa. Când trucul opaițelor și al ciorapilor de Paris devenea prea bătător la ochi, adică prea înfricoșător, începeau să alerge prin casă, chiuind jalnic ca pisicile pe acoperișuri. Unul dintre ei a avut chiar ideea de a trece cu o herghelie mică pe strada casei bătută de interesele moștenitorilor, pe care, așa cum am auzit de la unii bătrâni, o făcea să necheze așa cum miorlăiau pisicile. Cu un joc bine regizat al stafii - rude sărace, casa a fost părăsită de stăpânul pedepsit cu zădărnice și luată în custodie de moștenitori. În vremea războiului, în casa cu stafii se instalase un fel de comandament german; apoi a fost ocupată de un comandament și de o cantină sovietice.[...]

Imobilul a devenit, în 1957, Căminul de bătrâni „Sf. Nicolae”. Vremurile au trecut și în anii 1986-1987, la o infiltrare puternică a apei freatice în subsolul casei, echipa de intervenție a descoperit sub zidul beciului *osemintele unei ființe umane, care, prin gingășia lor, prin forma aproape perfectă a craniului, păreau a fi fost ale unei femei cândva o frumusețe a lumii. Doamna sublimă a iubirilor păcătoase fusese trimisă în Parisul din beciul casei trufașe a parvenitului îmbogățit* (subl.ns. - I.M.).

Adevărul a învins legenda născută din vina moștenitorilor și pensionarii din cămin nu mai văd nici stafii și nici nu mai aud pocnituri inexplicabile, cauzate de vechimea lemnăriei.

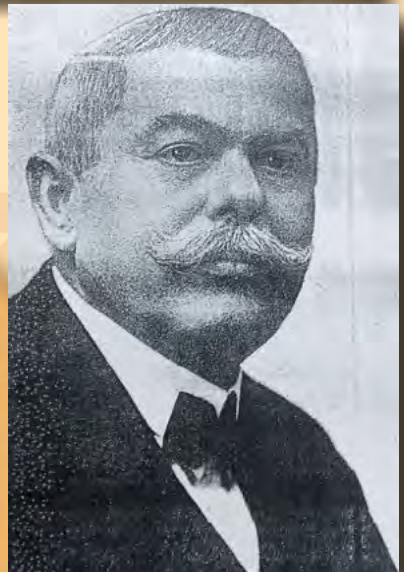
În anul 2004, imobilul a fost renovat și dotat de către guvernul elen în cadrul planului de reconstrucție economică a Balcanilor. Retrocedarea, urmată de evacuarea Căminului de bătrâni, marchează și începutul ruinei, clădirea negăsind cumpărători.

Casa Luca Oancea

Str. Ana
Aslan, nr.
21

Casa Leonte Moldovan

Monument istoric, Br-IV-B-02148, 1912

Reședință somptuoasă și armonioasă, în a cărei decorație exterioară se remarcă mai multe elemente ale stilului Secession. Unele țin de construcția în sine: descărcarea rigidității colțurilor în forme arcuite, folosirea arcului turtit (fereastra); altele, convergente, țin de tratarea golurilor: ferestrele și ușa au compartimente precis marcate, unele ovalizate sau arcuite, altele sub forma unei rețele de forme rectangulare; în ornamentică se reține folosirea ghirlandelor fragile, subțiri, de frunze, care se arcuiesc urmărind formele constructive pe care le servesc. La fel sunt și decorurile reprezentând benzi textile.

Se menține obișnuita cornișă sprijinită pe console repetate.

Feroneria, cu siguranță importată, provine dintr-un atelier de bună calitate, înscriind în grilajul porții monograma comanditarului: **LM**.

[Casa Leonte Moldovan este flancată la nr. 19 de o clădire oficială, ocupată de primii secretari Mihai Nicolae și Dumitru Bălan, dar și reședință pentru o noapte în trecerea prin Brăila a secretarului general, ceea ce a determinat rechiziționarea cocoșilor și interzicerea cântatului la pian, pentru a nu deranja pe înalții oaspeți ! La nr. 23, o altă casă ar putea să iasă din anonimat printr-o placă memorială: **Casa Dr. Victor Dumitriu**, creator de școală în chirurgia brăileană, și nu numai.]

Leonte Moldovan (16 febr. 1865-19 septembrie 1943), **profesor, avocat, publicist, om politic, membru PNL, senator, deputat.**

S-a născut în satul Șinca Veche, ținutul Făgăraș din Transilvania austro-ungară, care dăduse țării numeroase personalități, dintre care amintim pe corifeul Școlii Ardelene, istoricul Gheorghe Șincai; pe Iosif Vulcan, nașul literar de la revista „Familia” al lui Mihai Eminescu, și pe Samuil Vulcan, episcop unit de Oradea. A absolvit școala primară în satul natal, Liceul Român din Brașov, Facultatea de Litere și Filozofie, secția filozofie-istorie (1889), Facultatea de Drept într-un an (1897-1898) - Universitatea București. Strălucit profesor de istorie la Liceul Real „Nicolae Bălcescu” din Brăila (1889-1903). Demisionează din învățământ în 1903, deoarece legea îi cerea ca din două funcții să aleagă numai una, și se înscrie în baroul brăilean ca avocat, fiind în două rânduri Decan al baroului. Capătă cetățenia română în ședința Senatului din 19 ian. 1895.

S-a afirmat în viața publică brăileană din anii '90 ai secolului al XIX-lea, mai ales ca apărător al drepturilor național-politice ale românilor transilvăneni. Este sufletul neobosit al Ligii Culturale, al cărei secretar a fost mulți ani, și membru activ al Societății „Carpați”, secția Brăila.

Ca ziarist, prin efort financiar propriu și cu ajutorul negustorului Al. Căciulă, a editat săptămânalul „Lupta Națională” (29 august 1893 – 30 aprilie 1895), pe care o scrie aproape în întregime, cu scopul declarat de a trezi în sufletul regăștenilor dorința de a elibera pe frații cari

sufereau stăpânirea străină, deoarece, așa cum arată în primul număr, Brăila este un oraș cosmopolit (iar) vârtejul economic este atât de puternic, încât puțini au răgaz a se ocupa și cu chestiunea națională.

Viața politică internă din preajma războiului mondial era presată de necesitatea înfăptuirii a două reforme: agrară și electorală, cărora li se adaugă, după declanșarea războiului, rezolvarea chestiunii naționale prin intrarea în război de partea Antantei. Toate acestea vor găsi în Leonte Moldovan un aprig antemergător.

În discursul la Senat din 19 martie 1914, având ca temă *modificarea Constituției, exproprierea și modificarea sistemului electoral*, bazat pe o documentație fără fisuri în ceea ce privește raportul dintre marea și mica proprietate în toată Europa, dar mai ales în Austro-Ungaria, dată ca exemplu de conservatorul Nicolae Filipescu, demonstrează necesitatea dezvoltării micii proprietăți, ca măsură de reducere a emigrării (peste 250000 de *suflete românești* emigraseră în America), și a expropriării marilor latifundiari, astfel ca *o nouă distribuție a proprietății să salveze pe țăranul român, să-l lege de pământul țării noastre și să evite ca pe viitor să ajungă la emigrări, transformând țara de latifundii într-o țară de mică proprietate.*

Reforma agrară trebuie dublată de cea electorală, prin *introducerea colegiului unic* putându-se realiza armonia cea mai deplină între toate clasele sociale: *Numai în felul acesta vom avea contact cu poporul și nu vom mai fi două neamuri distincte, unul de la țară, altul de la oraș.*

În aceeași ședință (19 martie 1914), vorbește despre posibilitatea realizării României Mari: *Ceea ce nu era posibil în trecut se desemnează ca realizabil acum și în zarea îndepărtată se întrezărește înfăptuirea marelui nostru ideal.*

Chestiunea națională - fir roșu conducător - urmărită cu tenacitate încă din săptămânalul *Lupta națională*, se acutizează în perioada neutralității și a războiului. La mitingul din 12 ianuarie 1913, în urma cuvântării senatorului L. Moldovan, mulțimea entuziasmată a strigat în delir: „Noi vrem război!” Organizează, la 19 august 1914, la câteva zile după declararea neutralității prin Consiliul de Coroană de la Sinaia, o adunare în care cetățenii Brăilei, exprimându-și adeziunea la hotărârea Consiliului de Coroană, cer „factorilor competenți ca în dezvoltarea ulterioară a evenimentelor să aibă în vedere exclusiv interesele neamului românesc și năzuințele lui spre cucerirea idealului său”. În moțiunea redactată de Leonte Moldovan și adoptată în finalul mitingului, își exprimă răspicat și memorabil atitudinea în eventualitatea cuprinderii României în conflagrația mondială: ***Cu Austria ba, în Austria da.***

Acum, liberalul Leonte Moldovan se pronunță pentru intrarea țării în război alături de Antantă în vederea desăvârșirii unității naționale, sprijinind „Federația Unionistă”/„Acțiunea Națională”, orchestrată de Nicolae Filipescu, Take Ionescu, Barbu Ștefănescu - Delavrancea, adversarii săi politici, dar tovarăși în susținerea dezideratului național.

În *Discuția la Mesaj* din noiembrie-decembrie 1915, „una din cele mai însemnate și din cele mai strălucite discuții din anele parlamentarismului român” [I.G.Duca, *Amintiri*, II, p.63], au contribuit și parlamentarii brăileni Leonte Moldovan și Dr. Vasile Demetrescu-Brăila, care au interpelat guvernul asupra situației românilor ardeleni, în genere a acelor din monarhia austro-

ungară, și asupra modului cum se împacă neutralitatea țării cu politica de prigonire sistematică a acestora.

Discuția Adresei în Cameră e net superioară celei din Senat (Ion Bulei, op.cit., p. 269). *La Cameră discuția a avut un caracter de adevărată măreție* (I.G.Duca, II, p. 65).

La dezbateri, primul deputat care ia cuvântul este Leonte Moldovan. Discursul său din 11 decembrie 1915 în Cameră, în care critică răspunsul la Mesajul tronului pentru limitarea lui la „interesele noastre proprii” (ale vechiului Regat) și neabordarea *problemei integrale a neamului românesc, a fraților noștri din Ardeal și din celelalte provincii din Austro-Ungaria, va rămâne înscris în istoria dezbaterilor parlamentare și a oratoriei politice.*

El apreciază participarea României la război *ca o necesitate istorică în evoluția poporului nostru*, a cărei consecință directă va fi unitatea națională. România nu poate fi alături decât de Antantă.

Combătând păstrarea neutralității și alianța cu Puterile centrale susținută de P.P. Carp și Constantin Stere, în contra poziției propriului partid - Național Liberal, declarându-se a fi dintre *liberalii cari dau partidului său și nu iau niciodată nimic și conducându-se numai după conștiința sa românească*, consideră că și-a câștigat dreptul de control, *căci alt drept nu am cerut niciodată*, pentru a conchide: *Vreau un partid care să îmbrățișeze nevoile unui neam întreg. Aceasta vreau eu.*

Discursul său înscrie o pagină în istoria luptei contra Ungariei. A vorbit o zi întreagă. A prezentat situația din Ardeal, așa cum numai un cunoscător poate s-o prezinte, impresionând asistența. Iată cum îl descrie Vasile Demetrescu-Brăila, reprezentantul Brăilei în Cameră din partea Partidului Conservator Democrat al lui Take Ionescu: „În toiul discursului, primit cu simpatie de majoritatea Camerei, dar și cu ironii din partea lui P.P. Carp și C. Stere, se produce o întrerupere. Leonte se oprește o clipă, apoi rostește cu vocea înecată în lacrimi: *Mor, domnule Brătianu, românii din Ardeal cu miile pe câmpiile Galiției, sub steaguri streine, pentru o cauză streină.* Vocea i se stinge și lacrimile îi curg șiroaie. Pe banca ministerială stupoare, un fior a cuprins toată Camera.”

Deși fusese la Senat, I. G. Duca notează în *Memorii*, II, p. 66: *Știu de la prietenii mei că a reușit să miște adânc adunarea. A vorbit ca ardelean, ca ardelean care destăinuiește fraților liberi suferințele fraților subjugati, și în cuvintele lui era atâta convingere adâncă, atâta zbuțum sufletesc, atâta emoțiune, încât a zguduit Camera mai puternic decât ar fi putut vreodată să o facă elocința meșteșugită, ticluită a oratoriei consfințite. O nouă dovadă că adevărata oratorie nu e atât arta, cât credința comunicativă, sinceritatea, emoțiunea care mișcă și pe alții. De aceea, singure evenimentele mari stârnesc oratorului accente superioare, de aceea epocile mari scot din întuneric talente nebănuite, care după o licărire strălucită dispar pentru vecie în umbră și în uitare.*

În ziua de 14 decembrie 1915, marele lorga, urcat la tribuna Camerei, apreciază emoționat justetea celor spuse de Leonte Moldovan: *Glaspul acestui fiu al Ardealului, sincer, aspru, crud, neîndurat, m-a mișcat adânc, ca și pe toți cari au fost aici. Pentru întâia oară a vorbit în Cameră nu o intenție, nu o pornire, nu o pasiune, ci a vorbit adânc și sincer durerea.*

A fost șeful liberalilor brăileni în perioada interbelică și în trei sesiuni Președinte al Senatului României. A murit la 19 sept. 1943, fiind înmormântat, conform dorinței, în satul natal.

Str. Ana
Aslan, nr.
27-29

Imobilele reabilitate din str. Ana Aslan nr. 27-29

În stadiul de acum aproape lipsită de decorație exterioară, clădirea de la nr. 27 lasă vederii o geometrie și o volumetrie simple și clare. Spațiile de locuit – încăperile – sunt rânduie pe două nivele și acoperite de un pod înalt, cu acoperișul arcuit într-un mod puțin obișnuit.

Centrul fațadei simetrice este ușor scos în față în raport cu planul parterului. Etajul are un mic balcon cu balustradă; axul ușii balconului este marcat de un relief decorativ plasat pe zid; în stânga și în dreapta ușii – două metope cu contururi simple, din baghete; podul are o lucarnă decorată, ca și ferestrele etajului, cu baghete, console, mici volute, reliefuri ușoare cu mici decoruri vegetale.

Rețeaua de linii orizontale, denivelate, unifică întreaga fațadă și îi accentuează dimensiunile orizontale.

Ultimul ocupant: *Casa de Asigurări de Sănătate.*

Construcția de la nr. 29 este desfășurată pe o suprafață amplă, patruleteră, cu două laturi orientate spre două străzi ce se întretaie, și cu un spațiu larg pe o a treia latură - unde este plasată și intrarea, comanditarii fiind foarte atenți și la aspectul exterior al casei.

Sub cornișă, o friză care urmărește volumele care înaintează sau se retrag, alternează și repetă, în relief mic, o formă decorativă circulară și un cartuș. Variante ale aceluiași cartuș de inspirație renascentistă se reiau, în grupaje ornamentale adaptate spațiilor (deasupra ferestrelor, la baza coloanelor de intrare, pe suprafețele obținute prin retezarea colțurilor corpului principal al clădirii).

De inspirație renascentistă sunt și benzile verticale, tot în relief mic, imitând coloanele cu elemente de capiteluate din stilurile grecești clasice. În același registru de inspirație clasică se mențin toate celelalte decorații arhitectonice: metope simple cu butoni, frontoane triunghiulare, console, coloane. Clădirea de la nr. 29 înscrie în trei rânduri numele proprietarului Gheorghe Vrăbiescu: de două ori, în stucatura colțului semicircular pe latura străzilor Campiniu și Ana Aslan (**V.G.**) și o dată în grila balcoanelor din dreapta intrării: **V.G.M.**

S-au păstrat lambriurile din lemn masiv și sobele de teracotă specifice epocii în care a fost construită clădirea.

Naționalizată prin decretul nr. 92/1950: *Răzvan Valeria, 8 apartamente, str. C. Berlescu nr. 29; str. Stalin (azi, Călărași) nr. 209-211.* Familia avocatului Răzvan (2 copii: Liviu și Mara) a continuat să locuiască în imobil. Un timp a fost sediul unei biblioteci.

Cumpărate de la moștenitori de către Consiliul Județean, imobilele vor găzdui Centrul Multicultural și de Recreere „Poarta Cetății Brăila” și Centrul de arhitectură, cultură urbană și peisaj Brăila „O poartă spre patrimoniul cultural brăilean”. În dreapta intrării imobilului de la nr. 27, o etichetă consemnează: *Reabilitarea clădirilor de patrimoniu* și codul monumentelor istorice: **Br – II- S – A – 02062**. La inaugurare, a avut loc un seminar româno-francez, cu tema: *Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor și zonelor istorice protejate. Salvarea unor clădiri de patrimoniu.*

Str. Ana
Aslan, nr.
31

Casa avocat Alexandru Boantă

Parterul – modificat – este astăzi simplu. Ferestrele corespund în mod strict celor de la etaj ca așezare și dimensiune. Etajul, bogat și frumos decorat: ovalele în plin cintru sunt subliniate de benzi decorative și de forme stelate, cu centre florale.

S-au mai păstrat, în dreapta, capul de înger deasupra arcului curbat și două mici metope triunghiulare cu ornamente vegetale.

Între ferestre, două mari figuri decorative, drapate ca în sculpturile antichizante. Sub ferestre, în spații rezervate, grupuri de ornamente grecizante, în relief mic.

În anii 1950, s-a aflat unul din sediile Securității, demisolul fiind martor al chinurilor îndurate de cei anchetați. În prezent, în curs de reabilitare de către noul proprietar italian, patron al unei firme de confecții.

Ultimul moștenitor, **Vladimir Boantă**, născut la 20 nov. 1908, absolvent al Școlii Primare Nr. 1 (1920) și al Liceului „Nicolae Bălcescu” (1928). A studiat pianul la Academia de Muzică „Lyra”. Licențiat al Facultății de Filosofie și al Facultății de Drept de la Universitatea din București (1932). Doctor – laureat în drept al Universității din Roma (1934), jurist și publicist. Din 1933, avocat în Baroul Avocaților Ilfov și la o serie de întreprinderi. Bogată activitate publicistică. A participat, ca ofițer de cavalerie, la al doilea război mondial, fiind decorat cu ordinele *Coroana României* și *Steaua României*, ambele cu panglică de virtutea militară, spade și frunze de stejar. General în retragere.

Memorialistică: *Războiul...așa cum se află în amintirile mele*, Editura E.U., București, 2003.

Prin Hotărârea Consiliului Local Municipal Nr. 178 din 29 august 2003, generalul veteran Vladimir Boantă este declarat Cetățean de Onoare al Brăilei.

Str. Ana
Aslan, nr.
35

Casa Vogtberg

fosta str. C. Berlescu nr. 35

Fațada complicată nu lasă locuri, spații libere, ornamează totul, până la acoperișul supraînălțat pe axul fațadei și adăpostind mansarda extinsă deasupra întregului etaj. Ornamente din tablă subliniază nervurile și încadrează ferestrele. Mansarda are ea însăși un balcon din panouri de feronerie cu ornamente complicate de inspirație vegetală, suprapus direct peste cornișa balconului de zidărie al etajului printr-o rezolvare neobișnuită.

Deschiderile etajului se suprapun perfect peste cele ale parterului și sunt ritmate de pilaștri, acoperind spațiile înguste dintre ele. Nimic nu schimbă ritmul deschiderilor, chiar și ușa de intrare, excentrică, în stânga, este tratată în mod similar corespondentului său, fereastra din dreapta.

Alte elemente cu rol decorativ sau de susținere: console cu capete de volută și frunze, baluștri, capiteluri antichizante, benzi simple de reliefuri, scoici, franjuri, bosaje, cartuș cu monogramă.

Monograma este înscrisă în mozaicul holului de la intrare și în grilajul balconului. Pe mozaic, sunt și înscrisurile: *Salve!, Bun venit!* și *1899*. Plafonul holului- pictat cu motive decorative, ca și apartamentul de la stradă, care, fiind realizat pe humă, în urma intervențiilor, a dispărut. Pe fațadă, pe o placă de marmură neagră, scrie: *Fin de siècle* (Sfârșit de secol).

Imobilul a fost vândut pe apartamente!

Proprietar comanditar: **Vogtberg I. Carol**, dentist / tehnician dentist, consemnat în anuarele interbelice.

Fiul său, **Henry Vogtberg**, a absolvit Liceul „Nicolae Bălcescu”. Facultatea și doctoratul în Drept la Paris. Procuror la Tribunalul Brăila, avocat în baroul brăilean. Sub guvernarea național-tărănistă din 1928-1929, i s-a încredințat prefectura județului. Director general al Casei Muncii CFR. Anuarul pe anii 1939-1940 consemnează: „Henry Vogtberg, director general al Casei Muncii CFR, fost prefect de județ și magistrat.”

Naționalizată prin decretul nr. 92/1950, când proprietar era Grigorescu Anastase, 3 apartamente, str. C. Berlescu nr. 35.

Să mai reținem:

Nr. 37. Sediul firmei **Trost H. & Co / Meunier et Co, firma individuală.** Obiectul și felul comerțului: fabricarea de șampanie și vinuri spumoase de orice fel en gros pe cont propriu, precum și comercializarea lor. Capital- 500000 lei. Fabrica se afla pe Împ. Traian nr. 24. Producător al șampaniei Meunier. Proprietar: Iacob Heinrich Trost, n. 20 iunie 1886, Bacău, comerciant, de religie mozaică. Obținuse cetățenia română în conf. cu Decretul Lege 2085/1919, împreună cu soția Dona Maria și copiii, Dolphi, n. 8 mai 1916; Wilhelmins Le Paix, n. 3 iunie 1917, la Brăila. Fabrica a fost naționalizată. **Fiul său, poetul avangardist Dolfi Trost** (1916, Brăila-1966, Chicago, SUA), alături de Gherasim Luca, Gellu Naum, Paul Păun și Virgil Teodorescu transformaseră Bucureștiul în capitala suprarealismului mondial.

Nr. 39. Casa Daniel, sediul firmei „Turcoaia Granit”, dar și al altor asociații, patronate de familia Daniel: Soc. „Dropia” (vânătoare); Tennis Club, președ. George Daniei, în timp ce pe str. Roșie nr. 2 se afla Cercul de șah „Michel Daniel”. După confiscare (decret 92/1950), imobilul, care se întindea până în str. Mihail Sebastian, a servit drept sediu al miliției și al securității. După demolare, în anii 1977 s-a ridicat noul sediu al Miliției, căruia i s-a adăugat o nouă aripă în anii 1983, pe locul familiei de la 41, **Trilivas Maria.**

Nr. 43. Variété „Alhambra”, local de primul rang, cu program artistic accesibil gusturilor celor mai exigente. Restaurant ales. Prețuri moderate. După război, a devenit Arena cinematografului „Trianon”/ „Popular”, pe locul căreia s-a ridicat Casa Modei, monograma **CM indicând în egală măsură și numele arhitectei Cocioabă Maria.**

Str. M.
Eminescu
nr. 26

Casa Iacob Bolehover ***Farmacia nr.15 Colț Golești***

Ocupând tot colțul, era (și este) una dintre cele mai monumentale clădiri din oraș, fiind întâlnită frecvent în cărțile poștale din primele decenii ale secolului XX. Arhitectură somptuoasă a cărei fațadă asociază, probabil, majoritatea elementelor decorative agreate în acel timp aproape de toți comandarii de construcții din întregul oraș.

În lista elementelor decorative se includ console de sprijin – sub platforma balcoanelor, sub cornișă, sub grupurile de ornamente din coronamentul deschiderilor (ferestrelor), coloane angajate, pilaștri, panouri cu aranjamente decorative diverse (figuri decorative și ghirlande sub ferestre, cartușe modificate în funcție de spațiu - deasupra ferestrelor), cartușe pentru însemne și monograme, compoziții decorative eterogene asociind volute, elemente vegetale, capete de ghirlandă, mici geometrii repetabile, frontoane proeminente, arcuite, cu centrul marcat de întâlnirea capetelor de volută și frontoane triunghiulare, bosaje.

Clădirea este adaptată spațiului pe care-l ocupă la întreținerea străzilor Golești și Regală, astfel că ea conține un fragment de volum care înaintea în spațiu și pe care este amplasată intrarea în clădire (una dintre ele). Înaintea în spațiu este accentuată de balconul de deasupra intrării. Balconul-logie este „etajat” de balconul deschis la care accesul se face de la etajul clădirii. Pe cele două balcoane se pot citi monogramele **BB** și **DH**.

Parterul modificat știrbește ceva din unitatea de stil decorativ a clădirii.

De peste 150 de ani, parterul clădirii este sediul unei farmacii. Mai întâi, **Minerva, 1853, farmacist Rudolf Scharmelly**, cea de-a treia farmacie particulară din Brăila.

Din 1921 a fost cumpărată de farmacistul **Mihail Pantely Stanciu**, deputat independent de Brăila în parlamentul de la Iași-1918 și în primul parlament național-țărănist din 1928, secretar general al organizației PNȚ Brăila, pe care a condus-o până la naționalizare. Prin decretul 92/1950, anexa nr. 9, se naționalizează 8 apartamente: Brăila, str. Mărășești nr. 1; **Republicii nr. 26**; București, str. Wilson nr. 15. A devenit **Farmacia (de stat) permanentă Nr. 15**, având ca diriginte pe farmaciștii Mihaela Munteanu, fiica lui Pantely, și Petre Iacobescu. Doamna Mihaela Munteanu, locatară într-o clădire monument istoric de pe str. Mărășești nr. 1, a redobândit imobilul, vânzând etajele II-III familiei ing. Silviu Gudinov, care, la intrarea în posesie, a fost nevoit să evacueze nu mai puțin de 17 remorci de deșeuri din luminator, „conservate” de vechii chiriași.

Casa Conților de Roma

Construcție de plan patrulater, cu o ieșire din plan care adăpostește intrarea în clădire. Nivelul unic de locuire este plasat deasupra unui demisol înalt și este separat de acesta printr-o centură simplă. O a doua centură subliniată de denticuli, o separă de spațiul rezervat podului. Dispunerea ferestrelor indică spațiile interioare largi, dispuse simetric.

Ornamentația inspirată din stilurile clasice este distribuită armonios și fără excese: bosaje la nivelul demisolului, lezene în ancadramentele ferestrelor, între ferestre, pe colțurile clădirii. Panouri simple sub ferestre.

Surplomba creată în zona intrării se supune aceluiași mod de ordonare. I s-a adăugat doar un fronton triunghiular.

Întregul imobil respiră armonie, măsură, bun gust, plăcerea pentru finețea detaliilor. Nimic ostentativ. Câteva detalii atrag atenția asupra ferestrelor: păstrarea sticlei originare, de atelier; fixarea sticlei în ramele ferestrelor cu ajutorul baghetelor de lemn și neașteptata rezonanță a geamurilor ușii de intrare cu estetica Artei 1900.

A fost locuită mulți ani de Pașa Burileanu, membră a fondului plastic, specialistă în arta broderiei, timp în care, în casă, se păstrau mici piese de mobilier în stilul *Arta 1900*, provenite din vechea zestre a casei.

Camil de Roma, unul dintre ultimii locatari ai imobilului, armator, proprietar al celebrei nave-bac „Zatna”, construită la Brăila în anul 1911 (L=15,90 m; l=3,56 m; pescaj=1,30 m), numită astfel după numele moșiei Zatna-Lacu Rezi. Contele se înstrăinase de familie în urma unei drame personale, trăind ultimii ani în compania pescarilor din baltă.

Numerotarea imobilelor din anii 1930 și 1941 o consemnează ca proprietară pe **Roza de Roma**.

Prezentarea casei conților de Roma este motivată de existența **mormântului caimacamului Moldovei, Nicolae Vogoride, aflat în cimitirul „Sf. Constantin”**. Numele caimacamului este legat de falsificarea alegerilor pentru *divanul ad hoc* din 19 iulie 1857, acesta sperând astfel să fie numit domn al Moldovei, așa cum se vede și din blazonul de la moșia Țigănești și de pe placa mortuară. Corespondența secretă cu fratele său care dovedea fraudarea, dată la iveală de soția sa Ecaterina Conachi-Cocuța și publicată la Bruxelles de Costache Negri, fratele ei vitreg după mamă, a condus la anularea alegerilor.

După alegeri, Ecaterina Vogoride va divorța și, liberă și bogată, va călători în Europa, recăsătorindu-se cu prințul Emmanuele Ruspoli, cunoscut la ambasada Rusiei din Paris, unde ambasador era Pavel Kisseleff, mai vechea cunoștință a românilor din perioada Regulamentului organic. A avut 7 copii [3 cu Vogoride: Emanoil, 1847-1935 - candidat fără succes la tronul Bulgariei,

în virtutea originii bulgare a Vogorizilor, grecizați în Fanar, Maria și Lucia, 1855-1938, căsătorită în două rânduri, cu N. Rosetti – Roznovanu, candidat separatist la tronul Moldovei în 1866, și cu fruntașul conservator Dimitrie Greceanu, fost ministru, ucis în timpul atentatului cu bombă, plasată la Senat de agentul comunist Max Goldstein în ziua de 4 decembrie 1920, și 4 copii cu Ruspoli], murind de malarie în 1870.

Maria Vogoride-Conachi (1851-1931) a fost căsătorită între anii 1881 și 1914 cu contele de origine greacă Petru de Roma, proprietar al „Moșiei Mari” de la Viziru (unde se afla un conac impunător), pe care o moștenise de la prima sa soție, Sofia, născută Ipsilanti, decedată la 6 ani de la căsătorie. Prin căsătoria contractată, a ajuns să se înrudească cu familii aristocratice ca: Ghica, Cantacuzino, Greceanu și altele. Au avut trei copii: Petru II, Nicolae și Theodor. Mai cunoscut a fost Nicolae, licențiat în științe juridice la Paris, *armator, deținând mai multe nave în portul Brăila, în perioada 1921-1946* (Ghena Pricop, *Familii grecești stabilite la Brăila după 1830 în Un grec, doi greci...*ed. cit., p. 48)

Membrii familiei conților de Roma sunt proveniți din Zante (Grecia). Stabiliți în prima jumătate a sec. al XIX-lea în Țara Românească, și-au cumpărat părți de moșii în comuna Stăncuța și în alte zone. Titlul de noblețe a fost cumpărat în Italia pe la 1860. În anul 1918, proprietățile de la Viziru cuprindeau 8000 ha pământ arabil, 16343 ha fânețe, 7 ha vii și grădini, 150 ha pădure. „Moșia Mare” va fi expropriată în întregime, contele fiind supus străin.

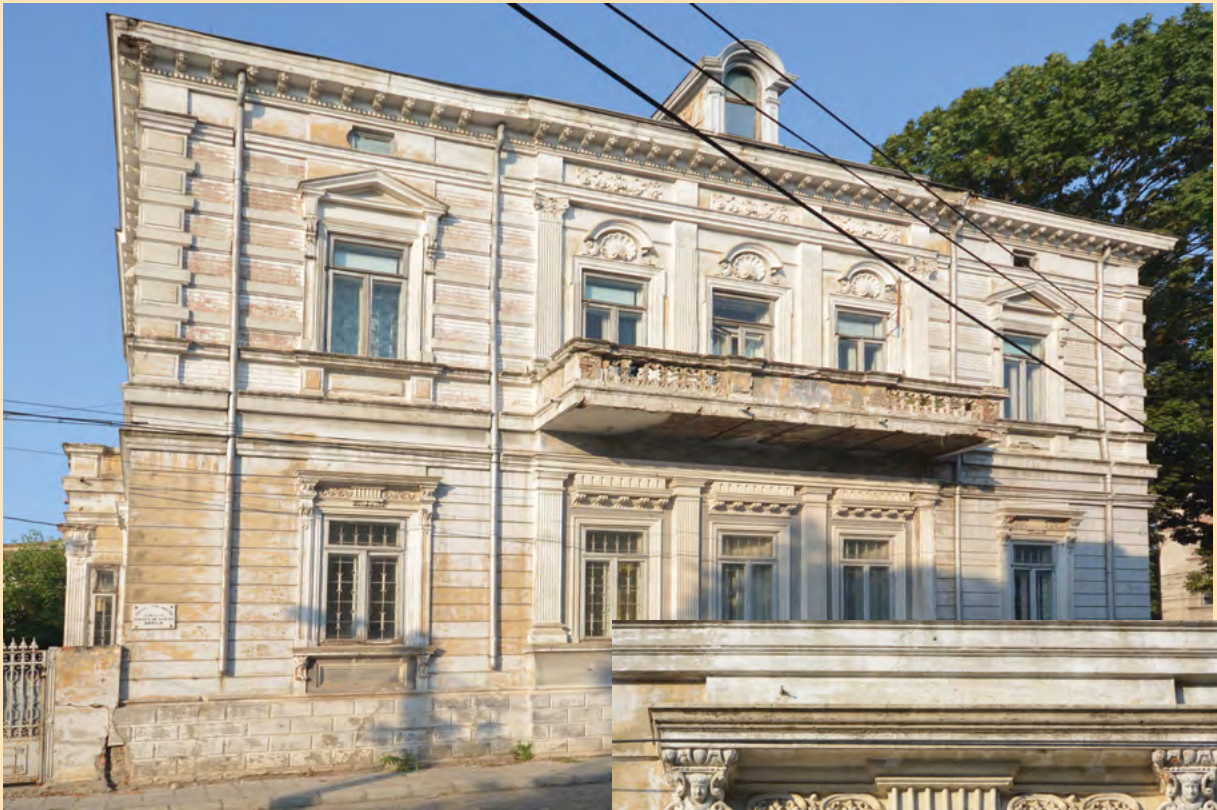
Înrudit astfel cu familia conților de Roma, Vogoride era un oaspete obișnuit în conacul de la Viziru, mai ales când se organizau partide de vânătoare, pasiune care avea să-i aducă sfârșitul.

Placa funerară a lui Nicolae Vogoride, Caimacam al Moldovei între 1857-1858 (marmură, 180/85 cm), parcela 23 litera U, în prezent aflată la Muzeul Brăilei, are inscripția:
SUPT ACEASTĂ / PIATRĂ ZACE / PRINȚULŪ / NICOLAE / CONACHI VOGORIDI / SĂVÎRȘIND DIN VIAȚĂ / LA 1863 APRI- / LIE 12 ÎN AL PATRU DECI ȘI ȘAPTE AN AL VÎ (R) STI SALE.

Caimacamul Vogoride

Str. Pensionatului, nr.2

Casa Mendel

În Piața Municipality, care dădea numele și străzii Municipale (azi, R.S. Campiniu), se aflau, la începutul sec. 20, sediile primăriei, poliției și poștei. Toate au dispărut, rămânând doar casa Mendel. [Str. *Pensionatului* își trage numele de la *Pensionul de băieți* al francezului Vincent Tullier, deschis în 1842, existent pe această stradă.]

Arhitectură frumoasă, frumos geometrizată, cu parter și etaj, puternice, înalte, viguroase. O arhitectură de oraș occidental. Soliditate, decorație destul de bogată, cu elemente de baroc: frontoane triunghiulare, frontoane arcuite deasupra ferestrelor, colonete terminate cu volute și ornamente neoclasiche, benzi de ornament, capete de leu.

Balconul - cartuș necontrafăcut: **MV** (Mendel Alfredo) sau **MV (V împletit)**.

Intrarea: pavajul-mosaic în rețea geometrică. Holul dă la iveală ziduri groase, decorație de plafon de inspirație barocă; capete de leu. Totul e proporționat cu grijă. Luxos, elegant, cu soliditate și cu respirație de Europă apuseană. Lemnăria ușilor, fără excese ornamentale, folosește denticuli.

Zidul porții are o temelie solidă, de granit; grilajul înscris monograma **MVB**.

Proiectată și realizată între anii 1906-1908, de către B. Mendl, cf. recensământului imobilelor din 1912. Destinată locuinței, a fost și sediul unor instituții (Poliția Municipală; Comandamentul Grănicerilor). Între 1956 și 1985, locuințe, apoi sedii administrative. Două corpuri principale - 745 mp, din care suprafață locuibilă - 520 mp. În urma sentinței civile nr. 342/1955 a Tribunalului Brăila și a deciziei nr. 68/martie 1955, proprietatea moștenitorilor defunctului Victor B. Mendl, m. 1924 [ing. Vladimir B. Mendl, Nadejda Edvige Mendl și Vera Theresiana Mendl], cf. art. 1, decret 111/1951, care viza bunurile fără stăpân, părăsite timp de un an, trece în patrimoniul statului.

Casa de Comerț „Mendel et Co”, 1850, înființată de către frații Mendel sau Mendl, originari din Tabor (Moravia), a cunoscut o strălucită carieră de peste un veac. Plecați din portul Trieste, frații s-au stabilit câte unul la Brăila, Galați și Londra.

Victor B. Mendl, născut la Brăila în anul 1859 din părinți de religie mozaică. Nu s-a bucurat niciodată de o protecție străină. A satisfăcut stagiul militar. Comerț de cereale; conducea firma „L. Mendl et C-nie”, ce data din 1850. Nicio plângere la adresa sa. Dându-se curs solicitării sale de a obține împământenirea cu dispensă de stagiul, în conformitate cu art. 7, alin. II, lit. a din Constituția din 1866, ministrul justiției prezintă spre aprobare Adunării Deputaților proiectul de lege prin care se acorda lui Victor Mendl naturalizarea (ședința din 15 apr. 1904).

În posesia firmei **Frattelli B. Mendl**, înregistrate în portul Brăila în 1915, se aflau vasele: S. *Ernesta* - K.B. 2350; S. *Maryna* - K.B. 2600; S. *Massimiliano* - K.B. 2600; S. *Terka* - K.B. 2550; S. *Jeanne* - K.B. 2600; S. *Nadejda* - K.B. 2600; S. *Rosina* - K.B. 2550; S. *Edwige* - K.B. 3400; S. *Rachelle*

- K.B. 2250; S. Roland - K.B. 2750; S. Vladimir - K.B. 2700; R. Fratelli B. Mendl - F.E. 797 și S. Rose – 1300 t.

Evrei fără frontiere, vor reprezenta interesele României, dar și ale altor state: Gustav Mendl, Consul general al României la Anvers, decorat de Regele Belgiei în sept. 1907 cu înaltul ordin „Crucea de fier” pentru serviciile aduse cu ocazia încheierii tratatului de comerț dintre România și Belgia din acel an (*Egalitatea Brăilei*, 21 sept. 1907); **Alfred B. Mendl**, cunoscut comerciant de cereale, consul al Regatului Belgiei la Brăila în aprilie 1909, numirea sa făcând o bună impresie în oraș (*idem*, 1 mai 1909); **Achile B. Mendl**, armator și comerciant, președinte al Soc. austro-ungare din Brăila, numit în aug. 1909 de către Împăratul Austro-Ungariei, Franz Iosef, consilier imperial, ca recompensă pentru serviciile aduse coloniei austro-ungare de la Brăila (*idem*, 21 aug. 1909), din 1911, vice-consul al Norvegiei la Brăila; **Victor B. Mendl**, consul al Suediei (apud E. O. Mocanu, op. cit., p. 126-127 și 404)

• **Moartea lui Achille B. Mendl. Vice consul al Norvegiei, mare comerciant și armator, șeful firmei Frattelli B. Mendl din localitate, fratele d-lor Victor, Emil și Alfredo B. Mendl.** Marți noaptea, la ora 12, a încetat din viață în casa surorii sale D-na Ana Căpitan Hiott, în urma unei sincope. Cu un sfert de oră mai înainte de deznodământul fatal, defunctul condusesse pe d-na Hiott acasă și ieșind spre a se duce la domiciliul său, în stradă i s-a făcut rău. *Vestea s-a răspândit imediat în tot orașul și un adevărat pelerinaj a fost la locuința d-nei și d-lui Hiott (str. Călărași, colț cu Vapoarelor, înainte de PANCRONEX) spre a-și exprima condoleanțele pentru încetarea din viață a acestui cunoscut personaj atât în cercurile comerciale, cât și ca mare filantrop, care lasă regrete în inimile tuturor cari l-au cunoscut.* A reprezentat o figură a portului și a orașului, fiind condus pe ultimul drum de toți fruntașii vieții comerciale brăilene, una dintre lentele carului funebru fiind purtată chiar de I.M.Kars, consulul Germaniei (*Egalitatea Brăilei*, 7 și 14 aug. 1915).

Str. Teatrului își trage numele de la una dintre primele săli unde s-au reprezentat spectacole de teatru. E vorba de Casa lui Gheorghe Economu, zis Caiafa, ginerele lui Vasile Vâlcov, unul dintre conducătorii mișcărilor bulgărești din anii 1841-1843, unde intrau circa 150 de spectatori. Astăzi, casa nu mai există. Numele străzii evoca o filă din istoria culturală a Brăilei. A fost înlocuit cu cel al ciberneticianului **Edmond Nicolau** (1992-1996), care se născuse însă pe strada Plevnei nr. 214.

Casa Mendel

Casa „Louis Dreyfus & C-nie”

Casă solidă cu parter și etaj, lipsită de ornamente. Prezintă doar chenare simple în jurul ferestrelor - sub care se aflau și mici panouri decorative, și o centură care marchează trecerea de la parter la etaj, dublată de un șir de denticuli în centrul fațadei.

Singurele elemente decorative sunt panourile balconului și împletiturile în antrelac. Feroneria este anterioară primului război mondial.

Ușa de la intrare, plasată în interiorul curții, mai are încă geamurile givrate și o sculptură în lemn.

Holul interior este sprijinit pe coloane și este pavat cu plăci de marmură inferioară.

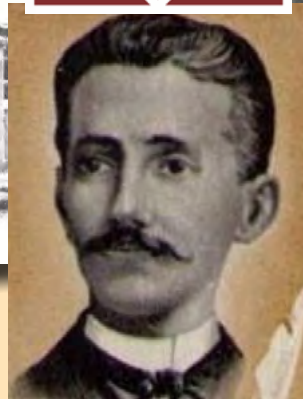
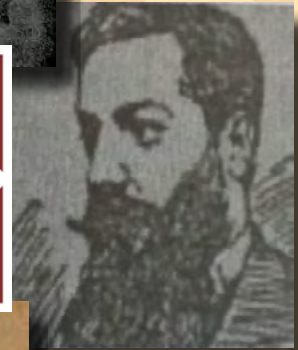
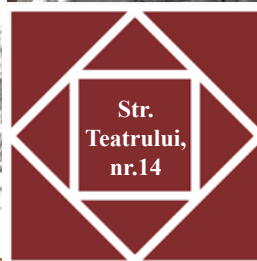
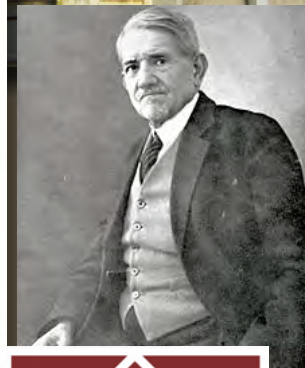
Naționalizată prin decretul 92/1950: *Drayfus Louis și Co, 5 apartamente, str. Teatrului 4*. Este locuită, în prezent, de 15 familii.

Casa „Louis Dreyfus & C-nie” era cea mai solidă casă de cereale de pe glob la acea dată, creată la Paris în 1850, având bancă proprie. Pentru comerțul de cereale, avea reprezentanțe pe toate continentele. Filiala din Brăila, fondată în 1889, are o longevitate remarcabilă, fiind în funcție până la al II-lea război mondial.

Proprietarii firmei: evreul francez Louis Dreyfus și fiii săi Leopold Louis Dreyfus, Louis Louis Dreyfus și Charles Dreyfus. După moartea lui Louis Dreyfus, conducerea a fost preluată de Louis Louis Dreyfus, în asociere cu fiul său Francois Dreyfus și nepoții săi.

Primul reprezentant al Casei în România a fost Emil Lewy Lorand. Avea agenții în porturile românești, în Bulgaria și Serbia, dependente de reprezentanța din România, aflată la Brăila. În august 1901, agenția din Brăila a fost controlată de Charles Dreyfus (*Egalitatea*, 8 aug. 1901). În 1900, la Expoziția Universală de la Paris, Casa Dreyfus a primit Medalia de aur pentru produsele agricole românești expuse.

Din 1896, trimitea periodic ministerelor Agriculturii, Comerțului, Industriei și Domeniilor rapoarte privind mișcarea comerțului de grâne peste hotare. Pentru promovarea intereselor comerțului nostru exterior în lume, regele Carol I l-a decorat pe Louis Dreyfus cu Ordinul „Steaua României” în grad de ofițer (1 ian. 1902). [v. E. O. Mocanu, p. 410]

str. Teatrului / Edmond Nicolau nr. 14

Casa Petru de Roma

Petru de Roma, recăsătorit cu Maria Vogoride – Conachi, după decesul primei soții, Sofia Ipsilanti, a cumpărat casa lui Costache Bacalbașa în 1872, pe care a demolat-o, construind o vilă în stil venețian, cu un singur etaj și mai multe terase, înconjurată de grădină, unde ar fi voit să ridice și un Observator astronomic, însă n-a reușit. Moare în 1912, fiind îngropat în capela Sf. Sofia din curtea conacului de la Viziru.

Fusese casa lui Constantin (Costache) Bacalbașa, *poliț-maister* al Brăilei între anii 1854-1876, adevărat guvernator al zonei, răsplătit cu o sabie de onoare, împodobită cu diamante, pe care erau săpate cuvintele: *Corpul orășenesc al Brăilei, recunoscător !* A avut 12 copii, dintre care 3 au intrat în istoria culturii românești.

Constantin C. Bacalbașa (1856-1935), ziarist și publicist. A urmat gimnaziul „Carol I” din Brăila. A scris: *Capitala sub ocupația dușmanului* (1921) și *Bucureștii de altădată*, vol. I-IV (1927-1932), lucrări de o mare valoare documentară. Distincții: comandor al „Ordinului Sf. Sava”, cavaler al Legiunii de onoare și ofițer al „Palmelor Academiei” (Franța).

Ion C. Bacalbașa (1863-1918), ziarist, cronicar dramatic și dramaturg. Gimnaziul comunal din Brăila. Director general al teatrelor și al Teatrului Național din București în 1912.

Anton C. Bacalbașa (1865-1899). Cursurile primare și gimnaziale în orașul natal. Scriitor și ziarist, *pamfletar neostenit* (G. Călinescu). A scris enorm, aproape 2000 de articole. Fondator, împreună cu I.L. Caragiale, al revistei „Moftul român”. Opera cea mai cunoscută: *Moș Teacă. Din cazarmă* (1893).

Pe fațada clădirii din str. Teatrului nr. 14, se află amplasată din anul 1968 o placă comemorativă cu textul: ***Pe acest loc a fost casa în care a locuit Anton Bacalbașa, scriitor și ziarist militant al mișcării socialiste din România*** ca și stema Brăilei, dispărută între timp.

Str. Oituz,
nr.3

Casa Francesco Carnevalli

Elegantă, somptuoasă, clădirea este semnificativă pentru magnificența și gustul marilor deținători de averi ai orașului. Locul de amplasare îi asigură o foarte bună vizibilitate. În consecință, aproape întregul exterior este tratat cu aceeași grijă pentru armonia de volume și forme, pentru decor și ornament arhitectural.

Așezată ferm pe sol, casa are un singur nivel de locuire, menținut la aceeași înălțime, depășită doar de luminatorul podului și compozițiile ornamentale baroce (afectate de timp și devenite neclare), destinate să poarte însemne de proprietate, astăzi absente.

Repertoriul decorativ este cel obișnuit pentru multe din reședințele brăilenilor înstăriți. Recunoaștem și aici amestecul de ornamente clasicizante (coloane canelate, capiteluri cu volute, pilaștri, arce în plin cintru, capete de lei, denticuli, baluștri) și adaptări de inspirație barocă (ghirlande și coroane de elemente vegetale, benzi textile, curburi și curgeri cunoscute din stilul amintit, capete feminine sau, posate, de îngerii).

Vizibilă este preferința pentru figurarea semnelor de prosperitate: fructe, spice, compoziții, greu de descifrat astăzi, adevărate alegorii ale prosperității.

Retrageri și ieșiri în afara planului clădirii scot în evidență fragmente ale fațadelor, descarcă masivitatea clădirii, creând - în spațiul larg pe care îl ocupă - neașteptate efecte de lumină și umbră.

Francesco Carnevalli, născut în insula Elba, al cărui bust din bronz se afla la Cimitirul catolic, fiind o reprezentare exactă, corectă, a celui portretizat (60/45/25 cm). A fost furat, dar hoții au fost prinși. Răul însă se produsese: bustul fusese decapitat. Se „păstrează” într-o magazie a cimitirului în posesia Bisericii romano-catolice. A rămas numai soclul din marmură albă, cu numele sculptorului: **A. Rivolta, Italia și numele celui care a executat turnarea în bronz: **Fonderia Artistica C. Vignali, Viale Petrarca, Firenze.****

A trezit consternare la Brăila sinuciderea la 15 apr. 1901 a apreciatului armator și exportator de cereale Francesco Carnevalli, după o prestigioasă activitate neîntreruptă de 30 de ani pe tărâmul comercial al portului. Membru al comunității italiene, s-a sinucis la vârsta de 52 de ani prin împușcare, la domiciliul său din str. Germană. Cauza sinuciderii se pare că a fost legată de boala incurabilă de ficat de care suferea. Ca o recunoaștere a meritelor sale datorită serviciilor aduse comerțului român și italian, defunctul posedă mai multe distincții, fiind Ofițer al Ordinului Coroana României și Cavaler al Ordinului Coroana Italiei (Egalitatea Brăilei, 22 apr. 1901)- [v. E. O. Mocanu, p.407].

Evenimentul a fost „consemnat” și de Panait Istrati în romanul „Casa Thuringer”, cap.VIII: *Mândrul gentilom italian, Luigi Carnavalli, se omorî în ziua de 31 dec... Somptuoasa locuință se afla numai la două sute de pași de aceea a exportatorilor germani. Interior supraîncărcat de mobile luxoase, de oglinzi de Veneția, de covoare și de tablouri... locuință princiară.*

Str.
Grădinii
Publice,
nr.21

Brăila - Strada Grădinii Publice

Casa Cottis

Folosirea spațiului intersecției străzilor Golești și Grădinii Publice a permis construirea unei case cu două aripi, perfect simetrice, a cărei decorație arhitectonică este specifică începutului de secol 20. Sub frontoane, descoperim vrejuri, ghirlande ce curg în stânga și în dreapta ferestrei; șir de baluștri la ferestre, pe jumătate îngropați.

Deschiderea spre stradă este marcată de o terasă asociind elemente neoclasiche inspirate de stilurile vechi grecești, marcate de coloanele corintice. Centrul (la colț) are poziția cea mai înaltă, după care, prin scăderea nivelului, se intră în regimul de înălțime al străzii. La demisol, arcuri aplatizate.

Artei 1900 îi corespund geamurile givrate, ușa originală și soba imensă de colț, din teracotă verde, adevărată piesă de artă.

Forjeria: panouri cu feronerie puternică, forme decorative obișnuite (icsuri-X și cercuri-O) și legături de metal pentru consolidarea îmbinărilor; se evidențiază monograma **CC**, cu **C-urile intersectate**.

Casa Cottis este încadrată pe str. Golești de proprietatea Passalacqua (*passa l'acqua* „trece apă”): coloane aparente, cu capiteluri neoclasiche grecești și vizibile ornamente gata făcute, cumpărate, poate, de la atelierul lui „Josef Szöllösy. Atelier cu ornamente de Ipsos și Ciment. Piața Poporului. Brăila. Str. Mihai Bravu No. 148. Casa proprie. *Primește orice comande de Ornamente de Ipsos și Ciment, după orice desemn. Are la dispozițiunea Onor. Clientele, modele de tot felul și poate servi cu Ornamente gata, precum: Capitele, Consoale, Frontoane, Rosete și altele. Face dușumele fără rosturi. Porfilorit în orice culori, cu și fără bordură* (Anuar 1913) **iar pe str. Grădinii Publice nr. 19, de casa Iani Zervo** (fost director la Agenția de Navigație „Gattorno”, cu sediul în Piața Sfinții Arhangheli, colț cu str. Împaratul Traian, unde actualmente este Restaurantul „Europa”), care prezintă multe elemente identice cu casa Cottis: ferestre, plus ancadramente, consolele care susțin acoperișurile, tăieturi spre stradă, subsolurile, aceeași înălțime. De fapt, așa cum ne arată monograma **CC (Cottis Constantin)**, **este vorba de o singură proprietate** (așa cum apare la numerotarea imobilelor din anul 1912): la nr. 21, se afla locuința iar la nr. 19, birourile. La numerotarea din 1930, apar Ion Zervo și Constantin Cottis iar la cea din 1941, Iani Zervo și Teodora Cottis. Iani Zervo va sfârși în urma chinurilor Securității: a murit pe drum în urma unui infarct, abia ieșit de la interogatoriu, din fosta casă Daniel, str. Sf. Nicolae, azi Ana Aslan, anchetat pentru a mărturisi unde ține ascuns aurul.

Proprietar - comanditar a fost cerealistul Cottis Constantin, care avea două fete: domnișoare bătrâne, stăteau în balcon, brodau/croșetau/ beau cafeaua, observând sau dialogând cu trecătorii.

În timp, printre locatarii imobilului, s-a aflat și matematicianul Edmond Nicolau, căruia i s-a dat, în 1998, numele vechii și evocatoarei străzi a Teatrului.

Piața
Independen-
ței,
nr.1

Casa Spiru Dumitriu

Monument istoric, Br-II-B-02109, înc. sec. XX

Clădire frumoasă, armonioasă, luminoasă, dovedind grija extremă pentru calitatea locuirii spațiilor interioare. Comunicarea între ele se face astfel încât lumina circulă liberă, ca într-o mare compoziție spațială unică. Podul ținut de o adevărată țesătură de grinzi - uscat și aerat – este el însuși un spațiu adaptabil la diverse utilizări.

Aspectul exterior, armonios și frumos, dominat de echilibrul între goluri și plinuri, valorifică elemente ce-și au sorginea în Stilul brâncovenesc.

Modul de folosire a lemnului streșinii largi și protecției de deasupra intrării descarcă ceva din severitatea construcției și conduc spre casa românească primitoare, logică, eficientă.

Personalitatea clădirii este accentuată de turnul pentagonal, cu 3 laturi spre Dunăre. O latură este ocupată de o terasă, similară pridvorului, spațiu deschis, intermediu între înăuntru și în afară.

Naționalizată prin decretul nr. 92/1950: *Dumitriu T. Spiru, 2 apartamente, Bd. Karl Marx nr. 1.*

Utilizată mult timp ca restaurant, devine, în anii 1990, sediu al Clubului Tineretului. Retrocedată, își așteaptă cumpărătorii.

„**Spiru Dumitriu & Panait Ghenciu**”, soc. în nume colectiv, înființată în 1905 pentru exploatarea de granit (jud. Tulcea), exploatarea de calcar (jud. Constanța), dragaje și transporturi pe apă.

Ca și Soc. „Turcoaia - Granit” a familiei Daniel, exploatarea este strâns legată de situația geografică a Brăilei: **apropierea de carierele de piatră din Dobrogea.**

Firma poseda o puternică flotă comercială compusă din 8 șlepuri, 40 ceamuri și 6 remorchere (Anuar 1937), având înscrise în portul Brăila, sub pavilion românesc, în anul 1930, navele: Ceam *Dumitriu*, H.P. 719; Ceam *Elena*, H.P. 643; Draga *Aurora*, H.P. 40; R. *România*, H.P. 148; Ceam *Argeș*, copr. Ghenciu P., H.P. 664; Ceam *Călărași*, copr. Ghenciu P., H.P. 1119; Ceam *Dobrogea*, copr. Ghenciu P., H.P. 1011; Ceam *Dunărea*, copr. Ghenciu P., H.P. 702; Ceam *Elvira*, copr. Ghenciu P., H.P. 702; Ceam *Eugenia*, copr. Ghenciu P., H.P. 796; Ceam *Marioara*, copr. Ghenciu P., H.P. 702; Ceam *Oltenița*, copr. Ghenciu P., H.P. 933; Ceam *Sft. Gheorghe*, copr. Ghenciu P., H.P. 637; Ceam *Sft. Spiridon*, copr. Ghenciu P., H.P. 702; Ceam *Silistra*, copr. Ghenciu P., H.P. 807; Ceam *Ștefan cel Mare*, copr. Ghenciu P., H.P. 658; Ceam *Topalu*, copr. Ghenciu P., H.P. 714; Ceam *Traian*, copr. Ghenciu P., H.P. 656; Ceam *Vasilica*, copr. Ghenciu P., H.P. 702; Tanc *Galați*, copr. Ghenciu P., H.P. 200; Tanc *Vera*, copr. Ghenciu P., H.P. 200; Draga *George*, copr. Ghenciu P. și G.B. Ghenciu, H.P. 16; Draga *Mureș*, copr. Ghenciu P., H.P. 14; R. *Alice*, copr. Ghenciu P., H.P. 100; R. *Basarabia*, copr. Ghenciu P., H.P. 750; R. *București*, copr. Ghenciu P., H.P. 750; R. *Elena*, copr. Ghenciu P., H.P. 750; Ceam *Emilie*, copr. Ghenciu P. și Lilof Cr., H.P. 102; Ceam *Maria*, copr. Lilof Cr., H.P. 481; Ceam *Marion*, copr. Lilof Cr., H.P. 772. Vasele *Dobrogea*, *Elvira*, *Eugenia*, *Marioara*, *Sf. Spiridon* și *Vasilica* figurau și în Anuarul din 1915.

Biserica Societății de Patronagiu — Filiala Brăila

Șos.
Buzăului,
nr. 3A

Clasa 4-a a Școalei Azilului Societății de Patronagiu, Filiala Brăila

Azilul de orfani - Societatea de patronaj, 1908

Șos. Prelungirea Călărași

Se remarcă o bună așezare pe pământ, dătătoare de stabilitate. Sunt foarte bine respectate și marcate cele două nivele principale - parterul și etajul, separate printr-un brâu puternic, care încheie parterul și face trecerea la etaj. Ritmul ferestrelor, simple, încheiate într-un arc de cerc ușor curbat este accentuat de un brâu care le și leagă, dar le și desparte.

Centrul – fosta capelă - e marcat de o surplombă ieșind puternic în afară și curbată, accentuată de ferestrele terminate în arc în plin cintru și armonizate cu brâul ce repetă forma arcului de cerc.

Edificiul amintește de arhitectura românească valorizată mai târziu în stilul neoromânesc prin simplitatea și curățenia lui și prin folosirea economică a ornamentelor, epurate, geometrice.

Singulară printre clădirile orașului, frumoasă, echilibrată, ea asociază în mod propriu date provenind din vechea casă românească și o anume modernitate. Simetrică: intrarea din față corespunde capelei.

Extremitățile, lipsite de deschideri, sunt și părțile cele mai înalte ale clădirii. Pătrate ca intenție, se orientează spre turnul preluat dintr-o anumită arhitectură orășenească. Turnul are într-o parte o fereastră, scoasă din ritmurile celorlalte, dreaptă și înaltă, potrivită cu forma lui geometrizată. Coloneta ferestrei amintește de stâlpul de ceardac al casei românești. Se pot face apropieri între ornamentica organizată în benzi, franjuri, geometrii repetate și modelele cele mai frecvente de cusură veche, ca și de ceramică românească.

M. S. Regele FERDINAND, în mijlosul orfanilor și comitetului Patronajului.

Comitetul Societății de Patronaj, filiala Brăila.

Învățătorii, personalul, elevii și elevele Societății de Patronaj, Filiala Brăila

Azilul de infirmi, bătrâni, cerșetori „Maria Dascaloff”

(azi Centrul Militar Județean Brăila)

Clădirea face parte, în mod evident, din aceeași familie cu Azilul de orfani al Soc. de patronaj. Aceeași soliditate arhitecturală și bun simț al proporțiilor învățate de la casa românească, aceeași nevoie de spațiu înconjurător, care să pună în valoare construcția și, în același timp, să o izoleze și să o ocrotească.

Ornamentica este și ea modestă, geometrizată, cu sugestii de artă textilă sau cusură românească (romburi, festoane, rețele de lambrechin, brâu în spirale, butoni). Terasa ceardac dinspre Azilul de orfani amintește foisorul de altădată.

Ferestrele se mențin, toate, la aceeași înălțime. Acoperișul își schimbă înălțimea și forma creând ritmuri dinamice.

Ridicate la început de secol 20, cele două clădiri premerg sintezei artei neoromânești, ceea ce le conferă o semnificație specială.

* Soc. Generală de Patronaj, Filiala Brăila, fondată la 3 febr. 1908 (președinte Constantin Alessiu, secr. gen. L.R. Opreanu – în permanență, în fruntea societății s-au aflat prefectul și primarul), având drept scop: 1) adunarea de pe strade a copiilor abandonați moralmente într-un azil, unde li s-ar da puțința de a învăța o meserie lucrativă; 2) strângerea de pe strade și internarea lor într-un Azil a cerșetorilor; 3) plasarea la lucru a celor liberați din închisoarea locală; 4) educația morală a celor închiși în arestul preventiv. Inițial, a funcționat pe str. Ștefan cel Mare, nr. 248-252.

Azilul de orfani era urmat de *Azilul de infirmi, bătrâni, cerșetori „Maria Dascaloff”*, donatoarea dorind să adune „după strade toți cerșetorii și infirmii care mișunau prin oraș”. A fost vizitat de M.S Regele Fedinand I și de Maria Maresal Antonescu.

* **Album editat în 1937**, cu ocazia celei de a XII-a adunări generale a Uniunii orașelor din România: *Patronajul are grădină de copii, școală primară, capelă, atelier de croitorie, broderie, tâmplărie, o grădină de zarzavat și de arbori fructiferi, o crescătorie de vite, o secție de apicultură, o secție de sericultură. Sunt astăzi adăpostiți în această instituție 50 de bătrâni infirmi și 60 de copii orfani, care sunt bine îngrijiți, bine hrăniți și educați. Dintre copiii crescuți de Soc. de Patronaj s-au dat societății multe elemente de valoare ca ofițeri, preoți, profesori, profesoare, funcționare, meșteșugari destoinici.*

* **Inventarierea bunurilor publice din anul 1939** (dosar 28 / 1939, com. Radu Negru): ***imobilele „Societății de Patronajiu”*** (persoană morală), construite în 1908-1910, de arh. Manole, din inițiativa privată a unui comitet al Societății de patronajiu, situate pe Șos. Prelungirea Călărași, la apus de Reg. 38 Infanterie, pe un teren de 3,5 ha, unde funcționau un azil pentru bătrâni și copii abandonați și, provizoriu, școala de aplicație de pe lângă Școala Normală de învățătoare (aflată atunci în construcție; azi, Spitalul Nr. 3). Poseda și o capelă mică de rit ortodox, unde slujea preotul garnizoanei. Valoare estimativă imobil: 3 milioane lei.

Bibliografie selectivă

Volume

- xxx - *Activitatea Comitetelor de Construcțiune din județul Brăila în anii 1922-1923*, Brăila, Tipografia Românească, 1924
- xxx - *Almanahul Meseriașilor 1929*, Tipografia „Minerva” M. Harovan S-sori, Brăila
- xxx – *Almanahul ziarului Monitorul Brăilei, 1924*, Editura Orghidan S-sori, Brăila
- xxx – *Anexa nr. 9, Decretul 92/1950*
- xxx – *Anuarul Brăilei patronat de onor. Primăria Brăila, 1913*, Atelierele Tipografice ale ziarului *Pressa „Lucrătorii asociați”*
- xxx – *Anuarul Brăilei pe anul 1922*
- xxx – *Anuarul Dunărei* de Al. Vasilescu, Căpitanul portului Brăila, 1930
- xxx – *Anuarul general al municipiului și județului Brăila*, Edițiile 1935-1936 și 1937-1938, editat de ziarul „Busola”
- xxx – *Anuarul municipiului și județului Brăila, 1939-1940*, întocmit de Jacques Davidescu-Brăila, Editura J. Davidescu & T. Ghica, Brăila
- xxx – *Anuarul „SOCEC” al României-Mari*, vol. II, 1923-1924, Editura „SOCEC et Co” S.A., București
- xxx – *Darea de seamă asupra activității Camerei de Comerț, Bursei, Oborului, Portului Brăila și situațiunea economică pe anul 1928*, Institutul de Arte Grafice „Expresul”, Brăila, 1929
- xxx – *L’Annuaire du Danube par Ard. G.S. Yougapérian*, Edition 1911-1912 și 1916-1917, „Dunărea” Institutul de Arte Grafice, 1912 și 1916
- xxx – *Lista definitivă a alegătorilor ... pentru perioada de la 1 mai 1914 până la 30 aprilie 1915*, „Artistica” Tipo-Litografie, Arthur Orghidan, Brăila, 1914
- xxx – *Numerotarea imobilelor din orașul Brăila*, anii 1862, 1885, 1904; 1912; 1930 și 1941
- xxx – *Un Grec, Doi Greci, Trei Greci...Brăila*. Cazul Comunității Grecești. Editori: Camelia Hristian, Ghena Pricop. Editura Istros, Brăila, 2009
- xxx - *Greci, Evrei, Ruși lipoveni, Turci...Brăila*. Editori: Camelia Hristian, Ghena Pricop, Evdochia Smaznov. Editura Istros, Brăila, 2012
- Alexandru, Ionel Șt., Dr., *Bisericile Brăilei*, Editura Dunărea, Brăila, 2009
- Anghel, Dumitru, *Cetățeni de onoare ai Brăilei*, Editura Ex libris, Brăila, 2004
- Avramescu, Valeriu, *Amintiri din cel mai frumos port de la Dunăre*, Editura Istros, Brăila, 2013
- Botez, Ștefania, Volcu, Ion, *Brăila în cărți poștale ilustrate. 1896-1948. Album foto-documentar*. Editura Proilavia, Brăila, 2011
- Buculei, Toader, Stratan, Mircea, David, Alexandru, *O vatră de lumină seculară. Colegiul Național „Nicolae Bălcescu”. 1863-2013*, Editura Proilavia, Brăila, 2013

Buculei, Toader, *Prezențe brăilene în spiritualitatea românească*, Editura EX LIBRIS, Brăila, 2004

Cândea, Ionel, Stoica, Maria, *Brăila. Atlas istoric*, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2013

Constantinescu, Sotir, Buznea, George, *Brăila prin veacuri și în zilele noastre. 1937. Contribuțiuni monografice la viitoarea istorie a Brăilei*, Tipografia „Slova”, Brăila

Davidescu, Jacques - *A XII-a Adunare generală a Uniunii Orașelor din România, 29, 30 și 31 octombrie 1937*

Fiocchetti, B., *La Colonia Italiana di Braila*, Întâia Tipo – lithografie Pericle M. Pestemalgioglu, Brăila.1906

Giurescu, Constantin C., *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura științifică, București, 1968

Mocanu, Emil Octavian, *Portul Brăila de la regimul de porto franco la primul război mondial (1836-1914)*, Editura Istros, Brăila, 2012

Munteanu, Ioan, *Stradele Brăilei, I*, Editura EX LIBRIS, Brăila, 2005

Munteanu, Ioan, *Stradele Brăilei, II*, Editura EX LIBRIS, Brăila, 2009

Sassu, Vasile M., *Brăila*, Editura Cartea Românească, București, 1941

Semilian, S., *Anuarul economic al municipiului Brăila pe anul 1933*, Tipografia Românească, Brăila, 1933

Stoica, Maria, *Brăila. Memoria orașului. Imaginea unui oraș românesc din secolul al XIX-lea*, Editura Istros, Brăila, 2009

Teodorescu, Maria-Elena ; Teodorescu, Nicu, *Letopisețul napolitanilor de la Dunăre (până la 1901)*, vol. I-II, Editura *Opinia*, Brăila, 2000

Ursulescu, Ion, *Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila*, Editura Istros, Brăila, 1998

Vasilescu, Nae A., *Călăuza cetățeanului și ofițerului de poliție*, Tip. „Românească”, Brăila, f. a.

Vasilescu, Nae A., *Orașul și județul Brăila odinioară și astăzi. Schițe istorice și administrative publicate cu ocazia Expoziției naționale din 1906*. Întâia tipolitografie P.M. Pestemalgioglu, Brăila 1906.

Studii și articole

Brăileanu, Claudiu, dr., *Baia Modernă (Comunală) în reclamele din presa brăileană interbelică*, în *Ex libris*, iunie 2013, Brăila

Cândea, Michaela Cristiana, *Începuturile amenajării spațiilor verzi brăilene*, în *Brăila* 636, 20 ianuarie 2004

Ilie, Elena, *Lucrări de înfrumusețare a orașului. Amenajarea străzii Bulevard*, în *Brăila* 632, 20 ianuarie 2000

Ilie, Elena, *Oameni, locuri, amintiri...în Magazin istoric, Număr special*, 2010

Pricop, G., *Aspecte privind dezvoltarea arhitecturii Brăilei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în *Istros*, V, 1987.

CUPRINS

Argument.....	5
Un leac pentru Alzheimer-ul urbanistic brăilean.....	6
Amintirea cetății.....	9
Gimnaziul Schäffer, fost Liceul Sanitar.....	17
Baia comunității evreiești.....	19
Casa dr. Nicolae Robitu.....	23
Casa Aloman.....	27
Casa Marati.....	29
Casa Sasu.....	31
Societatea Semănătoarea.....	33
Casa Cristescu.....	35
Casele în oglindă.....	37
Palatul Copiilor.....	39
Casa Ștefănescu.....	41
Casa Învățătorilor.....	43
Casa Toff.....	47
Casa Țane-Babeș.....	49
Casa Fanciotti.....	51
Colegiul Național „Nicolae Bălcescu”.....	53
Casa Eugen Schileru.....	55
Imobil din Bd. Cuza nr. 136.....	57
Hotelul Petersburg.....	59
Biserica Bulgară cu hramul Înălțarea Domnului.....	61
Casa Constantinescu.....	63
Casa Solomon.....	65
Biserica evanghelică lutherană.....	69
Strada Radu S. Campiniu.....	71
Casa Grigorescu.....	75
Casa Daniel.....	77
Casa B. Belafrente.....	81
Casa dr. Leon Balter.....	83
Casa Fanciotti.....	85
Fostul Consulat italian.....	89
Casa Bancotescu.....	91
Institutul „Sancta Maria”.....	93
Palatul Asigurărilor Sociale.....	95
Casa General Moise Groza.....	97

Casa Atanasie Popescu.....	99
Strada Ana Aslan.....	101
Casa Chercea.....	103
Casa Ana Aslan.....	107
Biserica „Sf. Nicolae”.....	111
Școala de băieți nr.1.....	113
Casa Luca Oancea.....	115
Casa Leonte Moldovan.....	121
Imobilele reabilitate din str. Ana Aslan nr. 27-29.....	125
Casa avocat Alexandru Boantă.....	127
Casa Vogtberg.....	129
Casa Iacob Bolehover.....	133
Casa Conților de Roma.....	135
Casa Mendel.....	139
Casa „Louis Dreyfus & C-nie”.....	143
Casa Petru de Roma.....	145
Casa Francesco Carnevalli.....	147
Casa Cottis.....	149
Casa Spiru Dumitriu.....	151
Azilul de orfani.....	153
Azilul de infirmi, bătrâni, cerșetori „Maria Dascaloff”.....	155

Această carte este rezultatul proiectului „Orașul ca moștenire pentru viitor, clădiri de patrimoniu“ - album foto-documentar, finanțat de Consiliul Județean Brăila prin *Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean - cultură, culte, sport pentru anul 2015*, domeniul *Cultură* și implementat de către *Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România - Filiala Brăila*.

Mulțumiri tuturor celor care au făcut posibilă apariția volumului de față, contribuind astfel la sporirea dorinței de a descoperi și a aprecia orașul Brăila și prin intermediul caselor sale valoroase din punct de vedere istoric și arhitectonic.

Corina Ciuraru,
Președinte

Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România - Filiala Brăila

CONSILIUL JUDEȚEAN
BRĂILA

ISBN 978-606-8375-70-0